

T.C.

TOROS ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OLİMPİYATLARDAN GÜNÜMÜZE SPOR MÜSABAKALARINDA
SALDIRGANLIĞIN VE ŞİDDETİN İNCELENMESİ**

Cevher SÖNMEZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ARALIK 2017

T.C.

TOROS ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OLİMPİYATLARDAN GÜNÜMÜZE SPOR MÜSABAKALARINDA
SALDIRGANLIĞIN VE ŞİDDETİN İNCELENMESİ**

Cevher SÖNMEZ

DANIŞMAN

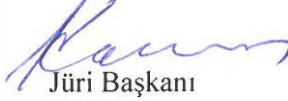
Doç. Dr. Turhan TOROS

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ARALIK 2017

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Cevher SÖNMEZ tarafından hazırlanan “Olimpiyatlardan Günümüze Spor Müsabakalarında Saldırganlığın ve Şiddetin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma 27/12/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Psikoloji Ana Bilim Dalı’nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Prof. Dr. Kamuran ELBEYOĞLU

Jüri Üyesi
(Danışman)

Doç. Dr. Turhan TOROS
(Mersin Üniversitesi)

Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA
(Dicle Üniversitesi)

Savunma Sınav Jürisi Tarafından Tezin İmzalı Nüshasının Teslim Tarihi

27.12.2017

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Haluk KORKMAZYÜREK
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmada;

- Sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu.
- Yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Sunduğum çalışmanın özgün olduğunu.

bildirir. aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

27/12/2017

Adı Soyadı
Cevher SÖNMEZ

İmza

OLİMPİYATLARDAN GÜNÜMÜZE SPOR MÜSABAKALARINDA SALDIRGANLIĞIN VE ŞİDDETİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Cevher SÖNMEZ

TOROS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

2017

ÖZET

Bu çalışmanın amacı olimpiyatlardan günümüze kadarki spor müsabakalarında saldırganlık ve şiddetin ortaya çıkış sebeplerini, spora yansımalarını analiz etmektir. Taraftarın düşünce, duygu ve davranışları arasında ne tür bir bağ olduğunu araştırdık. Sporcu, antrenör, taraftar ve yöneticiler hangi durumlarda öfkelenir, saldırgan tutumlar sergiledikler ve şiddete başvururlar? Şiddete yansımalarının altında ne tür sebepler bulunmaktadır? Tarih boyunca eğlence aracı olan spor, neden bazı kitlelerce olumsuz duygu ve davranışların sergilendiği alan olmaktadır? gibi konular cevaplanmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızın araştırma yöntemi olarak literatur taramasından yararlanılmış olup, sporun tarihçesi hakkında kısa bilgi verilmiş, antik dönem, olimpiyatlar ve modern spor taraftarları hakkında bilgi sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Spor Psikolojisi, Taraftar Analizi, Sporda Şiddet, Spor Tarihi

FROM OLYMPIC TO TODAY THE INVESTIGATION OF AGGRESSION AND VIOLENCE IN SPORTING EVENTS

(M. Sc. Thesis)

Cevher SÖNMEZ

**TOROS UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCE INSTITUTE**

2017

ABSTRACT

The aim of this study is to analyze the cases of hooliganism and violence from Olympics to our day and the reason underlying them. We have searched and tried to find what kind of a link exist between the supporters thoughts, emotions and behaviours; In which cases the trainees, trainers, supporters and directors resort to violence-; what are the underlying reasons for their violant behaviors-; why the sports which has been a means of entertainment during the history can also turn into a domain in which some display negative emotions and behaviors.

Such matters as sports supporters in ancient times and in modern times have been studied by giving a brief history of sports through making use of literature scan as the method for our study.

Keywords: Sports Psychology, Supporters, Violence and Antique Sports

ÖNSÖZ

Spor, tarih boyunca birçok medeniyetin istifade ettiği önemli uğraşlardan biri sayılmaktadır. Mezoamerikanların top oyunlarından tutun da Romalıların gladyatör müsabakaları ve iki tekerlekli araba yarışmalarına oradan da Yunanlıların olimpiyat oyunlarına kadar tarih boyunca birçok sportif aktiviteler tamamen eğlence üzerine sunulmuştur. Günümüzde ne oluyor da taraftarlar sporu kötü duyguların aktarıldığı, şiddete başvuru alanı gibi algılıyor ve ona göre hareket ediyor?

İnsanların tarih boyunca bütün olumsuz duygu ve düşüncelerini onarmada sporu bir araç olarak kullandığı bilindik bir gerçek. Bilinen bu gerçeğin yanında günümüzde maalesef sporu olumsuz duygu ve davranışların yansıtıldığı bir alan olarak da görmekteyiz. Sporda sporcunun, antrenörün, yöneticilerin ve taraftarların hangi duygu durumu ile müsabakalara dâhil olduğunu ve çözüm odaklı yaklaşımlar ile mevcut sorunların aradan kaldırılması gerektiğini bilmekte yarar buluyorum ve sizi seminer çalışmamızla baş başa bırakıyorum.

Çalışmalarında desteğini esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Turhan TOROS'a, Toros Üniversitesi Psikoloji Bölümü Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Kamuran ELBEYOĞLU'na, Dicle Üniversitesinde öğretim görevlisi olan Yard. Doç. Dr. Yunus Emre AYNA'ya ve çalışma arkadaşlarım Eğitim Bilimleri Uzmanı İsmail TÜMÜR'e, İngilizce Öğretmeni Yeşim FİDAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

Araştırma Probleminin Tanımı.....	4
Araştırmanın Amacı.....	4
Araştırmanın Önemi.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM

OLİMPİK HAREKET'İN KURULUŞU

1. OLİMPİK HAREKET'İN KURULUŞU.....	6
1.1. De Coubertin ve Olimpik Diriliş.....	6
1.2. Olimpik İdeoloji.....	8
1.3. Uluslararası Olimpiyat Komitesi.....	10
1.4. Olimpik Ateşkes ve Olimpiyat Meşale Rölesi.....	12
1.4.1. Olimpik ateşkes.....	12
1.4.2. Olimpik meşale rölesi.....	14
1.5. Tören ve Prosedür.....	14
1.6. Uluslararası Röleler.....	14
1.7. Olimpik Miras.....	18

1.8. Maliyetler.....	18
1.9. Küreselleşme ve Olimpik Hareket.....	19
1.10. İnsan Hakları.....	22
1.11. Siyasi Oyunlar.....	25
1.12. Boykotlar.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

BİR GÖSTERİ OLARAK OLİMPİYAT OYUNLARI

2. BİR GÖSTERİ OLARAK OLİMPİYAT OYUNLARI.....	29
2.1. Seremoniler.....	32
2.2. Açılış Seremonisi.....	33
2.3. Kapanış Seremonisi.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MODERN SPORLARDA ŞİDDET

3. MODERN SPORLARDA ŞİDDET.....	39
---------------------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HAYRANLAR NEDEN SPORDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK TALEP EDİYOR?

4. TARAFTARLAR NEDEN SPORDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK TALEP EDİYOR?.....	42
4.1. Şiddet.....	43
4.2 Sporda Şiddet.....	44

4.3. Sporda Şiddetin Nedenleri.....	45
4.4. Saldırganlık.....	45
4.5. Saldırganlık Türleri.....	46
4.5.1. Atılganlık saldırganlık.....	47
4.5.2. Edilgen saldırganlık.....	47
4.5.3. Yıkıcı saldırganlık.....	47
4.6. Saldırganlığın Ortaya Çıkmasında Kuramsal Bakış.....	47
4.6.1. İçgüdü kuramı.....	48
4.6.2. Biyolojik kuramlar.....	49
4.6.3. Psikanalitik kuram	49
4.6.4. Etiyolojik kuram	50
4.6.5. Bilişsel-davranışçı kuramlar.....	51
4.6.5.1. Engellenme- saldırganlık kuramı.....	51
4.6.5.2. Sosyal öğrenme kuramı.....	52
4.6.5.3 Bilişsel kuram.....	53
4.6.5.4 Davranışçı kuram.....	54
4.7. Katarsis.....	54
4.8. Antik Sportlardaki Şiddet ve Saldırganlık.....	56

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANTİK OLİMPİYAT OYUNLARI

5. ANTİK OLİMPİYAT OYUNLARI.....	58
5.1. Kanlı Sporlar.....	60
5.2. Boğa Güreşi.....	61
İlgili Araştırmalar.....	63

ALTINCI BÖLÜM
GEREÇ VE YÖNTEM

6. GEREÇ VE YÖNTEM.....	65
6.1. Araştırmanın Yöntemi.....	65
6.2. Araştırma Modeli.....	65
6.3. Veri Kaynakları, Verilerin Toplanması ve Analizi.....	65
6.4. Sınırlılıklar.....	66

YEDİNCİ BÖLÜM
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	68
7.1. Sonuç.....	68
7.2. Öneriler.....	69
KAYNAKÇA.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	76
İNTİHAL FORMU VE EKİ İNTİHAL RAPORU.....	77

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 4.1. Henry ve Short (1954)'un engelleme ve saldırganlık kuramı şeması	52
Şekil 4.2. Baron ve Byrne'nin saldırgan davranış kuramı şeması	53

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
NFL	National Football League (Amerikan Ulusal Futbol Ligi)
WWE	World Wrestling Entertainment (Dünya Eğlence Güreşi)
MMA	Mixed Martial Arts (Karma Dövüş Sanatları)
NHL	National Hockey League (Ulusal Hokey Ligi)
UFC	Ultimate Fighting Championship
ESPN	Entertainment and Sports Programming Network(TV Kanalı)
UOK	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
BM	Birleşmiş Milletler

GİRİŞ

Spor; insanların psikolojik ve fizyolojik yönden sağlıklarını geliştiren, sergiledikleri sosyal davranışları düzenleyen, motorsal ve zihinsel açıdan belirli bir düzeye getiren psikolojik, sosyolojik ve sosyal bir olgudur (Yetim, 2005).

Spor; sosyo-kültürel ve ekonomik kalkınmanın önemli bir unsuru olan beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi, kişilik ve karakterin şekillenmesi, bilgi ve becerilerin geliştirilerek çevreye uyumun sağlanması, kişiler ve gruplar arası iletişimin geliştirilmesi, bireylerin mücadele etme becerilerinin geliştirilmesi, sosyal etkileşim ve başarının sağlanması, keyif alma ve müsabakada üstün gelme gibi amaçlar ile belirli kurallar çerçevesinde gerçekleştirilen etkinlikler bütünüdür (Aytan, 2010).

Spor etkinliklerine katılımın bedensel ve psikomotor gelişimin desteklenmesinin yanında psikolojik ve ruh sağlığının desteklenmesinde de büyük bir role sahip olduğu bilinmektedir (Keskin, 2014). Özellikle de vucutta biriken negatif enerjinin atılmasında, negatif enerjinin sebep olduğu öfke, stress ile bunların doğrudan etkilediği saldırganlık davranışlarının azaltılmasında spor faaliyetlerinin düzenleyici bir rolü olduğu belirtilmektedir (Şenyüzlü, 2013).

Spor etkinlikleri günümüzün en önemli aktiviteleri arasında yer almaktadır. Geçmişten günümüze dek milyonlarca insan farklı bir çok spor dalına zaman ayırmaktadır. İnsanların spora olan ilgileri tarihsel süreç içerisinde gelişmiş, geçmişten günümüze kadar sportif faaliyetlere önem verilmiştir. Günümüz insanının da sporla iç içe bir yaşam sürmelerinin temelinde geçmişten gelen bir alışkanlığın yer aldığı belirtilmektedir (Dever, 2010).

Spor; tarihsel geçmişine bakıldığında, insanların oyun oynama, keyifli vakit geçirme ve rutin işlerden uzaklaşma amacıyla yaptıkları, binlerce yıl önce sportif yeteneklerin yarıştırdığı bir çeşit oyun olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor toplumların yaşamına farklı birçok kanaldan girmiş, doğrudan ya da dolaylı olarak kişileri spora bağımlı hale getirmiş ve bu anlamda spora merak salan toplumun ilgisini asırlarca diri tutmayı başarmış sosyal bir olgudur (Kılıcıgil, 1998).

Yukarıdaki tanımlardan da yola çıkarak sporun sadece fiziksel bir uğraş olmadığını; aynı zamanda biyolojik, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel gibi bir çok değerleribir arada barındıran etkinlikler bütünü olduğunu söyleyebiliriz. Bunca etkinliği

kendi içinde barındıran sporda, saldırganlık ve şiddetin varlığı da olasıdır. Bilişsel davranışçı terapistler hem sporcunun hem de taraftarın spordaki öfke, saldırganlık ve şiddet eğilimini araştırırken o davranışları meydana getiren düşünce ve duygulara daha çok yer vermektedirler.

Günlük yaşantımızda pek çok sorunla karşılaşmakta ve bunlarla baş etmek zorunda kalmaktayız. Çözümlemesi gereken konular kişinin yaşına ve bulunduğu ortama göre de farklılaşabilmektedir. Sorunlarımızla baş ederken değişik duygusal ve davranışsal tepkiler veririz. Bu duygusal tepkilerden birisi de öfkedir (Baygöl, 1997).

Herhangi bir durum birey için engelleyici olarak algılanıyorsa kızgınlık ve öfke davranışı ortaya çıkabilir (Köknel, 1982).

Törestad öfkenin planlanarak ortaya çıkan bir duygu olmadığını, bu duygunun çoğunlukla engellenme, haksızlığa uğrama, eleştirilme ve küçümsenme durumunda ortaya çıktığını belirtmektedir. Spielberger öfkeyi, basit bir sinirlilik veya kızgınlık halinden yoğun hiddet durumuna kadar değişen dereceli bir duygusal durum olarak tanımlamaktadır. Novaca öfkeyi bilişsel-davranışsal model çerçevesinden açıklamaktadır (Balkaya, Şahin, 2003).

Yukarıda verilen tanımlar doğrultusunda öfkenin genel olarak engellemeler sonucunda kişinin yaşadığı dünyaya, diğerlerine ve kendine yönelik olarak açığa çıkan; kaynağı ne olursa olsun diğer duygular gibi anlaşılabilen, gerekli hallerde kontrol edilebilen ve etkin bir biçimde açığa çıkarıldığında işe yarayabilen bir duygu olduğu söylenebilir.

Kiper'e göre sosyal psikoloji alanında yapılan bir çok araştırmalarda saldırgan davranışlar, deneysel bir ortamda gerçekleştirilirken; sportif ortam bu davranışların ortaya çıkarılmasında doğal bir ortam olma özelliğine sahiptir. Çünkü öfke ve saldırganlığa sebep olduğu düşünülen engellenme, spor içerisinde her zaman vardır. Rakibin amaca yönelik bir hareketi sürekli engellemeye çalışması söz konusudur. Sportif ortam, saldırgan davranışın model olarak alınması ve taklit edilmesi daha doğru bir ifade ile öğrenilmesi için de uygun bir ortamdır (Kiper, 1984).

Bir davranışın saldırgan olarak tanımlanabilmesi, içinde bulunulan duruma ya da kültürel ortama bağlı olarak değişebilen saldırgan davranışın kesin bir tanımı yapmak güçtür (Özer, 1997). Saldırgan nitelik taşıyan eylemlerin; tehdit etmek, hakaret etmek ve iğneleyici sözler söylemek gibi sözel ya da saldırmak gibi fiziksel şekilde görülebileceği

belirtilmektedir. O halde saldırganlık; tehdit edilme, aşağılanma ve engellenme durumlarına tepki olarak ortaya çıkan (Morgan, 1980); başkalarını incitme niyeti ile girişilen her türlü davranış ve istek (Freedman ve ark. 1993); veya bireyin bilinçli veya bilinçsiz olarak başkalarını önemsemeden aktif olarak gösterdiği zarar verme potansiyeline sahip şiddet olarak ifade edilebilir (Mess, 1990).

Spor, tarih boyunca bir çok medeniyetin vazgeçilmez uğraşlarından biri olmuştur. Mevcut uğraşı aktif halde yerine getiren sporcu, uğraşı izleyen taraftar ve uğraşın meydana gelmesinde sermaye sahibi kişiler sporun en önemli bileşenleridir. Spor izleyicileri, hem bireysel hem de takım halinde oynanan müsabakalarda tuttuğu takım ya da sporcunun hata yapmasını kabullenemiyor. Engelendiğini düşünerek içselleştirdikleri duygularla taraftarı oldukları sporcu ya da takımın haksızlığa uğraması veya yenilmesi durumunda öfkelenediklerini, saldırgan olabildiklerini ve şiddete yönelmişlerdir.

Tarihsel gelişim bakımından antik ve modern spor taraftarları kadar Olimpiyat oyunlarının taraftarlarına da göz gezdirmekte fayda var. Olimpiyatlar, atletik başarıyı kutlamayı, barış ve anlayışı teşvik etmeyi amaçlayan dünya çapında dört yıllık bir festivaldir. Olimpiyatları ve taraftarlarının genel analizini yapabilmek için tam olarak Olimpizmin değerlerinin yanı sıra oyun tarihinin ve kuruluşlarının farkında olmak gerekir.

Araştırma çalışmasında antik, modern ve olimpiyat oyunların geçmişi ile kurucularından geride bırakılmış tartışmalı mirasları incelenmiştir. Ayrıca, Oyunlar, açılış ve kapanış törenine ve oyunların düzenlenişindeki rollerine bakmadan önce bir medya olayı ve gösteri olarak yerlerini alacaktır. Bu arka plan, Londra 2012 ve Olimpizmin temel prensiplerini daha iyi kavramamızı sağlayacaktır.

Spor yarışmaları tarih boyunca topluluğa eğlence sağlamıştır. Mezoamerikanların top oyunları, Yunanlıların olimpiyat oyunları ve Romalıların gladyatör müsabakaları ve iki tekerli araba yarışmaları gibi birçok gösteri sporları vardı. George Orwell'in yirminci yüzyılın ortalarındaki yukarıdaki alıntısında belirttiği gibi: Antik sporların günümüzdeki versiyonları tutkulu seyirciler için eğlence sağlıyor ve onlar finansal sorunlardan ağır bir şekilde etkilenme eğilimindedir. Ancak, Orwell'in bu ağır finansmanlı faaliyetinin yirmi birinci yüzyılda sahip olacağı ekonomik etkiyi öngörebileceği ihtimali olası değildir.

Birçok antik ve modern sporun ortak noktası yarışmalarda şiddet ve saldırganlığın var olmasıdır. Modern çarpışan ara yarışlarıyla Romalıların iki tekerli araba yarışlarını

kıyaslarsak, değişen tek Şey teknolojidir. Hem de Şiddet ve saldırganlık en popöler modern gösteri sporlarının ayırt edici özellikleridir. Orwell futboldan en Şiddetli mücadele sporlarından biri olarak bahsettiğinde, ayakla oynanan futboldan bahsediyor ama NFL'in Amerikalı spor taraftarları arasında en popöler spor olduğuna pek de Őaşırmazdı. Hiç Şüphesiz, Orwell oyundaki doğal Şiddet yüzünden NFL'in popöler olduğunu iddia ederdi. Onun değindiği nokta tartışılabilir olmasına rağmen, oyunun sert ve Şiddet içeren doğasının taraftarları cezbetmesi yönünde Őüphe yoktur.

Sporun tüm dünyada vazgeçilmez bir uğraş olduğunu biliyoruz. Büyük emeklerle sunulan bu uğraşa gönül bağlayan, destekleyen, duygusal ve düşünsel anlamda özdeŐleşen bir kitlenin varlığı da olağandır. Kitlenin taraftarı olduğu takım ya da takımın oyuncuları kitlenin duygularının Őekillenmesinde büyük katkı sağlar. Desteklenen takım veya sporcunun başarı elde etmesi taraftarda doğru ve güzel etkiler bırakmaktayken; başarısız olması durumu da tam tersine bir etki yaratarak taraftarın öfkelenmesine, saldırgan bir tutum sergilemesine, Şiddet yönümlü davranışlar ile rakip taraftara, sporculara, hakemlere, kulübün tesislerine zarar vermeye dair girişimde bulunmalarına sebep olmaktadır.

Araştırma Probleminin Tanımı

Duygulardan yoksun herhangi bir spor dalı düşünölemez. Hem sporcu hem taraftar sporun geręekleşmesine katkı sağlayan yöneticilerin spora çok yönlü anlam yüklediğini biliyoruz. Spora yüklenen olumsuz anlam tarih boyunca düşünsel yönden öfke davranışsal olarak da Şiddeti doğurmuştur. Spora yüklenen olumlu anlam ise öfke ve Şiddetin her zaman önüne geğmiştir. Bu da sportif faaliyetlerde bireysel ve kitlesel başarıyı kaçınılmaz hale getirmiştir. İster bireysel ister takım halinde oynanan tüm müsabakalarda sporcunun duygu durumunu bir çok faktör etkilemektedir. Bu faktörlerden biri de taraftarların kendisidir.

Olimpiyatlardan günümüze spor müsabakalarında saldırganlık ve Şiddetin etkilerini analiz etmek için spor müsabakalarının tarihsel geğmişine göz gezdirmekte fayda olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların, öncelikle spor, egzersiz, psikoloji ve sağlık alanında çalışan profesyonellere gerektiği zaman danışabilecekleri yardımcı bir kaynak olması açısından önem taşıdığı düşünölmektedir. Bu bağlamda olimpiyatlardan günümüze spor müsabakalarında saldırganlık ve Şiddetin analizini yapmak için spor müsabakalarının tarihsel geğmişini taramak ana amacımızdır.

Araştırmanın Önemi

Bu alışma özgün ve katma değer düşünülerek tasarlanmıştır. Sporun önemli bileşenlerinden sporcu, taraftar ve yöneticilerin müsabakalarda sergiledikleri saldırganlık ve şiddetin spora yansımaları araştırılmıştır. Gittikçe büyüyen spor ekonomisinde rekabetin ve maliyetlerin hızla arttığı ve bunun sonucunda yüksek gelirlere ihtiyaç duyulduğu bilinmektedir. Buradan hareketle spor kulüplerinin en temel gelir kaynağı olan sporcu ve taraftarların davranışları arkasındaki güdüleri, bağlılık düzeylerini, öfke durumlarının davranışa dönüşme olasılıklarını belirleyerek hem literatüre hem de uygulayıcılara katkı sağlamaktır. Negatif veya pozitif bir olayın, taraftarın davranışlarını tarih süzgecinden geçerek değiştirip değiştirmediğinin belirlenmesi araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

OLİMPİK HAREKET'İN KURULUŞU

1.OLİMPİK HAREKETİN KURULUŞU

Olimpik Anlaşma, Olimpik Hareket'in yönetmelik ve ideolojisinin resmi kanunnamesidir. Bu yüzden Olimpik Anlaşma, Olimpik oyunların ideolojisini yaratan 2 terim olan olimpizmin olduğu gibi olimpik hareket tanımının da altını çizer. Bu kavramlardan ilki olan Olimpik Hareket;

Olimpizmin değerlerinden ilham alan tüm bireyler için Uluslararası Olimpiyat Komitesi yüksek otoritesi altında yürütülen kararlaştırılmış, düzenli evrensel ve daimi hareket olarak tanımlanmıştır.

Bu tanımın devamında, sunulan ideolojiyi daha da genişletmek için olimpizm kavramı açıklanmıştır.

1.Olimpizm vücudun tüm niteliklerini, iradeyi ve zihni dengeli bir şekilde kaynaştıran ve yücelten bir hayat felsefesidir. Olimpizm, sporu kültür ve eğitim ile harmanlayarak çabanın getirdiği mutluluk, iyi örnek olmanın eğitimsel değeri, sosyal sorumluluk ve evrensel temel etik prensiplere saygı üzerine kurulu bir yaşam yaratmayı hedefler.

2. Olimpizmin amacı insanın değerini korumakla ilgili olan huzurlu bir toplum kurmak maksadıyla sporu insanlığın düzenli gelişiminin içine yerleştirmektir.

Bu ifadeler Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin evrenselliği, insanlığın birliğini, eğitimi, sosyal sorumluluğu ve barışı teşvik ettiğini gösteriyor ancak oyunların tarihi ve bu ülkelerin geçen 118 yılda nasıl gerçekleştirildiğinin daha kapsamlı bir açıklaması olmaksızın bu beyanlar çok az anlam taşır.

1.1. De Coubertin ve Olimpik Diriliş

Modern Olimpiyat Oyunları'nın kurucusu Baron Pierre de Coubertin, 19. Yüzyıl'da bir Fransız aristokrat aileye doğdu. Fransa-Prusya Savaşı'nda küçük bir çocuk olan De Coubertin, ulus-devletinin mağlubiyetine şahitlik etti ve bu durumdan dolayı utanç duydu. Fransa'nın savaş konusunda gelişmesini ve bir kez daha Avrupa'da lider haline gelmesini

diledi ve bunu yapmanın yolunu spor olarak gördü (Toohey & Veal, 2000). Thomas Hughes'un Tom Brown'ın Okul Günleri'ni okurken Amerikan ve Britanya spor enstitülerini gözlemlemesi üzerine, De Coubertin sporun ulus-devletine yardım edebilecek olmasından etkilendi (Guttman, 1992; Mandell, 1976; Toohey & Veal, 2000). Ama yine de milliyetçi hırs Olimpiyatların dirilişinin tek etkeni değildi. De Coubertin, sporun barındırdığı barış ve anlayış ortamının potansiyeline de inandı.1896'daki modern Olimpiyat Oyunlarının açılışından kısa bir süre sonra yayınladığı makalesinde de Coubertin şöyle yazdı: Eğer bu enstitü(Olimpik Hareket) inandığım gibi tüm medeni ulusların yardımıyla başarılı olursa, evrensel barışı korumada etkili bir etken olabilir. Ulusların birbirini yanlış anlaması sonucu savaşlar çıkacaktır. Farklı ırkları birbirinden ayıran önyargıları yok edene kadar barışa sahip olamayız. Bunu başarmak için, tüm ülkelerin gençlerini belirli aralıklarla dostça yapılan kas gücü ve çeviklik müsabakalarında bir araya getirmekten daha iyi ne yapılabilir? Olimpiyat oyunları, eskilerden beri, atletleri kontrol altında tuttu ve barışı teşvik etti. Gelecekte de aynı faydaları sağlamasını beklemek öngörülür (Mandell, 1976, s. 72).

De Coubertin şovenist olmayan milliyetçilikle ortaya çıkmış aydın bir enternasyonalizm olan barışçıl enternasyonalizmi teşvik etmeyi amaçlamıştır ve ülke sevgisi ile insanlık sevgisi arasında bir denge kurmayı istemiştir (Spaaij, 2012, s. 764).De Coubertin aklında bu fikirle 1892'de Olimpiyatları diriltme maksadını duyurmuştur.1894'de daha sıcak bir resepsiyon ile, Uluslar arası Olimpiyat Komitesi'ni kuran ve Yunanistan'ı 1896'da Atina'da gerçekleşecek modern oyunların ilk ev sahibi olarak duyuran Sorbonne Konferansı'nı düzenlemiştir (Toohey & Veal, 2000).

Ancak De Coubertin Olimpik Oyunları diriltme girişiminde bulunan ilk kişi değildi. Kimisi diğerlerinden daha başarılı olan Kuzey Amerika'da, Büyük Britanya'da, Almanya ve Yunanistan'da da geçmiş girişimler olmuştu (Mandell, 1976).Bunların hiçbiri De Coubertin'in başardığı gibi evrensel seviyeye ulaşmamıştı ancak boşa girişimler de değillerdi. Muhakkak ki çoğu Wenlock Olimpik Oyunlarının kurucusu ve Ulusal Olimpiyat Birliğinin kurucu ortağı Büyük Britanyalı Dr. William Penny Brookes da Olimpik dirilişinin ilk girişimlerini yapanlardan olma konusunda hakkını almalıdır. Modern Olimpiyatların bildiğimiz şekliyle doğuşunu başlatan Sorbonne Konferansı'ndan 13 yıl önce Haziran 1881'de, bir Yunan gazetesi: "Dr. Brookes, bu istekli Yunan hayranı Atina'da düzenlenmek üzere bir Uluslar arası Olimpik Festival organize ediyor." haberini yaptı (Furbank ve ark., 1996: 10).(Toohey & Veal, 2000, s. 30)

Nihayetinde reddedilse de, Dr. Brookes'un fikri varlığını sürdürmüştü. De Coubertin ile ilk olarak Ekim 1890'da buluştu ve De Coubertin'in bir uluslararası olimpiyat oyunu yürütme fikrini kafasına koyduğu yer bu buluşmaydı (Toohey & Veal, 2000).

Daha önce de bahsedildiği gibi, De Coubertin yalnızca bir geleneği diriltmekle ilgilenmiyordu, o sporun gücüne inandı ve Olimpiyatları öngörüsünün bir aracı olarak gördü. Buna bağlı olarak, Olimpiyatların salt bir spor müsabakasından fazlası olması amaçlanmıştır. Her ne kadar resmi ideolojiye uyumu üzerine tartışmalar sıklıkla olsa da, oyunlara eşlik eden bir ideoloji vardır.

1.2. Olimpik İdeoloji

Olimpizm

Olimpik Anlaşma, Olimpizmi değerlerinin oyunların dışına da aktarıldığı bir "hayat felsefesi" olarak tanımlar (Uluslararası Olimpiyat Komitesi, 2011, s. 10). Olimpizm de Coubertin ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin sporun ve daha genel olarak hayatın önemli bir parçası olarak teşvik ettiği değerler bütünüdür. De Coubertin, mükemmeliyetçilik, sporun ahlaki eğitimsel değeri, fırsat eşitliği ve uluslararası anlayış gibi değerlere vurgu yapmıştır (Kidd, 1996). Bunlar Olimpik Hareketlerdeki değişikliklere rağmen hala Olimpizmin temeli olan değerlerle aynıdır.

Genel anlamda, Olimpizm evrensel değerlerin bileşimi olarak görülebilir. Olimpizmin 7 temel prensibini açıklamada "insanlığın düzenli gelişimi", "evrensel temel etik prensiplere saygı", "sosyal sorumluluk", "huzurlu bir topluma teşvik" ve "arkadaşlık ruhu ile ortak bir anlayıştan" söz edilmiştir (Uluslararası Olimpiyat Komitesi, 2011, s. 10).

Olimpik Anlaşma'nın açıkça ifade edilmeyen ancak ima edilen değerlerinden biri de enternasyonalizmdir. Ulus-devlet sistemi üzerine kurulmuş bir organizasyon olarak, enternasyonalizm ve uluslararası barışçıl işbirliğinin olması oyunların temel bir ögesidir. Ayrıca, "Olimpik Hareket'in amacı gençleri Olimpizm ve onun değerleri ışığında spor ile eğiterek barışçıl ve daha iyi bir dünya inşa etmeye katkıda bulunmaktır" (Uluslararası Olimpiyat Komitesi, 2011, s. 13). Kadın ile erkek arasındaki gelişen eşitlik inancı, ırklar arası ayrımcılık yapmama ve "çevresel konularda sorumlu bir tavır" ile birleştiğinde olimpizmin evrensel değerlerle nasıl uyduğunu görmek mümkündür.

Ancak yine de olimpizmin değerlerinin modern yaşamın değişen sosyal durumlarına uydurmak için sık sık değiştirilmesine dayanarak bu evrenselliği tartişanlar da var (Maguire, Butler, Barnard, & Golding, 2008). “Olimpik lklerin özel bir patriyarkal, toplumun Batılı elit bölümünün değerlerinin yansıtılması olarak daha doğru anlaşıldığını” ileri sürmüşlerdir (s. 172).Bu ifadede haklılık payı olsa da, Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin teşvik ettiği evrensel değerler BM gibi grupların da sürekli olarak başvurduğu değerler ile aynıdır.

Ancak yine de anlatılmak istenen bu evrensel değerlerin oyunlarda en çok kullanılanı arkadaşlık ruhu ile ortak bir anlayıştır (Uluslararası Olimpiyat Komitesi, 2011, s, 10).Belki en çarpıcı olanı Olimpiyat Oyunları'nın 4 yılda bir gerçekleşmesi, Olimpiizmin bir “hayat felsefesi” olarak tanımlanmasındandır (Uluslararası Olimpiyat Komitesi, 2011, s. 10). Olimpiizmin bu Şekilde tanımlanmasıyla, De Coubertin'in oyunları dirilttiğinde salt bir atletik festivalden fazlasını yaratmayı amaçladığını görmek zor değil.

Başka hiçbir büyük spor etkinliği Olimpiyatların iddia ettiği gibi hayatımızın tüm yönlerini etkilemeyi ya da sosyal gelişimi teşviği amaçlamaz (Kidd, 1996; Maguire, Butler ve ark., 2008). Olimpik Hareket'in birçok yönden varlık gösteren bir yaygın teması da evrensel anlayış arzusudur. Dünya üzerinde atletten tutun kolara, medya örgütleri ve izleyicilere birçok insanı bir araya getirme hareketiyle ortak ilgilerin daha geniş bir kültürler arası bir etkileşim umut edilmiştir. Ancak bu gerçekleşti mi?

Hoberman (1986) Şöyle ifade ediyor;

Oyunların abartılı özellikleri ve ilham verdikleri gizemli hassasiyetler değerlerinin dünya topluluğu ile bağıntısı üzerinde olağanüstü abartmalara yol açmıştır. Bunun sonucunda Olimpik enternasyonalizm uygun olmadığı bir kurtarıcılık görevini üstlenmiştir.(s. 6)

Hoberman (1986) bununla geçerli bir noktaya değinmiştir. Olimpiyatlar kadar büyük ve saydı gören bir platform dahi olsa bir spor yarışmasının Olimpiizm'in tüm amaçlarını başaracağı fikri oldukça olasılıksızdır. De Coubertin'in “lke sevgisi ile insanlık sevgisi arasındaki denge”(Spaaij, 2012, s. 764) düşüncesi somutlaştırılmamıştır. Bölüm 6, 7 ve 8'de açıklanacağı gibi bireyin ulus(-devlet) sevgisi insanlık sevgisinden ve Olimpiizmin diğer değerlerinden daha ağır basar. Olimpik Hareket'in eksikliklerinden bazıları Olimpik Miras ile ilişkili olarak Hoberman'ın iddialarını (1986) kanıtlar nitelikte tartişılacak. Ancak, bu girişime yapılan bir suçlama değildir. Toohey ve Veal (2000) ifade ediyor ki;

Çağdaş dünya Olimpizmi bir 'yaşam şekli' olarak sarmalama ikileminde iken, onun spor yapmada özel bir yol olarak görülmesi şüphelidir. Olimpik Hareket'in ahlaki duruşu onu daha küçük spor fenomenlerinden ayırmıştır. Bir dizi yüce ülkeye bağlılığını açık olarak beyan etmesi, Olimpik Hareketi bu ülkülerden saptığında eleştirilmesine açık hale getirmiştir. (s. 52)

Bu sapmalar açıkça kaçınılmazdır ve ileride tartışılacağı gibi eleştirmenler pozitif sonuçlara rağmen negatif sonuçlara dikkat etme konusunda hızlılar. Bu kavramlar yalnızca Olimpik değerlerin dayanağı olan ifade edilmiş değerleri değil, aynı zamanda oyunun eleştirilerinin yapıldığı merceği de yansıtır.

Özellikle Olimpizm açısından, eleştirmenler sık sık Olimpizmin milliyetçilik ve küreselleşmenin elinde marjinalleştirilmesine dikkat çeker. ,0Dyreson (2003) diyor ki;

Sıfır noktası bayrak açılış seremonilerinden, Salt Lake Oyunları'nda Kuzey Amerika'nın kayırılması sözde iddiaları ile Rusya ve Güney Kore'nin çekilme tehditlerine, 2002 Olimpik Kış Oyunları Olimpik Hareket'in uluslararası bir çekişme ve rekabet olduğu ve küreselleşmenin üstün bir şekli olmadığını göstermiştir.(s. 2)

Ayrıca, Hargreaves (1992):

Mandell'in 'Olimpik Paradoksu'nun ortaya koyduğu gibi: Olimpik rekabet, bir taraftan eşzamanlı olarak enternasyonalizmi desteklerken vatanseverliği yoğunlaştırır. Karşı çıkmalar olsa da vatanseverlik (daha doğru bir tabirle milliyetçilik) açıkça enternasyonalizmi bastırdı ve dengeyi tekrar bildiğimizden farklı bir yöne kaydırmak daha zor olabilir.

Bunların Oyunların çöküşü anlamına gelmediği gibi iddialar olsa da, Olimpik Hareket'in resmi belagatının önünde engel teşkil ediyorlar ve Olimpizm üzerindeki milliyetçiliğin, Oyunlar içerisindeki ayrılmaz bir gerilim olarak görülmesi fikrini ortaya çıkarıyorlar.

1.3. Uluslararası Olimpiyat Komitesi

De Coubretin'in Olimpik oyunları, sporu salt bir rekabet ve milli övünçten daha fazlası için bir yol olarak kullanma olarak görmesine bağlı olarak oyunlar Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve Olimpik Anlaşma yoluyla bir ideoloji ile kuruldu. Her ne kadar Olimpik

ideolojinin uygulanmasına bağılı olup olmadığı konusunda tartışmalar olsa da, ifade edilen rehber prensipleri ve onları yerine getirenleri anlamak önemlidir.

Öncelikle, 1894'de Sorbonne Konferansı'nda kurulan Uluslararası Olimpiyat Komitesi, Olimpiyatların temel yönetim merkezidir. Olimpik Hareket üzerinde son söz hakkına sahiptir ve 115 üyeden oluşur (Uluslararası Olimpiyat Komitesi, 2011). Bu üyeler Olimpik Hareketin ulus(-devlet)larındaki temsilcileri olarak hizmet eder (Uluslararası Olimpiyat Komitesi, 2011). Bu gövdede UOK 3 gruba ayrılır: Birleşme, İcra Heyeti ve Başkan. İlk olarak Birleşme, evsahibi şehri seçmek, İcra Heyetinin üyelerini elemek ve UOK'nın raporlarını onaylamak gibi işin büyük kısımlarının halledildiği tüm UOK üyelerinin yıllık toplantısıdır (UOK, 2011). İkinci olarak İcra Heyeti, başkanı, 4 başkan vekilini ve ek olarak Birleşmede seçilen 10 üyeden oluşur. Seçimler için Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne öneride bulunma, aday şehirleri seçme ve kabul etme prosedürlerini denetleme ve Ulusal Olimpiyat Komitesi ve Uluslararası Federasyonlarla toplantılar organize etme gibi görevleri üstlenen grup İcra Heyeti'dir (UOK, 2011). Son olarak gizli oy ile UOK üyeleri arasından seçilen başkan, UOK'nin tüm merkezini ve komisyonlarını denetler (UOK, 2011).

UOK oyunların popülaritesine rağmen eleştirilerden kaçamadı. UOK üyeleri demokratik olarak seçilmediğinden (Simsons & Jennings, 1992), ve çalışmalarından etkilenenlerden ötürü sorumlu tutulabileceği herhangi bir sistem olmadığından (Lenskyj, 2000; Simson & Jennings, 1992) eleştirilenler tarafından seçkin bir organizasyon olarak resmedilmiştir (Lenskyj, 2000; Toohey & Veal, 2000).

Diğerleri, UOK'a ve onun ev sahibi şehirlerin nezhleştirilmesi konuları üzerindeki eylemsizliğini saldırılarının kaynağı olarak göstermiştir (Hayes & Horne, 2011, s. 756; Horne, 2007, s. 77; Shaw, 2008, bölüm 13). 2012 Londra Oyunları öncesinde, Chila (2012) aşağı Lea Vadisi'ndeki yüzenlere bir ücret artışı yapılacağını buldu:

Amaç diğer ziyaretçilerin 2012 olimpiyatları için zamanında demir atmalarını sağlarken su yollarında kümelenen teknelerin sayılarını kontrol etmek ve azaltmak. Britanya Su Yolları tekneçiliğinin başı Sally Ash Yardan'a yaptığı bir açıklamada şöyle ifade ediyor: 'Bunu yapabilmemizin tek yolu ücretler ve bazı insanlar bundan muzdarip olmak zorunda kalacak' (10 Mart 2011). (Chila, 2012, s. 128)

UOK'nın oyunların bu şekilde kullanılmasına izin vermesi ve bunu desteklemesi resmi ideolojisine uyumunun eleştirilmesinin nedenlerinden birisidir.2000 Sydney Oyunları esnasında, şehri "temizleme" işlemi nezihleştirme ve azınlık ırkların (özellikle Aborjinlerin) rahatsız edilmesi ile sonuçlanmıştır ve Lenskyj (2000) şu şekilde ifade etmiştir:

Her ne kadar UOK kuralı protestodan arınmış bir bölge talep etse de 1980lerde birçok etkinliğin standart ögesi olan sokakları ayıklamaları gerektirmiyor. Bu tür durumlarda, evsiz insanlar, seks işçileri ve dilenciler polis tarafından taciz edilmiş, muhitlerden tahliye edilmiş ve sıklıkla tutuklanmıştır. Bu tür sokak ayıklama 1984'den beri olan tüm Yaz Olimpiyatları'nda belgelenmiştir [1996 boyunca]. (s. 108)

Hala bazıları UOK'yı insan hakları ihlalini göz ardı etmesi üzerinden sorgulamaktadır (Lenskyj, 2000; Zirin, 2008). Özgür konuşma hakkının önüne geçilmesi ya da barışçıl protesto üzerindeki kısıtlamalar Olimpik Hareket'e karşı çıkan şikâyetlerden olmuştur (Lenskyj, 2000, 2002; Zirin, 2012).Dahası, temel haklara karşı bir hakaret olarak görülen artan güvenlik de gözden kaçmadı (Zirin, 2012).

En hatırlanabilir örneklerinden birisi Salt Lake City skandalının ardından UOK'nın saldırı altında kalmasıdır.2002 Kış Olimpiyat Oyunları'nın ihalesi sırasında Salt Lake ihale komitesinin UOK üyelerine oyları karşılığında rüşvet verdiği ortaya çıktı (Lenskyj, 2000).UOK hakkındaki yolsuzluk iddialarının doğruluğu kanıtlandı ve halkın görmesi için açığa çıkarıldı. Ancak yine de Salt Lake City'de bir personel değişikliği ile oyunlar planlandığı şekilde devam etti ve bugüne kadar popüler bir cazibe merkezi olarak kaldı.

1.4. Olimpik Ateşkes ve Olimpiyat Meşale Rölisi

1.4.1. Olimpik ateşkes

Eski Olimpiyat Oyunları zamanında Yunan şehir devletleri sık sık birbirleri ile çekişme içerisindeydi (Toohey & Veal, 2000) ve bu gerçeklik nihayetinde Olimpik Ateşkesin yaratılmasına yol açtı.

"Olimpik Ateşkes" ya da "Ekecheiria" geleneği M.Ö 9. Yüzyıl'da Antik Yunan'da 3 kralın imzaladığı antlaşma ile kuruldu: Elisli Iphitos, Pisalı Cleosthenes ve Spartalı Lycurgus.

Bunun akabinde diğer bütün Yunan şehirleri bunu Olympia ibadethanesinin daimi ve tanınmış dokunulmazlığını sağlayan ve Elis bölgesini tanınmasını gerçekleştiren “uluslararası anlaşma” olarak kabul etti. Ateşkes süreci boyunca, sıradan seyyahların yanı sıra atletler, sanatçılar ve onların aileleri Olimpiyat oyunlarına katılmak için seyahat edebiliyor ve ardından ülkelerine güven içinde dönebiliyordu. Oyunların açılışı yaklaşırken, kutsal ateşkes mesajı yaymak için Yunanistan’ı dolaşan Elis Halkı, Spondophoroi, tarafından duyuruldu. Bu ateşkesin saygıdeğer olduğunun kanıtı da Olympia’da Yunanlar diğer Yunan şehirlerinin aksine asla kendilerini korumak için duvar inşa etmemişlerdir.(UOK, 2012, s. 1)

Çekişme olmayan bir dünya düşüncesi UOK’nın hedeflerinden birisidir ve bu düşünce 1992’de UOK tüm eyaletlerden ve uluslararası merkezlerden düşmanlığı durdurmasını istediğinde Olimpik Ateşkes’in dirilişini hatırlatmıştır. Bu fikir daha sonrasında Birleşmiş Milletler’e taşınmış ve ilk kez 48. Genel meclis görüşmesinde değinilmiştir (BM, 1995).48. ve 49. Genel Meclis Birleşmelerinde yasa tasarısının geçmesi üzerine 50. Birleşmeden önce “Spor ve Olimpik Ülküler ile daha iyi ve barışçıl bir dünya kurma” başlığıyla BM’nin önüne getirilmiştir(BM, 1995). Bunun sonucunda, BM oybirliği ile her Olimpiyat Oyunundan önce Olimpik Ateşkesine uyulması konusunda bir kanun çıkarmıştır (UOK, 2012a).

Tabi ki, bugünün politik ortamında çekişmeyi durdurmak için ateşkesin doğru uygulanması nadiren idame ettirilebilir. Son zamanlarda, Beijing Olimpiyatları’nın açıldığı gün, Rusya komşusu Gürcistan’ı işgal etti. Bu Olimpik Ateşkesi bozmasının yanında istilanın zamanlaması ile de tartışma konusu olmuştur. Ancak bu kaideden sapma olarak görülmemelidir. Zamanlama dikkate değer olsa da, o zamanda var olan tek savaş bu değildi ve Beijing Oyunları dünyanın diğer yerlerinde savaşlar varken gerçekleşecek tek oyun değildir. Kidd’in de ifade ettiği gibi (1996), “Olimpiyat ruhu ve Olimpik Ateşkesin ilanı dahi tüm silahlı çatışmaları engellemez” (s. 9).Ancak yine de, Gürcistan’daki gibi çekişmelere ya da 2012 Londra Olimpiyatları sırasında Afganistan’daki çatışmalara rağmen, Olimpik Ateşkes takdire şayan ve ulus(devlet)lar arasında barışı sağlamada kullanılıyor.

İzleyici ve atletlere güvenli bir seyahati amaçlayan eski Olimpik Ateşkes fikrinin hatırlanması üzerine, aynısı modern oyunlar için de söylenebilir. Ulaşımındaki gelişmelere bağlı olarak, oyunlara katılanlar artık çatışma alanlarından direkt olarak geçmek zorunda değiller; ancak, sembolik bir unsur hala bu güvenli yolu temsil ediyor. Politik ve/veya silahlı

çatışmalara rağmen, düşman ülkelerin vatandaşları oyunlara katılabilirler. Ayrıca, savaşa dâhil olmuş ülkelerden olanlar oyunlara gelebilir ve normal bir şekilde bu barışçıl etkinliğe katılabilirler. Olimpik Ateşkesin her bir oyun öncesinde benimsenmesi Olimpik Hareket ve BM'nin daha barışçıl bir dünyayı hedeflemesinin resmi olarak yansıtılabilir ve bu sembolizm Olimpik Ateşkese imkânsız olan dokunulmazlığını değil, gerçek anlamını verir.

1.4.2. Olimpik Meşale Rölesi

Olimpik Ateşkesin dirilişine ek olarak, eski oyunlara bağlı olarak bahsedilen bir diğer öge de Meşale Rölesidir. Ancak modern Meşale Rölesi ilk olarak 1936'da Berlin Oyunları ile komite üyesi Carl Diem'i tanzim etmenin ürünü olarak ortaya çıktı; eski oyunlar bu tür ritüellere sahip değildi. Ancak Atina'da "lampadedromia" denilen tanrıların şerefine alev yarışları düzenlenirdi (Olimpik Müze, 2007, s. 4).

Meşale Rölesi modern bir buluş olmasına rağmen, Olimpik Hareket'in ulaşım alanını genişletmesinden ve katılmayanları Olimpiyatlara yaklaştırmasıyla oyunların ayrılmaz bir parçası haline geldi. Röle'nin kökeni Nazi rejimi ile ilişkili olduğundan tartışmalıdır, ancak tartışmalı başlangıçlara rağmen oyunlar kadar Olimpik Hareket'in bir parçası haline gelmiştir.

1.5.Tören ve Prosedür

Her Olimpiyat Oyunundan önce, Başrahibe olarak giyinen bir sanatçı ateşin baş rahibeden eski stadyumda bekleyen ilk meşale taşıyıcısına ulaşmasıyla sonuçlanan büyük bir gösterinin parçası olarak Hera Tapınağı'nda parabolik bir ayna kullanarak ateş yakar(Olimpik Müze, 2007).Röle boyunca taşınan ve nihayetinde Olimpiyat Açılış Seremonisinde kazanı aydınlatan ateş budur.

Işıktan başlayarak ateş, 1896'da kullanılan kontrolü daha sonrasında ev sahibi şehrin Ulusal Olimpiyat Komitesi'ne geçen Panatenik Stadyumu gören Rölenin ilk ayağını ve seremoniyi planlayan Yunanistan Olimpiyat Komitesi'nin kontrolü altındadır (Olimpik Müze, 2007).

1.6.Uluslararası Röleler

Birçok eski Meşale Rölesi çeşitli ulus-devletlere uğramalar yapsa da, 2004 Atina Meşale Rölesi gerçekten uluslar arası olan ildir.2004'te, Olympia'dan Atina'ya yapılan

geleneksel seyahatten sonra, Rölenin ilk bölümü yine Panatenik Stadyumu'nda bitecek şekilde Mora Yarımadası'ndan başlayarak Argosaronikos adalarında ilerledi (Eden, Regate & Georgecink, b.t.). Ardından rölenin bu kısmı alevi ve Atina Oyunlarını- dünyadaki 5 bölgedeki insanlara getirdi ve önceki tüm Yaz Oyunları'nın ev sahibi şehirlerini ziyaret etti (UOK, 2012e). Bu şekilde, Olimpik ateş Güney Amerika ve Afrika'ya tarihte ilk kez getirildi (Eden ve ark., b.t.).

Bu Röle boyunca, Atina tertip heyeti Olimpizmi global çapta teşvik etme ve ‘‘küresel birlik ve olimpik ateşi taşıyan toplum kahramanları ve yerel vatandaşları olarak insan ölçeğini vurgulama’’ girişiminde bulunuyordu (Eden ve ark., b.t., s. 19). Bu güzergahın kullanımı oyunları potansiyel gelecektekilerle (Afrika ve Güney Amerika oyunlara ev sahipliği yapabilir) olduğu kadar geçmiştekilerle de paylaştı ve Olimpik Hareketi dünyanın daha büyük bir kısmına hiç olmadığı kadar yakınlaştırdı. Bu tema daha sonra ‘‘Meşaleyi devret, Dünyayı birleştir’’ mottosu ile Röleye inşa edildi. (Eden ve ark., b.t., s. 19).

2004 Atina Meşale Rölesi Olimpiyat tarihinde, evrensel hedefleri ve Olimpik Hareket'in ideallerini yansıtan bir Meşale Rölesi olması açısından ilktir. Barış ve huzuru yayma idealleri ile beraber, Olimpik Kanun açıkça Olimpik Hareket'in ‘‘5 kıtayı kapsadığını’’ ifade eder (UOK, 2011, s. 10). Meşale Rölesini dünyanın tüm bölgelerine götürürken, olayın evrensel boyutuna ışık tutuldu. Dahası, ilk kez daha önce oyunlara ev sahipliği yapmamış ama yapabilecek bölgelere ya da Oyunları veya Meşale Rölesini ilk elden tecrübe etmemiş olanlara ulaşmak için düzenli bir çaba sarf edildi. Son olarak, Röleye katılanlar yalnızca Yunanlılar değil aynı zamanda meşaleyi taşıdıkları yerlerin yerlileriydi (Eden ve ark., b.t.), böylelikle oyunların gerçekten Yunanistan'ın dışına getirildiğine emin olundu.

Atina Meşale Rölesinin başarısının ardından, 2008 Pekin Olimpiyatları'nda bir başka uluslararası röle düzenlendi. Ancak 2008'de, Olimpiyatlar büyük bir politik tartışma konusuna dönüştüğünden dünyayı birleştirme konusunda başarısız oldu. 2008 Olimpiyatları Pekin'e 2001 yılında verildi ve oyunlar yaklaştıkça, kargaşa daha çok yükseldi ve devamında diğer konularla beraber devamı Tibet'in işgali olan, Çin'in insan hakları sicili karşısındaki şikâyetler devam etti (Horne & Whannel, 2010). Bu konular daimi birer protesto sahası olduğundan Meşale Rölesi sırasında zirveye ulaştı. Bu protestolar Olympia'da Pekin tertip

komitesi başkanının konuşmasını siyah bir ‘Pekin 2008’ bayrağı sallayıp kelepçelerden oluşmuş bir Olimpiyat Halkası taşıyarak bölmesiyle başladı. Güzergâh boyunca, protestolar yaygındı ve bazıları diğerlerinden daha saldırgandı. San Fransisco’da, güzergâh planlanmış protestodan kaçınabilmek amacıyla son anda değişti ve bu esnada protestocular Golden Gate Köprüsü’ne ‘‘Tek Dünya, Tek Rüya’’ (Pekin 2008’in resmi mottosu) ve ‘‘Özgür Tibet 08’’ yazılı 2 büyük pankart asıyordu (CBC news, 2008).

Paris’te, protestolar planlanmış rölede çok daha büyük aksaklıklara neden oldu. Düşmanca eylemlere bağlı olarak, bayrağı 4 defa söndürmek zorunda kalındı ve güzergâhın büyük kısmı ateş bir aracın içinde güvende tutularak tamamlandı (Walker, Batty & ajanslar, 2008). Rölenin planlanmış Meşale taşıyıcılarla devam ettirildiği bir girişim sırasında, bir protestocu meşaleyi Çinli Paralimpik sporcu Jin Jing taşırken zorla alma girişiminde bulundu. Tekerlekli sandalyede protestocudan kaçınmazken meşaleyi savunmaya çalışması ulusal bir kahraman olarak görülmesiyle sonuçlandı (Graham-Harrison, 2008).

Tıpkı Atina Meşale Rölesinin UOK’nın teşvik ettiği değerleri eyleme dönüştürmesi açısından önemli olması gibi, Pekin Rölesi de Olimpiyatların gücünü ortaya koyması ile önemlidir. Oyunlar ev sahibi şehir ve ev sahibi ulus-devleti için bir sahne olarak kullanılır, ancak 2008 rölesi ile sahne aynı zamanda dünya politikacıları için de kullanıldı. Tabii ki, bu oyunların ilk kez bu şekilde kullanılması değildi – 1968’deki Tommie Smith ve John Carlos ile 1972’deki Kara Perşembe olaylarındaki terörist grup bunların 2 örneği- ancak, bunun Oyunlarda izole bir hadise olmaması hızlıca bilgi yayabilme potansiyeli ile birleştiğinde onu özellikle önemli kıldı. Bu protestolar dünya medyası tarafından yayınlandığından ve meşalenin varışıyla koordine edilebildiğinden, küreselleşmenin etkisi ve bu vakada teknolojik gelişmenin iletişimi kolaylaştırması sergilenmişti. Bu negatif tanıtımın sonucu ve gelecekte olabilecek benzer olayların önlenmesi için UOK gelecek ev sahibi şehirlerin uluslararası bir Meşale Rölesi düzenlemesini yasakladı (‘‘Uluslararası Meşale Röleleri,’’ 2009).

Tüm gelecek Meşale Rölelerinin ulusal özelliklere sahip olmasını isteyen UOK, kendisini evrensellik fikri ile bir çelişkiye sokmuştur. Bu fikirler Olimpik bayrağa, oyunların farklı şehirlere ve kıtalara taşınmasına ve Olimpik Kanun’un yazıldığı dile bağlılığın sembolü olarak görülebilir. Olimpik Oyunların belagatı dayanışma teması ve insanlığın birleşmesi temaları olarak aktarılabilir. Daha önce de bahsedildiği gibi, Pekin’in mottosu birliğe vurgu yapmak amacıyla Tek Dünya, Tek Rüya ve her Kapanış Seremonisinin

“Dünya gençlerine 4 yıl sonra [sonraki ev sahibi şehirde] görüşmek üzere” sözleriyle bitirdi. Ulusal Meşale Röleleri bu değerlerin fark edilmesi açısından pek fırsat sağlamaz.

Oyunlar nedeniyle Olimpik ateşi dünyanın her yerine götürmek yalnızca oyunların kendisi için reklam olmaz, aynı zamanda olanaklar dâhilinde milyonlarca insanın kişisel olarak Rölenin ülkelerinden geçmesini izlemesine olanak tanır.

İlginç olan ise UOK bu tür bir takasın Röleyi saran diğer etkinlikler üzerinde kontrol sağlayarak Olimpik mesajı korumak için faydalı olacağına karar verdi. Bu protestoların olamayacağı ya da olmayacağı değil 2008’de görülen ölçekte olmayacağı anlamına gelir.

Ek olarak, 2008 olaylarından önce dahi UOK tamamen uluslararası Röle lehinde değildi. Seremonilerdeki Teknik Talimnamesinde UOK şöyle ifade ediyor:

- Olimpik Oyunlar – Meşale rölesi uluslararası olarak düzenlenebilir. Tüm kararlar öncelikle UOK’nın yazılı onayını almalıdır.
- Olimpik Kış Oyunları – Meşale rölesi prensipte, ev sahibi ülkenin ulusal sınırlarıyla sınırlı kalmalıdır. Tüm değişiklikler UOK tarafından onaylanmalıdır.
- Düzenli olarak uluslararası röleler düzenleyerek mesajı zayıflatmaktan kaçınmak için röle her 4 yılda aynı ülkede/şehirde organize edilmemelidir.
- Her edisyonun ardından uluslararası röleler mesajı zayıflatmadığından emin olmak için analiz edilmelidir. (UOK, 2005, s. 75)

Olimpik Meşale Rölesinin düzenli olarak dünya çapında yapılmasının mesajı zayıflatacağı fikri şaşırtıcı... Oyunların kendisinden daha sık gerçekleşemez ve daha geniş bir popülasyonun katılımına izin veriyor.

Rölenin amacı eski oyunlarla gündeme gelir ve her ne kadar ulusal röle eski ateş yarışlarıyla ilişkili bu izahla çelişmese de Meşale Rölesi daha çok Elis’ten yayılan Spondophoroi ile mukayese edilebilir. Lampadedromia tanrıların şerefine düzenlenen bir yarış iken Spondophoroi ise yarışın tarihini duyurmak için Elis’ten seyahate gönderilirdi (Olimpik Müze, 2007). Bu Meşale Rölesine tanıtımın bir parçası olması ve oyunları oluşturması açılarından benzerdir. Dahası, Olimpik Anlaşma’nın BM tarafından oyunlardan önce öne sürülmesiyle Röle oyunlara giden güvenli yolun zamanına da paralel olarak görülebilir. Bu açıdan bakıldığında, muhtemel protestolara karşı alınan önlemlerden ziyade ulusal bir Meşale Rölesi mesajı zayıflatır.

1.7.Olimpik Miras

Olimpik hareket, Olimpik Anlaşmada ileri sürüldüğü gibi bazı yüce ülkeleri, Olimpizmi, savunduğunu iddia ediyor. Olimpik Hareket ya da UOK ayrımcılık yapmamak ya da dopingsiz sporu da içeren bu standartları karşılamayı başaramazsa/başaramadığında onu bekleyen ve değişimi gerektiren bir eleştiri dalgası var. Modern Olimpiyatların tarihi boyunca buna benzer birçok örnek görüldü ve UOK oyunların ötesinde dünyaya daha çok dâhil oldukça bu tür başarısızlıklar karşısında bu eleştiri daha da artacaktır. Oyunların bir eleştirmeni kendini şu şekilde ifade edecek kadar ileri gidiyor:

Olimpiyat Mirası ile ilgili bize söylenen her şeyin zırva olduğu ortaya çıkıyor. Oyunların bizim spor yapmamızı teşvik etmesi ve fakir ve ihtiyacı olanlara yardım etmek için ses getiren ekonomik faydalar sağlaması bekleniyor. Londra tahliyeleri başladığında [2012 Yaz Oyunları için], yeni bir rapor gösteriyor ki Olimpik Miras'ın getirdiği tek transfer fakirden zengine olandır. (Shaw, 2008, p. 33)

Bazılarının bu kadar ağır eleştirdiği spesifik olarak nedir? Olimpik Hareket pozitif yönde gelişmeler için dünyaya spor yoluyla imkânlar sağladığını iddia ediyor ve Olimpik Anlaşma'nın sembolizmi ve Uluslararası İlham projesi ve cinsiyet eşitliği için oyunlarda çaba harcamaları bunun örnekleri olarak aktarılabilir. Ancak, eleştirmenler UOK ve Olimpik Hareket'e saldırmak için başka alanlara odaklanıyor.

1.8. Maliyetler

Dünya ekonomisi gerileme altındayken maliyet düşünülmesi gerek önemli bir etken ve oyunlar ev sahibi için son derece masraflı. Yalnızca Oyunlara teklifte bulunmak için her bir teklif eden şehir UOK'a 150,000\$ ve eğer şehir finalist aday şehir olarak seçilirse sonrasında 500,000\$ ödemelidir (UOK, 2007).Bu maliyetler yalnızca seçilen şehir için dokuz yıllık teklif verme, planlama ve ev sahipliği sürecinin başlangıcı. Tekliflerinde başarılı olamayan şehirler için bile maliyet yüksek. Chicago'nun başarısız olan 2016 Oyunlarını kazanma girişiminin ona 100 milyon dolara mâl olduğu tahmin ediliyor (Smith, 2009).

Bünyesinde bulunan tüm şehirlerin oyunlara ev sahipliği yapmak için verdiği teklifler öngörülen maliyetlerdir. Bu maliyetler şehirlerin güvenlik, altyapı ve mekân konusunda yaptığı planlara bağlı olarak çarpıcı bir şekilde değişiklik gösterebilir.2016

Oyunları'nın 4 finalisti 2.8 milyar ile 14.4 milyar arasında değişen bütçeler teklif etti (ABD Haber Ajansı, 2009a, 2009b).

2012 Londra Oyunları ev sahipliğinin maliyetini birkaç özel durumda arttırdı ve Haziran 2010'da hükümete ait bütçeleri karşılamak için 41.2 milyon oyunların fonundan toplam maliyeti 14.2 milyarda bırakarak kesildi (ABD Haber Ajansı, 2010).

Her ne kadar maliyetler devamlı olarak her yeni Oyunda artsa ve geçmişte önemli ölçüde daha az pahalı olsa da oyunlar hiç ucuz olmamıştı. 1980 Lake Placid Oyunları, Salt Lake City'e her insan için 6.30 dolar ve Atlanta'ya her insan için 8 dolara mâl olan (2008 nüfus verileri) oyunların aksine her insan için 2 dolardan daha aza denk gelen 363 milyon dolara (1980 nüfus verileri) mâl oldu (Baade, Baumann & Matheson, 2008).

Shaw (2008) böyle bir harcamayı Five Ring Circus çalışmasında şöyle eleştirmiş: Hükümetiniz 17 günlük bir parti düzenlemenin ihtiyacı olanlar, evsizler ve mülkleri ellerinden alınmış kişilerle ilgilenmekten daha önemli olduğuna karar veriyor. Bu sorumlu mu yoksa yozlaşmış ve/veya düşüncesiz özel ilgilerinin esiri bir hükümetin eylemi mi? (s. 38) Bu görüşte olanlar muhtemelen inançlarına göre paranın daha iyi şekilde harcanabileceğini savundular. Dünya çapındaki Olimpiyatların olumlu bir ekonomik etki yaratacağı ve şehrin altyapısındaki gelişmeler için bahane oluşturacağı inancına (ya da umut) rağmen, bunun çok küçük bir bölümü meseleyi oluşturuyor. Göze çarpan örneklerinden birisi 2006'ya kadar geri ödenemeyen çok büyük bir borç bırakan 1976 Montréal'dir (Zirin, 2008). Ekonomist Baade ve Mathetson (2002) 'kıt kazançları ve daha üretici kullanımları Olimpiyatlara yönlendirmenin ekonomiyi Olimpiyat Oyunlarının ev sahipliği yokken fark edilebileceğinden daha yavaş oranda naklettirdiğini açıklıyor'' (s. 145-146).Olimpik Oyunların mirası süratle yüksek maliyetler ve potansiyel olarak ödenemeyen borçlarla ilişkili olmaya başlıyor. Daha fazla harcayıp yarışmayı daha dikkat çekici hale getirme ihtiyacı (hem teklif verme hem de oyunlara ev sahipliği yapmada) Olimpik Hareket'in en önemli ögesi haline geldi.

1.9. Küreselleşme ve Olimpik Hareket

Olimpik hareketin dünya çapındaki doğası başlangıçtan beri yerleşmiştir. Devamlı olarak daha fazla ulus(devlet)i katılımcı ya da ev sahibi olarak dâhil etme arzusu kapsamını genişletmesini sağlar. Bu genişlemeyle birlikte UOK, bu yeni alanlarda Olimpizmin değerlerini yaymayı da umut etti. Oyunların kapsamı yalnızca UOK için hedeflerini

başarmada bir yol değil, aynı zamanda modern dünyanın artan küreselleşmesinin de bir ürünüydü. Tüm dünyadan atletlerin ve izleyicilerin oyunlara seyahat etmesi ve yeni bölgelere ulaşması ulaşım ve iletişimdeki gelişimler sayesinde artan bağlantılarla ilişkilidir. Ancak yine de bununla ve oyunların ölçeğinin artmasıyla beraber oyunların maliyetinde de bir artış oldu.

Olimpik Oyunların ev sahipliğinin maliyetindeki artışla başa çıkmak için verilen parada bir artış olması gerekti. Her ne kadar oyunların başlangıcından itibaren reklam oyunların bir parçası olsa da, Barney, Wenn ve Martyn (2002)'e göre oyunların meta olarak reklam organize komitesini telif hakları olan semboller için izne sahip olması ilk olarak bu zamanda gerçekleştiği için 1976'da Montréal'de başladı. Bu oyunlar için 628 şirketle her biri 50,000 Kanada doları değerinde olan ve oyunların gereken maliyetine kıyaslandığında hiçbir şey olan yaklaşık 5 milyon Kanada doları içe girmeye neden olan anlaşmalar imzalandı (Barney, Wenn & Martyn, 2002).

Ancak Olimpik Hareketteki gerçek dönüm noktası 8 yıl sonra 1984'te Los Angeles pazarlamasının öncüsü Peter Ueberroth ile gelecekti. Oyunlara sponsorluk yapan şirketlere özel teklifler sunarak 286,914,000\$ değerindeki televizyon haklarına ek olarak nakit, hizmet, mülk aracılığıyla 157.2 dolar kazandırdı. (Barney ve ark, 2002). Dünya çapında bir izleyiciye ulaşması ve Olimpiyat gibi tanınmış bir marka ile ilişkili olması sponsor olmayı ve sponsorlardan böyle miktarlar talep edenleri cezbettti.

Elbetteki bu rakamlar 2012'deki çoğu oyunu değil, 1984'teki oyunların durumunu yansıtır. Ancak yine de bu trend yalnızca artış yolunda devam etti (UOK, b.t., 2012f).

Olimpik Program sponsorluğu şeması Olimpik oyunların en yüksek seviyesidir (UOK, b.t.).1985'te kurulmasının ardından Olimpik Program 4 yıllık döngülerle bir Kış bir Yaz Olimpiyatı düzenler.(Şu anda kullanılan derecelendirilmiş sistem) (UOK, 2012f.)

Herbir sponsor UOK'nın, döngüdeki 2 oyunun, bu oyunların 2 organize komitesinin ve tüm Ulusal Olimpiyat Komitelerinin ve oyunlarda yarışan tüm takımların bir ortağı olmasının yanı sıra oyunları dünya çapında özel olarak markalaştırdı (UOK, 2012f.)Başlangıçtaki kazançlarının azalacağı konusunda korkuları olan Olimpiyat Komitesi'nin tereddütlerine rağmen Olimpik Program nihayetinde kuruldu ve Olimpik Hareket'in en büyük gelir kaynaklarından biri oldu (UOK, 2012f).1985-1988'deki zincir, döngünün başlangıcı olduğundan son zincirin Olimpik Program hasılatında 2009-2012

yılları arasında 96 milyondan 957 milyona bir artış oldu (UOK, 2012f).ABD, Fransa, Tayvan, Güney Kore, Japonya ve İsviçre'nin bulunduğu 11 şirket ile (UOK, 2012f), Olimpik Program oyunların dünya çapına ulaşımını ve sponsorların oyunlar aracılığıyla dünya çapında bir izleyici ulaşma arzusu ortaya konmuştur.

Yayıncılar ve sponsorlar tarafından ödenen bu büyük miktardaki paralarla ilgili belki de en can alıcı nokta bunun Olimpik üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğudur. Yukarıda da belirtildiği gibi oyunlara ev sahipliği yapmak oldukça maliyetlidir ve bu fonlar zorluğun bir miktarının aşılmasına yardımcı olur Barney ve ark.'nın gözlemlerine göre (2002);

UOK varlığı kurumsal sektöre bağlı olan diğer profesyonel spor girişimlerinden biraz farklılık gösterir. [...] kurumsal sektörün desteği ve Olimpiyat markasının yardımı olmaksızın, Olimpik festivallerde daha az atlet, Olimpik Programda daha az etkinlik, ihaleye katılan daha az şehir ve oyunlara ev sahipliği yapan şehirlerde daha çok borçlanma olurdu. (s. 277-278)

Buna bağlı olarak, UOK sponsorlara mecbur kalmıştır. Bir bakıma, UOK oyunun devamını sağlayan gelirin büyük bir kısmını onlar sağladığı için kurumların etkisini ve ona eşlik eden ekonomik küreselleşmeyi kontrol edememektedir. Atlanta'daki gibi oyunlar sermayesinin %70'ini kurumsal sponsorluk ve televizyon haklarından alıyorsa, kurumsal nüfuzun etkisi yadsınamaz (Bousfield & Montsion, 2012, s. 830).

Maguire, Barnard, Butler ve Golding'in tartıştığı gibi (2008), Olimpizmin değerleri sponsorluğun ve reklamcılığın etkileriyle gölgede kalmıştır.

Şu şekilde ifade etmişlerdir: UOK enternasyonalizm, kozmopolitanizm, çevrecilik ve 'adil oyun' mesajlarını yaydığını ifade eder.[36] Bunu başarmak için, UOK yetkilileri dahiliyetlerini pragmatik zeminde ticari çıkarlar ile savunurlar. Böyle bir ticari destek olmaksızın, Olimpizm'in değerlerini yaymak olan hedeflerini başarıya ulaştıramayacaklarını tartışıyorlar. Ancak yine de, Olimpik programın gelişimi ve reklamcılığın denetlenmesi UOK'nın şuanki üstlendiği ticari etkinliği gösteriyor. [...] Ki bu da medya/pazarlama/reklam/kurumsal bağlantı noktalarıyla daha az; inşaat piyasası, inşaat reklamlarının farkındalığı ve yerel ile küresel tüketiciler ve kimlikler yaratmakla daha çok ilişkilidir. [39] (Maguire, Barnard, ve ark., 2008, s. 2050-2051)

Gelişmiş olma noktası, en güçlü kuvvet oyunların ticarileştirilmesi olduğundan sponsorluğun Olimpizm'in değerlerini yaymak için kullanılacağına desteklenememesi iddialarıdır. Yukarıda da söylendiği gibi, UOK bu sponsorların paralarına ihtiyacı olduğunda, onlardan kaçınmamaktadır ancak bu Olimpizmin yayılması ve sponsorların istedikleri gibi oyunlardan çıkar sağlaması arasındaki bağlantıyı kesintiye uğrıyor.

UOK hala oyunları kontrol edip takip edilmesi gereken düzenlemeleri ayarlıyor olsa da, aynı zamanda oyunların hala sponsorları cezbedebilmek ve kaide haline gelmiş modada devam edebilmek amacıyla izleyici için cezbedici olması gerektiğinin farkında olmalıdır. Bu tüm tarafları ilgili tutma arzusu yeni sporlarda görülebilir (örneğin genç izleyicileri cezbetme potansiyeline sahip olan snowboard cross ve ski cross).Ancak belki de etkinliğin dünya çapındaki doğasını kontrol eden sporların gücüne karşı en büyük direnç etkinliğe getirilen reklam yasağıdır. Bu, etkinliğe reklamları yerleştirebilmek için aktif olarak yeni yollar bulan(hem stadyumda olanlar için fiziksel hem de evlerinde izleyenler için dijital olarak) birçok uluslararası ve yerli profesyonel spora direkt bir tezatlık oluşturur.

Bilginin hızlı bir şekilde yayılmasına ve oyunlar ile sponsorlarının daha geniş alana yayılmasına izin veren teknolojideki yükselmenin, oyunlar üzerinde direkt bir etkisi oldu. Küreselleşme oyunlar içerisindeki yerini aldı ve Olimpik Hareket'in nasıl işleyeceğine dair önemli değişiklikler olmaksızın yerini kesin olarak koruyacak.

1.10. İnsan Hakları

Oyunların yüksek maliyeti sesli olarak ifade edilen tek şikâyet değil. UOK'nın insan haklarına olan ilgi, ya da ilgisizliği, on yıllardır bir şikâyet konusudur. Berlin'deki 1936 oyunlarında ırkçılık üzerine olan tartışma (özellikle 1960'lar ve 1970'lerde) ve 2008 Pekin Olimpiyatları UOK'nın insan hakları konusundaki duruşuna saldırmak için kullanıldı.

UOK kendisinin açık, herkesi kapsayan ırkçılıktan arınmış ve sosyal adalet karşısında duran bir organizasyon olmasıyla övünüyor. Ancak, gerçek bu idealden oldukça farklı. Olimpik Hareket'in mirası birçok gözün önünde UOK'nın adaletsizliğin karşısında durma konusunda tekrar eden başarısızlıklarıyla lekelendi.

Belki de tarihteki en tartışmaya açık oyun olan 1936 Berlin Oyunları UOK için politik bir sınavdı. 13 Mayıs 1931'de oyunları Almanya'ya çoktan< vermiş olmasının ardından, olimpik oyunların organize komitesinin oluşturulmasından 6 gün sonra 30 Ocak 1933'de

Adolf Hitler'in hükümetin kontrolünü ele alması UOK'u yeni bir engelle yüz yüze getirdi (Guttman, 1992). Hitler bu oyunları bir propaganda aracı olarak kullanmayı seçti ve UOK onu durdurmak için pek bir şey yapmadı. Aksini destekleyen güvencelere rağmen, Yahudilerin Alman Olimpiyat Takımından sistematik olarak ihraç edilmesi gerçekleşti (Guttman, 1992). Bu durum, ABD'yi de içeren birkaç ulus-devletten boykot çağrılarını ile provoke edildi; ancak, bu çağrılar kısmen Amerika Olimpiyat Birliği üyesi Avery Brundage'nin etkisi yüzünden başarılı olmadı.

Brundage Olimpik Hareket'in olduğu kadar dünya politikasının ondan uzak tutulması gerektiği fikrinin de güçlü bir inanandı. O bu inançlarını Almanya'da olanları göz ardı edip: "Spor 'isteyerek ya da istemeyerek hiçbir ülke veya grubun iç işleri, siyasi, dini ya da ırksal meselelerine dâhil olamaz'" (Zirin, 2008, s. 77). Buna ek olarak, Brundage nadim olmayan bir Nazi sempatisanıydı. Genellikle "Kölelikçi Avery" olarak anılan Brundage, Yahudilerin Alman Olimpiyat takımından ihracını isteyecek kadar ileri giden nazi rejimine karşı olan sabit desteğinden pişmanlık duymuyordu (Zirin, 2008). Bu tavırlarından ötürü, oyunların Olimpik geleneğin kurulduğu Berlin'de gerçekleştirilmesine izin verildi. Berlin Oyunları müsrif bir Açılış Seremonisi –stadyumun duvarlarının gamalı haçlarla tamamlanması- ve Meşale Rölesi olan ilk oyundu. Birçok kişinin modern oyunların temelini oluşturduğuna inandığı oyunların uygulamasının "başarılı" olmasına rağmen, UOK'nun bir adaletsizliği düzeltmek için politikaya karışma konusundaki gönülsüzlüğünü resmettiği için 1936 Berlin oyunları tartışmalar içine gömülü kalmıştır.

UOK benzer suçlamalarla 2008 Pekin Oyunlarına istinaden tekrar uğraşmak zorunda kaldı. Eleştirmenler Çin'in insan hakları ihlallerini ve devam eden Tibet işgalini ve UOK'nun bu eylemler karşısında sesini çıkarmamasını kınadılar. Yukarıda tartışıldığı gibi, dünya çapında protestolar patlak verdi ve çoğu zaman Meşale Rölesi durdurulduğu ya da birçok şehirde tekrarlanmak zorunda kaldığı için Olimpik Hareket'in aksamasına neden oldu.

Daha öncesinde, 1968'de UOK Birleşik Devletler Yurttaşlık Hakları Hareketi devam ederken, UOK Olimpik oyunların ulusal politikalarda kullanılmasına izin verilmeyeceğini netleştirmişti. 1968'de Meksika'da altın madalya sahibi Tommie Smith ve bronz madalya sahibi John Carlos, kürsüyü devraldı ve ırk ilişkilerinin durumunu ülkelerinde protesto ettiler. Başları eğik, siyah eldivenli yumrukları yukarıda, boyunlarında siyah boncuklar, siyah çorapları girilmiş ve ceketlerindeki Olimpik İnsan Hakları Kampanyası düğmeleriyle

durdular (Zirin, 2008).Bu politik beyandan dolayı, UOK başkanı Avery Brundage ikiliyi hemen Olimpik Kanun'un kuralların ihlalden ötürü evlerine gönderdi (Zirin, 2008).

Olimpik Anlaşmanın 50. Maddesi açıkça ifade ediyor ki: "Olimpik alanda değerlerde ve diğer alanlarda hiçbir tür gösteri ya da politik, dini, ırksal propagandaya izin verilmez" (UOK, 2011, s. 91).Bununla siyaseti iyi niyetli bir yarışma umuduyla Olimpiyatlardan uzak tutmak amaçlandı. Ulusal bayrakların kullanılması ve oyunların ev sahibi şehrin uluslararası politikada sahip olduğu yumuşak gücü arttırmak amacıyla kullanılması oyunları politikayla yakın bir şekilde bağlar. UOK'nın kendisi dahi siyasete dâhil olma konusunu aşamadı. Ancak yine de bu maliyetlerin dikkatle düşünülmesi ve yapılmasının ardından gelecek faydalar dikkate alınarak yapıldı. Örneğin, Ekim 2009'da, UOK'ya BM genel meclisi tarafından ona sporu ve Olimpizmin değerlerini yeni yollarla ve politikadan uzak bir şekilde yayabilme yeterliğini veren gözlemci statüsü verildi (UOK, 2009).

Ancak, UOK'nın politikaya dahiliyetinin en öne çıkan örneği Güney Afrika'yı ırk ayrımı döneminde Olimpik Hareket'ten menetmesiydi. Irk ayrımı yapmak Olimpizmin 6 temel prensibine açıkça aykırı olsa da (UOK, 2011), Güney Afrika Ulusam Olimpiyat Komitesi 1970'e kadar (1964 ve 1968 oyunlarında yarışmadıktan sonra) resmi olarak Olimpik Hareket'ten menedilmedi (İbrahim, 1991). Irkçılığın feshedilmesinin ilk aşamaları, değişiklik sözleri ve sporda herkes için eşitliğin gerçekleşmesine denk gelen 1991'e kadar UOK Güney Afrika'nın katılımı üzerindeki yasağı kaldırmadı (İbrahim, 1991).

Belki de UOK'nın lehine ve aleyhine olan eylemler arasındaki ayırım yapılmalıdır. Oyunların ev sahibi şehrin gündeminde tutmak için kullanmak (ister ekonomik ister başka bir hedefi gerçekleştirsin) oyunlara ev sahipliği yapmak için başka şehirlerin de teklif sunmasını sağlayacağından UOK'ya fayda sağlar. Dahası, oyunlarla ilişkili milliyetçilik (ve onlardan alınabilecek siyasi mesajlar) de ulusal kimliğini ifade etmek isteyen izleyicilerin ilgisinin devamlılığını sağladığından UOK'ya fayda sağlar. Son olarak, UOK'nın ırkçılık konusuna kendisinin de dâhil olması geç de olsa gerçekleşti. Hoberman (1986) Güney Afrika'nın oyunlardan ihracının "hareketin çoğulculuğunun kendi iyiliği için korunması" olarak ifade etti (s. 30).Bu hareketin, itibarını korumasına ve ifade edilen inançlarındaki gibi ırkçılığın karşısında durduğunu göstermesine yardım etmesinden ötürü UOK'ya fayda sağladığı gözlenebilir. Ancak tüm siyasi olaylar UOK'ya fayda sağlamaz ve UOK bu fayda sağlamayan konuların dışında kalmayı amaçladığı konulardır.

Bu tür örneklere bakarak, UOK'nın insan hakları konusunda karışık bir tarihi olduğunu görmek mümkündür. Politika ve sporun yüz yüze gelmeyeceğine dair resmi bir inanca tartışmaya açık bir bağlılık UOK'nın değişikliğin savunulması konusunda statüsünü kullanması gerektiğini düşünenlerden ağır eleştiriler çekti. Ancak UOK'nın dâhil olmak konusundaki isteksizliği yine de siyaseti sporun dışında tutmadı. Bu ikisi iyi veya kötü Olimpik Hareket içerisinde birbiriyle iç içe geçmiş durumdadır.

1.11. Siyasi Oyunlar

Sporu evrensel iyi niyeti yaymak için kullanma arzusu olsa da Olimpik ideoloji sporun ve politikanın ayrı kalması gerektiğini savunur. Olimpizme yapılan bir yaygın eleştiri de siyasetin oyunların içerisine inşa edilmesi ve UOK basitçe daha uygun ya da görmezden gelinemeyecek kadar büyük olan meselelerden hangilerine değineceğini seçer, tıpkı Güney Afrika ve ırkçılık politikasında olduğu gibi. Atletlerin ulusal takımlara kabulünden yola çıkarak genellikle politikanın oyunların içerisinde var olduğuna inanılır. Eğer oyunlar politik olmasaydı, neden atletlerin bireysel olarak ya da sponsor eşliğindeki takımlarla yarışmasına izin verilmesin ki? Ancak yine de, ulusal takıma kabul artık tamamen politik durumla ilgili değil. Coubertin zamanında, bu ulusal onur ve hangi ulusun üstün geleceğiyle ilgiliydi. Ancak oyunlar kökeninden uzaklaşıp savaş alanında prestij kazanma ya da savaşlara hazırlık yapma yolu haline geldikçe, bir özdeşleştirme yolu olarak kaldı.

Olimpik Anlaşma, Ulusal Olimpiyat Komitesinin kapladı tüm bölgeleri "ülke" olarak alır ve bu terimin kullanılması için "uluslararası toplulukta kabul görmüş bağımsız bir devlet" olunması şartını koymuştur (UOK, 2011, s. 62).Ancak, bağımsızlık ve uluslararası arenada tanınmayı Olimpik Hareket'e katılmak için bir kriter olarak kullanmasına rağmen, UOK ulus-devletlerin politikalarını oyunların dışında tutma girişiminde bulunur.

Politika, her ne kadar pratikte değil teoride de olsa, UOK'nın Ulusal Olimpiyat Komitelerin siyasi müdahalede bulunamayacağı şartını koşmasına bağlı olarak saf dışı bırakılmıştır. Özerk bir Ulusal Olimpiyat Komitesi olma şartı ile Olimpiyatlar ulusları açık bir siyasi ifadeden ziyade, atletleri takımlara ayırmak için kullanılır. Ulus-devleti hala kullanmanın bir nedeni de izleyicilerin ilgilerini çekmenin bir yolu olması olabilir. Olimpiyatları düzenli olarak takip etmeyen izleyiciler olmakla beraber, ulus-devlet(milliyet) kavramının getirdiği özdeşleştirme oyunları izlemek için bir neden ortaya çıkarır ve bu özdeşleştirme kurumsallık ya da bireysellikle başarılamazdı.

Ancak yine de, tıpkı gözlemcilerin genel nüfusun bir bayrak sallarkenki niyetini anlayamayacağı gibi, genel nüfus da UOK'nın niyetini anlamayabilir. Her ne kadar oyunlarda açık politik ifadeler istenmese de, genel nüfus bu sistem üzerinde siyasi görüşlerini yansıtabiliyor ve bu da oyunların istenmeksizin ortaya çıkan bir siyasi özellik kazanmasına neden oluyor.

Oyunları politikadan ayrı tutma girişimlerine rağmen, bazı gruplar oyunların yüksek profilini kullanarak onları çeşitli siyasi olaylara dikkat çekmek için kullanması siyaseti Olimpik Hareket'in bir parçası haline getirdi. Politikanın oyunlarla çakıştı en çok bilinen iki olay ölümcül olaylardı. İlki 1968 oyunlarından günler öncesinde Meksika'da gerçekleşti. İkincisi 1972 Münih Oyunları sırasında gerçekleşti ve her iki olay da Olimpik sahnenin bir mesajı dikkat çekmek için nasıl kullanılabileceğini gösterdi.

Meksika Oyunlarının açılış seremonisinden 10 gün önce 2 Ekim 1968'de, polis ve askeri yetkililer yerel bir bürokrat parti tarafından yapılan "Meksika Devrimi'ne ihanet olarak gördükleri şeye kızmış" göstericilere Tlateloco Meydanı'nda ateş açtı (Guttman 1922, s. 129). Öldürülenlerin sayısı Meksika hükümeti tarafından sert bir şekilde üstü kapatılmaya çalışıldığından 200 ile 2000 arasında olarak tahmin edildi (Richman & Diaz-Cortes, 2008).Oyunlar planlandığı gibi devam etti ancak Meksika hükümetine ve o günkü olayların üstünü kapamaya yönelik girişimlerine verilen dikkat arttı.

4 yıl sonra Münih'te, politikanın gölgesi başka bir ölümcül olayda Olimpiyatların üzerine düştü. Kara Eylül olarak anılan 5 Eylül 1972'de, bir grup Filistinli terörist İsrail Temsilciler Kurulu'nun 10 üyesini rehine olarak aldı (başlangıçtaki boğuşmada bir koç da öldürüldü).Teröristler İsrail tarafından tutulan 200 siyasi suçlunun serbest bırakılması konusunda görüşme girişimindeyken, İsraililer rehine olarak tutuldu. (Toohey & Veal, 2000)

Her iki olayda da, politika bir amaca farkındalık getirmek için Olimpiyatlara dâhil olan bir davetsiz misafirdi. Bu olaylar tüm dünyaya Olimpiyatların iyi veya kötü mesajların taşınmasında bir sahne olduğunu bir kez daha kanıtladı. Peki, mesajın kendisi olmuş oyunlar ne olacak?

1.12.Boykotlar

Boykot etme Olimpiyatlara yeni bir şey değil. Her ne kadar boykotlar ‘‘Her Ulusal Olimpiyat Komitesi’nin oyunlara atlet göndererek katılmasını’’ (UOK, 2011, s. 56) zorunlu kılınmasından teknik olarak Olimpik Anlaşma’nın ihlali olsa da, boykot eden ulus devletlerin metakip yıllarda katılımlarına devam etmelerine izin verildi. Daha önce de bahsedildiği gibi, 1936 oyunlarında birçok ulus devlet boykot çağrısında bulundu ancak boykotlar 1970’ler ve 1980’lerde olimpiyatların başlıca ögesi haline geldi.1976 Montral, 1980 Moskova, 1983 Los Angeles ve 1988 Seul Oyunları’nın hepsi boykotu tecrübe etmiştir. Her birinde de oyunların kendisi ulus devletleri boykot ederek politik bir ifadeye dönüşmüştür.

1976’da boykotlar sporda ırk ilişkileri tartişmasının devamıydı. Güney Afrika’daki ırkçılık politikaları dünya sporunda göze çarpmaya devam etti. Güney Afrika Ulusal Olimpiyat Komitesi’nin oyunlardan ihracı, Olimpiyatları bunun etkilerinden kurtarmadı. Yeni Zelanda’dan bir temsilciler kurulu katılacağı için 28 Afrika ulus-devleti Montral Oyunlarını boykot etti (Stockdale, 2012).

Boykotu düzenleyen Tanzanya ve diğerleri Yeni Zelanda’nın ulusal Ragbi takımının Güney Afrika’yı turladıktan sonra yarışmasına izin verilmesine sinirlenmişti (Stockdale, 2012).1976 Olimpiyat Oyunları, bu 28 Afrika ulus devletin boykotu boyunca, ırkçılık üzerine bir tartişma haline geldi.

1980 Moskova Oyunları ve 1984 Los Angeles Oyunları tüm dünyanın gözü önünde sergilenen aynı çekişmenin 2 yzyd. Soğuk Savaş bağlamında, bu oyunlar Birleşik Devletler ile Sovyetler Birliği arasındaki soğukluğun spordaki paralelini oluşturuyordu. Moskova Oyunları katılımcıların sayısını 1956’dan beri görülen en düşük sayıya, 80’e düşüren ve Birleşik Devletler tarafından öncülük edilen bir boykotun kurbanı olmuştu(UOK, 2013d). Bu boykot Sovyetler Birliği’nin Afganistan’ı Aralık 1979’daki işgalini protesto etmek amacıyla düzenlenmiş politik bir stratejiydi (Tomlinson, 2000). Arkasından gelen 1984 Los Angeles Yaz Olimpiyatları sırasında ise Sovyetler Birliği intikam için bir boykota öncülük etti (Zirin, 2008).Ancak boykotlara rağmen, Los Angeles büyük kar ederek ve 140 ulus devleti ağrılarak (o zamana göre bir rekor) başarılı bir oyun sergiledi (UOK, 2013b). Boykotlara yol açan iki muhalif süper güç, bu iki oyunu Doğu ile Batı arasındaki soğuk

savaşta bir meydan olarak kullandı.1980’de Batı bloğundan ve 1984’de Doğu bloğundan birçok temsilcinin yokluğu bölünmüş bir dünyayı yansıttı.

Son olarak, 1988’de, Kuzey Kore Güney Kore’de düzenlenen Seul Olimpiyatları’na küçük bir boykot düzenledi (UOK, 2013e).Tıpkı 1980 ve 1984’te olduğu gibi, boykot çekimse olan ülkelerin arasındaki politik dayanışmaya dayanıyordu. Seul’u boykot eden 4 ulus devletin (Kuzey Kore, Nikaragua, Etiyopya ve Küba (UOK, 2013e)) hepsi komünist hükümetlere sahipken, kuzeydeki komşularının düşmanı Güney Kore kapitalizmi benimsemişti ve demokrasi yolunda (sağlam olmayan adımlarla) yürüyordu.

Diğer birkaç girişim de dâhil olmak üzere, bu boykotların hepsinin Olimpiyat tarihine etkileri oldu. Barış, uyum ve evrensel anlayışın ideallerini öven Olimpizm ile birlikte, boykotların oyunları diğer ulus devletleri yıkmak için ya da politikalarına karşı sesleri yükseltmek için kullanılması bu inançlara tam bir tezat teşkil ettiği görülebilir. Ancak yine de, bazı boykotlar, fiili ya da girişimsel olarak, Olimpizmin değerlerini tutmak için gerekçe olarak gösterilebilir.1936 Berlin boykotlarına çağrı ya da 1976 Montréal boykotları ev sahibi ulus devlette fark edilen adaletsizliklere karşı durmak için bu uluslar ya da bireyler tarafından gerçekleştirilmiş eylemlerdi. Olimpik Anlaşma Olimpizmin 6 temel prensibini şu şekilde listeler: “İrk, din, siyasi görüş, cinsiyet ya da başka türlü bir temelde bir insana ya da ülkeye karşı yapılan hiçbir türlü ayrımcılık Olimpik Hareket ile bağdaşmaz.” (UOK, 2011, s. 11).Bu açıdan, oyunların boykot edilmesi daima Olimpik mirasın ya da Olimpizmin değerlerine karşı yıkıcı olması gerekmez. Belki de bazı boykotlar gerçekten UOK’nın başarısız olduğu durumlarda Olimpizm için ayakta durmak olarak kabul edilebilir.

1936 Oyunları’nda Yahudi atletlerin Alman takımından sistemik ihracının kanıtlarıyla karşılaştığında bile ya da Güney Afrika’daki ırkçılığa çok uzun süre sessiz kalınması incelendiğinde, Olimpizmin değerlerinin UOK için öncelikli tasası olmadığına inanmak için nedenler ortaya çıkıyor. Oyunların devamı ve daha büyük bir ticari alana uzanmayı emniyet altına almanın Olimpik Anlaşma’nın ırkçılık karşıtı çağrılarını (UOK, 2011) kenara bırakarak öncelikli amaç olmasına neden oluyor.

İKİNCİ BÖLÜM

BİR GÖSTERİ OLARAK OLİMPİYAT OYUNLARI

2. BİR GÖSTERİ OLARAK OLİMPİYAT OYUNLARI

Oyunların tarihi ve mirası anlaşılması gereken tek açı değil. Oyunları tamamıyla anlamak için onların anlaşılması gerekirken, oyunları bir gösteri olarak incelemek de aynı derecede önemlidir. Olimpik oyunlar nispeten küçük başlangıçlardan zamanla milyar dolarlara mal olan büyük ölçekli bir etkinlik haline gelen 4 yılda bir gerçekleşen bir spor festivalidir. Oyunları modern dünyada içinde bulunduğu duruma getiren nedenlerden biri olduğundan, bu değişimin etkisi küçümsenmemelidir. Dünya çapında bir izleyiciye ulaşmak ve bireyin şehrinin ya da ulusunun reklamını yapmasını sağlama yetisi, oyunların devam eden başarısında elzemdir.

Olimpiyat Oyunları'nı tanımlamak için kullanılan 3 doğru terim vardır: medya etkinliği, büyük etkinlik ve gösteri. Hepsi de oyunların onaylanmış tanımlamalarıdır ve her birinde vurgulanan belli niteliği vardır. İlki olan medya etkinliği, isminden de anlaşılacağı üzere medyanın varlığını karakterize eder. Marivoet (2006) şöyle ifade ediyor: ‘‘Jean-Marie Brohm’un (1992) söz ettiği gibi, kamunun bilgisi olmaksızın yapılan bir spor performansı anlamsızdır, bu yüzden imkânsız olmasa dahi sporu medyadan ayrı olarak düşünmek zordur’’ (s. 136). Bu gerçekten de Olimpik Oyunlarda atletlerin bile sayısını aşan bunaltıcı medya personelleri ve televizyon kameralarından anlaşılabilir (UOK, 2013a, 2013f). Medya yalnızca var olmasıyla değil bu katılımın ifade ettiği anlamdan ötürü de Olimpiyatların önemli bir açısıdır. Medyanın ilgisi, özellikle de Birleşik Devletler televizyonu medyasının ilgisi, UOK için Olimpik Hareket’in devamlılığına katkıda bulunan önemli bir gelir kaynağıdır (Horne & Manzenreiter, 2006).

Dahası, medyanın geniş oranda katılımı, oyunların içerisinde sunulan mesajların yayılmasına ve bu anlatıların ulusal izleyicilere adapte edilmesine izin verir. Chen, Colapinto ve Luo (2012) medyanın kullanımının ev sahibi ülkeye faydalar sağlayacağını öne sürerek ‘‘spor medya etkinliklerinin ve özellikle Olimpiyat Oyunlarının bir ülkenin imajını geliştirmek için bir fırsat olabileceğini’’ açıkladı. Bu avantaj katılımcılardan fazlasına ulaşabilme yetisinden gelir. Alkemeyer ve Richartz (1993) ‘‘bugün modern iletişim

teknolojileri, özellikle uydu televizyon, dünya çapında bir tiyatroya benzetilebilecek küresel bir köyün varlığından sorumludur' (s. 84). 21 yıldan beri, bu ifade yeni teknolojilerin ve bilgiyi birçok ağdan maksimum izleyiciye yaymanın yeni yollarının geliştirilmesi yoluyla pekiştirildi. Aynı zamanda Housel (2007) ve Liang (2010) ulusal medyanın oyunlar sırasında varlık gösteren, seremonileri de içeren, imajların anlatılarına uydurmak için sunulduğunu da hatırlattı.

Ancak yine de, Olimpiyat Oyunları, Amerika Ulusal Beyzbol Ligi'nin olduğu gibi düzenli bir mevsimlik medya olayı değildir. Bir beyzbol oyunu ile Olimpiyatlar arasındaki farkı ölçeklendirmek dikkate değer ve bu sebeple bir medya etkinliği olmanın yanı sıra, Olimpiyatlar büyük etkinlik olarak da düşünülür. Roche (2000), büyük etkinliklerin toplum kültürünün 'resmi' versiyonları olduklarının söylenebileceğini açıklamıştır (s. 1), ve bu Olimpik Oyunlarda Açılış ve Kapanış Seremonilerinin ulus-devletin mitolojik bir anlatısının sunulması için kullanılmasında görülebilir. Bu daha detaylı olarak devam eden bölümlerde değerlendirilecektir. Şimdilik, tartışmadan büyük etkinlikler ile ilgili olarak alınması gereken Olimpiyatların modele uymak için sahip olduğu yoldur. Roche (2000) büyük etkinlikleri 'hareketli karaktere, kitlesel popüleriteye ve uluslararası öneme sahip büyük ölçekli kültürel (tanıtım ve sporu içeren) etkinlikler'' olarak tanımlar (s. 1). Tomlinson ve Young (2006) şu inançla tanımlı genişletti:

Sportif büyük etkinlik –özellikle düzenli uluslararası kapsayıcı etkinlikler, medya olayı ya da küresel bir tüketim olarak düşünüldüğünde- dünya çapında bir etkiye sahiptir. Böyle etkinlikler ulusların ittifakı, bölgesel politika ve küresel tüketim marketinin genişlemesi ile oluşur. (s. 4)

Son olarak, Horne ve Manzenreiter (2006) büyük etkinliklerin 2 tanımlama ögesi olduğundan söz etmiştir: 'ilk olarak, onların ev sahibi şehir bölge ya da ulusta önemli sonuçları vardır ve ikinci olarak, hatırı sayılır derecede medya ilgisi çeker'' (s. 2).

Bu tanımlamalar beraber düşünüldüğünde, Olimpik Oyunların nasıl büyük bir etkinlik olarak görüldüğü anlaşılabilir. Oyunlar milyarlarca izleyiciden gelen kitlesel bir ilgi ile büyük bir ölçekte gerçekleşir. Dahası, oyunların uluslar arası etkisi, ulus-devletlerin hala Olimpiyatlara ev sahipliği yapmasının nedenlerinden birisidir ve bu ev sahibi ülkelere dünya sahnesinde ekonomilerini, kültürlerini ve siyasi güçlerini gösterme fırsatını sunar (Chen ve ark., 2012; Hargreaves & Ferrando, 1997).Oyunların finanse edilmesi ve güvenlik

kuvvetlerinin kullanılması vasıtasıyla (genellikle özel şirketler, yerel polisler ve ulusal savunma kuvvetlerinin bir karışımı), şehrin ve ulus-devletin oyunlara başarıyla ev sahipliği yapabilmek için nasıl beraber çalışması gerektiği görülebilir. Bu belki de 1992 Barcelona Oyunlarında farklı amaçları olmasına rağmen beraber çalışan yerel ve ulusal gruplardan daha açık bir şekilde görülebilir (Hargreaves & Ferrando, 1997).Oyunların etkisi iyi ya da kötü inkâr edilemezdir. Ev sahibi şehre yeni stadyumlar inşa ederek ve mümkün altyapı güncellemelerinin yapılması yoluyla şehrin peyzajında değişiklikler yapmak ve süren ekonomik etkiler (borçlar ya da turistlerden gelirler olsun), hepsi de Oyunlara ev sahipliği yapma kararından ortaya çıkar. Son olarak, açıklandığı gibi, medyanın dâhil edilmesi yalnızca önemli değil aynı zamanda kaçınılmaz bir olaydır.

Olimpiyatlarla ilişkili olarak kullanılan son terim ise gösteridir. Her ne kadar bu terim günlük kullanımda yaygın olsa da, bu bağlamda gösteri daha sınırlı bir anlama sahiptir. Tomlinson ve Young (2006), Olimpiyatlar gibi küresel spor gösterisini şöyle tanımlamıştır:

Dünyadaki ulusların büyük çoğunluğunu dâhil eden, küreselliğe ulaşmış, metalaşmış ve şekillenmiş, fiziksel bir politika vücut gösterisini organize eden ve canlı yarışmayı etkinliği takipte olan geniş ve düzenli bir takipçileri cezbeden etkinliklerdir. (p. 3)

Bu tanımın Olimpiyatlara uyarlanması iki buçuk haftalık spor müsabakaları ve Oyunlara canlı olarak katılan milyonlarca bireyler ile kolaylıkla yapıldı. Ancak yine de, söz etmeye değer olan oyunların gösteriyi içeren daha genel fikirlerle karşılaştırıldığı yoldur. Olimpiyat Oyunları'nın dünyadaki en büyük spor etkinliklerinden biri olduğu şaşırtıcı değil ve bu yüzden de büyük ölçekli spor etkinlikleri için yapılmış çoğu tanıma uyar.

Manzenreiter (2206) gösteriyi oluşturan öğelerin daha detaylı bir resmini şöyle söyleyerek çizer: Gösteriler görkem ve kabul edilmeyi eşsiz, özgü ve alışılmadık olarak amaç edinir. Ritüel sembolizm, çeşitli sahne tekniği ve uluslararası ve ulusal medya ağlarının dağıtım kanalları bu hedefleri başarmak için kullanılır. Tüm gösteri kendisini kendi görsel işitsel potansiyeli olan hissine adapte ettiğinden, kitleleri cezbeden ve gösteriye ayırt edici görselini veren duygusal açıdan ilham verici, dinamik ve heyecan verici formudur. (s. 156)

Yine, Olimpiyatları bu tanımla yeni, ilerlemeci ve büyük Açılış ve Kapanış Seremonisi ya da çeşitli törenlerin UOK'nın resmi sahnesinde empoze edilmesi gibi örnekleri kullanarak eşleştirmek mümkündür. Zamanla programa ve oyunların gerçekleşmesine gelen değişikliklerle, Olimpiyatlar gösterinin somut haline geldi.

Belki de en etkileyici şekliyle, Olimpiyatlar değişimli olarak seyirci ve katılımcı bölümü memnun edebilir. Addo (2009) şuna inanıyor:

Gösterinin oluşturulduğu yerde, bir performans ve ima olarak bir seyirci-katılımcı çizgisi vardır. Ancak yine de, İran tiyatrosunun geleneksel bir türü olan ta'ziyeh gibi örnek olaylarda görüldüğü gibi, bunların mutlak sınırlar değildir ve her an değişerek, seyirciyi de performansa dâhil edebilir ya da tam tersine neden olabilir (Dabashi 2005). (s. 220)

Olimpiyat Oyunları'nın bu durumunda, seyircileri sahnede kendi performanslarını sergilediklerinden bu konseptin hayata geçmesini görmek mümkündür. Bu performanslardaki kostüm ya da yüz boyaları içindekilerin bayrak sallaması ve tezahüratlar yapması ve bayrak sallaması televizyondakileri olduğu kadar görevlileri, gönüllüleri ve atletleri de eğlendirir.

Her ne kadar bu tanımlamalar ve örnekler Olimpik Oyunların nasıl bir medya etkinliği, büyük etkinlik ya da gösteri olarak düşünülebileceğinin kısa bir özeti de olsa, Oyunların anlaşılmasını sağlayan temeli oluştururlar.

2.1.Seremoniler

Olimpik Oyunların her ayağı Açılış ve Kapanış Seremonisini içerir. Bu etkinlikler tipik olarak ev sahibi şehrin ya da ulus-devletin hikâyesini anlatan ve organize komitesinin oyunlarda izini bırakması için yapılan büyük ölçekli prodüksiyonlardır. Her Seremoni ulus-devletleri hakkında bir mitik anlatıyı sunmasını ve önceki gösterileri geçme şansını temsil eder. Tüm bunlar vasıtasıyla, milliyetçilik ve Olimpizmin mesajları arasında bir savaş vardır. Sidney 2000 Seremonilerinin yapımcı ve 2010 Vancouver Seremonilerinin başyapımcısı David Atkins şöyle söylüyor:

“Bu kütlülerin bir araya gelmesi, dostluk, yoldaşlık ve uluslararası ilişkilerin genişleyip keşfedilip tadının çıkarılabileceği nadir anlardan birisi. Bunların tümü iç içe geçmiş”

(“Olimpiyat Oyunlarını Oluşturmak,” 2008).Belki de durum budur ancak Bölüm 8’de de inceleneceği gibi Olimpizmin değerlerinin varlığının abartılması gibi görünüyor.

Açılış Seremonisi seyirciyi içine çekmek ve Olimpiyatları ve ev sahibi ulus-devleti onlara tekrar tanıtmak için bir fırsatken, Kapanış Seremonisi ise Oyunların iyi şekilde hatırlandığından emin olmak ve bir iz bırakmak için son şanstır. Her Seremoni yalnızca

seyirciyi eğlendirmek için değil, ulus devlet ve ev sahibi şehri gözlemlemek için ortaya konan birer performanstır. Margaret Wilkerson (1992), Carlson (2004)'ün yazdıklarından yararlanarak,

“tiyatro toplumlara bir araya gelip yansımalarını izlemek için bir fırsat sunar.” yalnızca toplumun kendi yansımasını görebileceği bir ayna” olarak değil aynı zamanda gücünün resmedilmesi vasıtasıyla o ülkenin algılanmasına da yardımcı olması amacına hizmet eder (s. 214).

Bu her organize komitesi tarafından benimsenen yaklaşımdır. Olimpik Seremoniler diğerlerinin ev sahibi ulus-devlet hakkında olumlu tepkilerini toplamak umuduyla tanıtılırken, ev sahibi ulus-devletin üyelerinin de geriye bakıp kendi kültürleri, kimlikleri ve tarihlerine bakmalarını sağlayan büyük ölçekli gösterilerdir.

2.2. Açılış Seremonisi

Olimpiyatlar, hakikatte bir spor müsabakasıdır. Atletler birbirine karşı yarışır ve organize komitesi ev sahibi ulus-devletin iyi şekilde temsil edildiğini sonuçları kontrol ederek madalya tablosundan anlayamaz. Ancak yine de, oyunların içine zamanla yerleşmiş dolaylı bir tür yarışma vardır: en iyi Açılış Seremonisini yapmak. Bu resmi olmayan bir rekabettir ve sonucu mükemmel bir Açılış Seremonisinin kişiden kişiye değişmesinden dolayı büyük miktarda öznelidir. Ancak yine de, bu ev sahibi ulus-devletleri önceki ev sahiplerinden daha fazla parlama girişimlerinden alıkoymaz.

Bu rekabet ve ev sahibi ulus-devletin bir önceki ev sahibinden daha iyi olduğunu kanıtlama arzusu kökenini 1984 Los Angeles Oyunlarından, Açılış Seremonisinin Steven Spielberg tarafından Hollywood'un büyüyle yapılmasından alır. 1984'ten beri, her organize komitesi Açılış Seremonilerinde daha büyük ve iyi bir şey yaratmayı denedi: “Hollywood eğlence sektörünü Birleşmiş Devletler politik retoriği ve ideolojisiyle birleştirmesi üzerine, seremoniler ev sahibi ülkeler için özenilmesi ya da aşılması gereken bir standart ve beklenti oluşturdu (Tomlinson, 2000, s. 171).Gotham (2005) inanıyor ki,

Gösteri ve yenilikleri oluşturan standartlar sürekli olarak yükseldiğinden, alışılmadık olan sıradan olmaya başlar ve turizm “eskimiş olan şeyi gidip görmek için bir şans” haline gelir (Debord, 1994, nu. 168).Ana nokta gösterilerin eğer cezp edici ve kazançlı olarak

kalmak istiyorsa sürekli olarak hazzın ve doyumun yeni yollarını üretmesi gerektiğidir. (s. 234)

Açılış Seremonisindeki üstün gelme çabası bu teoriyle kesinlikle uyuyor. Açılış Seremonisi sürekli olarak daha büyük ve gösterişli hale geldikçe seyirci de bu tarz bir performans bekliyor. Bu, oyunların aksi olarak birçok kişinin Olimpiyatlara olan ilgisinin başlıca kaynağı olan gösteride, oyunların ev sahipliği için teklif verirken düşünülmesi gereken önemli bir açıdır UOK, Oyunların devamlılığı için bilet satmalı ve izleyicileri ilgili tutmalıdır. Bu rekabet yalnızca ekonomik açıdan Oyunların işlemlerini sağlamaz, ayrıca bahsedildiği gibi ulus devletleri teklif vermede ilgili tutan dünya sahnesinde değerlerini kanıtlama şansını verir.

Belki de bu önceki ev sahibini geride bırakma arzusunun son zamanlardaki somut örneği 2008 Pekin Olimpiyatlarıdır. Binlerce gösterici ve stadyumda kullanılabilecek tüm boşluğun kullanılması ile 2008 Pekin, Çin'in yeterliliğinin yanı sıra mitolojik anlatının bir göstergisiydi. Performans sanatçılarının böylesine büyük ölçekte ve öngörü ile birbirleriyle uyum içinde olmaları izleyicilerin birçoğunu gördüklerine hayret içinde bıraktı. Pekin'in geçilmesi imkânsız olmasa da zor olacağı yaygın bir çekinceydi ve Londra Olimpiyatlarının açılış seremonisinden önce ve sonra kaçınılmaz olarak karşılaştırmalar yapıldı (Brennon, 2012; Forde, 2012; Lyall, 2012; Voigt, 2012; Williams, 2012). Elbette böyle öznel bir şekilde değerlendirilen bir yarışmada; yaratıcılık, ölçek ve teknoloji hesaba katıldığında kimin daha iyi bir seremoni ortaya koyduğuna karar vermek için tek bir yol yoktur.

Belki de daha da ilgi çekici olan kimin kimi geçtiğinden ziyade gösterilerin içeriğine odaklanmaktır. Açılış seremonisi saygı duyulan marşları eşliğinde Olimpiyat Oyunlarının ve ev sahibi ulus-devletin bayrağının çekilmesini ve geçit töreni gibi maruziyetleri gerektirir ve UOK tarafından düzenlenir. Ancak yine de, gerekli unsurlar Açılışın yalnızca yarısını alır ve kalanı organize komitesine kendi tasarladığı bir gösteri sergilemesi için bırakılır. Kayda değer olan ulus-devletin gösterinin öne çıkan ögesi olmasıdır. Gerekli unsurlar bile UOK tarafından milliyetçi duyarlılıklarla doldurulmuştur. Hogan (2003) şöyle ifade ediyor:

Her ne kadar görünüşte seremoni tüm üye ulusları övse de, pratikte hem zorunlu hem de yorumsal unsurlar ev sahibi ulusun değerleri ve deneyimlerini yansıtır. Bu anlatı, yalnızca ulusal kimliğin doğrulanması için değil aynı zamanda ev sahibi ulus için daha geniş bir

reklam, turizmi yaymak, uluslararası şirket yatırımları, ticaret ve politik ideolojiler için bir fırsat olarak hizmet verir. (s. 102)

Açılış Seremonisi ulus-devleti dünya sahnesinde övme şansını sağlar. Edensor (2002) “En açık ve tanınır ulusal kimliğin sergilendiği yollar, ulus ve sembolik niteliklerinin yüceltiildiği aşına olduğumuz, büyük, genellikle görkemli milliyetçi seremonilerdir.” Şeklinde yorumlar (s. 72). Bu yüzden, Açılış Seremonisinin öncelikli amacı olan ev sahibi ulus-devletin ve onunla ilişkili pozitif öğelerin reklamını yapmak için yaygın bir yerdir. Olimpizmin görüşleri, özellikle birlik beraberlikle ilgili olanlar, rutin olarak seremoniyi bazı yönlerden kapsasa da, ulus-devlet net bir şekilde temel odak noktası.

Tomlinson (1996) Seul ve Barselona Açılış Seremonilerini “tarihin çağdaş ve efsanevi bir anlatıya çökmesi” olarak tasvir etmiştir (s. 597). Bunun anlamı bir ulus-devletin tarihinin ya da sunulan anlatının düzenlenmiş ve biçimlendirilmiş bir versiyonu vardır. Hall (1992) ulusun anlatısını hikâyeler, resimler, manzaralar, senaryolar, tarihi olaylar, paylaşılan tecrübeler, acılar, zaferleri ve ulusa anlam katan felaketleri temsil eden ulusal semboller ve törenler” olarak tanımlar (Hogan, 2003, s. 101). Billig (1995), “efsanevi anlatı” terimini kullanmadan “ulusların bazen tek bir tarihi olmadığını, ancak anlatılmak için birbirleriyle rekabet içinde olan masallarının olduğu [...]”nu açıklar. Tarihsel hikâyeler hegemonya için olan mücadelelerden çıkar” (s. 71). Sözlerine şöyle devam eder,

“Ulusun sesi” bir kurgudur; böyle bir kurguyu mümkün kılan onun hizipçi mücadeleleri ve başarısız ulusların ölümünü gözden kaçırmaya olan eğilimidir. Bu yüzden, ulusal tarihler devamlı olarak tekrar yazılır ve bu yeniden yazmalar hegemonyanın güncel dengelerini yansıtır (Billig, 1995, s. 71)

Bu anlatı, düzenlemeler negatif çağrışımları nedeniyle göz ardı edilen olaylarla ve pozitif bir imaja katkıda bulunan diğerleri daha önemli olarak tutularak gerçekleştiğinden efsanevi (ya da Billig (1995)’in iddia ettiği gibi kurgusal) olarak adlandırılabilir. Bu analiz Seul ve Barselona’nın ötesine oyunların her bir dönemine genişletilebilir. Bu yolla, spor ve özellikle Olimpiyatlar, yalnızca ev sahibi ulus-devletin vatandaşları arasında değil tüm izleyenler ve katılımcılar arasında da kurumsal bir milliyetçiliği yaymak ve zorla kabul ettirmek için kullanılıyor.

Bu yüzden, Açılış Seremonisi ulus-devletin vatandaşlarına bir kimlik kazandırmak ve parça parça yapılmış bir tarihi sunum ile “dışarıdakiler” üzerindeki algıyı değiştirmek için

bir kaynak olarak hizmet edebilir. ‘‘Olimpiyatların yapılmasına dâhil olanların ve Olimpiyat Seremonisinin sanat yönetmenlerinin rolü yalnızca zaten bilinen ve kurulmuş olanı ifade etmek değil aynı zamanda onu dönüştürmek ve biçimlendirmektir’’ (Traganou, 2010, s. 237).

Yine de, bir efsanevi anlatı oluşturulurken, sorumlu grup ya da bireyler anlatıyı istedikleri çerçevede yapmayı seçebilirler. Bu nedenle, tek bir efsanevi anlatı yoktur; yalnızca o anda kullanılan anlatı vardır.

Ancak yine de, yaygın öğelerin ve temaların varlığının vurgulanması Açılış Seremonisinin (Ya da Kapanış Seremonisi) başından beri değişmeden kaldığı anlamına gelmez. Daha detaylı hale geldi ve atletler fotoğraflar çekmek ve etkinliğin açılışına katılmak için yerlerinden faydalanmaya başladılar. Alkemeyer ve Richartz (1993) seremonilerdeki değişiklikler onları ‘‘eğlencenin karakterini takınan tören izleriyle performansların birikimi olan gösteriler’’ haline dönüştü (s. 85). Bir gösterinin ne olduğu ve Olimpiyatların bir gösteri haline gelmesi yanlış bir şey değil ancak basit... Bilakis, Kellner’ın (2001) gösteriyi ‘‘ medya kültürünün çağdaş toplumun temel değerlerini kapsayan, bireyleri kendi yaşam tarzı ile kültürleyen ve çekişmelerini büyüten ve çekişmelere çözümler üretmeye hizmet eden fenomenler’’ (Manzenreiter, 2006, s. 148) olarak tanımlaması, Seremonilerin düşünülebileceği daha karmaşık ve münasip bir hesap sağlıyor. Performanslar ölçsüz ve eğlendirici bir şey olma bakımından kesinlikle bir gösteri olarak kabul edilir ancak bundan çok daha derine iner.

Açılış Seremonisinde olan şey ulus-devlete artan bir şekilde öncelik verilmesidir. Bu Alkemeyer ve Richartz’ın (1993) iddia ettiği gibi, ‘‘oyunların sembolizminin uzun süreli, kimlik oluşturma etkililiğinden vazgeçilmesi’’ değildir (s. 87). Tartışmalı bir şekilde tam tersidir. Diğer şeylerle beraber ulus-devletin tarihi, gelenekleri, politikası, teknolojisi ve kültürü sunulan efsanevi anlatı yoluyla vatandaşları ulus-devletin ulusal kimliğini yeniden tasdik etmesini sağlayarak Açılış Seremonisinde yer alır. Buna ek olarak, tüm dünyaya bu tercih edilen imajı takdim eder. Ulusallığa öncelik verildiğinden, bireylere ulus(devlet)lar-ev sahibi ulus devlet ya da başka bir katılımcı ulusdevlet ile kimliklerini bulmak için daha fazla fırsat ortaya çıktı.

2.3.Kapanış Seremonisi

Kapanış Seremonisi, Açılış Seremonisinden farklı bir fonksiyona sahip. MacAloon (1982) ‘‘Kapanış Seremonileri sıradan hayatlarla tekrar bir araya gelme törenleridir’’ şeklinde açıklıyor (s. 106).Kapanış Seremonisi Oyunların sonuna ve ona eşlik eden kutlama sürecine damgasını vurur. ‘‘Burada ulusal sembollerin rolü hep birlikte azaltılır’’ şeklinde devam ediyor (MacAloon, 1982, s. 106).Bu iddianın gerçekliği Bölüm 8’de açıklanacağı gibi kırılığandır. Her ne kadar Olimpizmin ve resmi olmayan rekabetin daha büyük örnekleri olsa ve üstünlük taslama artık bir odak noktası olmasa da, Kapanış Seremonisi hala öncelikli olarak ev sahibi ulus-devletin kutlaması olarak kullanılıyor. Bunun karşılığında, odak noktası iki buçuk haftalık yarışın sonuna ve kutlamaya kaydı. Ev sahibi ulus-devlete dünyada bir iz bırakmak ve gelecek ev sahibine kendi reklamını yapması için ilk fırsatı verir.

Açılış Seremonisinden ayrımı gerçekleşen iki özel töreninde görülebilir. İlki atletlerin stadyuma girişidir.1956’dan beri, atletlerin parçalara bölünmüş ulusal takımlar yerine büyük kalabalıklar halinde stadyuma girmesi geleneksel bir hale gelmiştir (MacAloon, 1982).Her ne kadar takımlar hala üniformalarını giyse de, girerken sınıflara ayrılmamışlardır. Açılış Seremonisinin aksine, isim pankartları ve ulusal bayraklar bayrak taşıyıcısı ve ulusal temsilci olarak belirlenmiş bir atlet ile ayrı olarak taşınırlar. MacAloon’un (1982) tartıştığı gibi Açılış Seremonisinden bu fark ‘‘tüm erkek ve kadınlar için gerekli olduğuna inanılan ‘insanlık nezaketinin sembolik bir ifadesi, son gösteri ve bireysel başarı ile vatanseverliğin gerçek enternasyonalizmle bağdaşmayan değil birbiri için vazgeçilmezdir’’ (s. 107). Açılış Seremonisinin milliyetçiliği ve bölünmüşlük tasvirine olan tezatlığı çarpıcıdır.

Açılış Seremonisinden ikinci önemli farkı bir başka ulus-devletin seyirciye hitap etme şansına sahip olmasıdır. Dört yıllık süreçte neyin bekleneceğinin bir ön gösterimi olarak gelecek ev sahibi ulus-devlete kendilerinin kısa bir gösterisini sunma fırsatı verilir. Bu örnekte, odak noktası hala milliyetçilik olabilir, ancak Oyunlar boyunca izlenen ev sahibi ulus-devletin yaydığı tipik milliyetçilik değildir.

Seremonilerin bu şekilde kullanılmasıyla başarılan şey tarihin efsanevi şekilde anlatılması yoluyla gerçekten ayrı alternatif bir dünyanın yaratılmasıdır. Olimpiyatların sıra dışı ve tüm dünyayı bir araya getiren bir şey olarak reklamı yapılmıştır. Huizinga’ya göre (1995), ‘‘törene katılanlar eylemin alışıldığı gibi yaşadığından çok daha yüksek bir düzen getiren belirli bir güzelleştirmeyi gerçekleştirdiğine ve etkilediğine ikna edildi.’’ (s. 14).Eğer

izleyiciler görülene ikna edilmiş ve inşa edilen bu diğer dünyaya inanmış ise, organizatörler hedeflerini başarmış olacaklar ve birkaç şeyle beraber milliyetçiliğin geliştirilen mesajı, Olimpizm ve sportmenlik daha kolay kabul edilecektir.

Durkheim (1915) şöyle yazıyor:

Sosyal düşünce, içerisinde barındırdığı zorunlu otoriteye bağlı olarak, bireysel düşüncenin asla sahip olamayacağı bir faydaya sahiptir; zihnimizde sahip olduğu güç ile bizim görmemizi istediği ışıktaki şeyler görmemizi sağlayabilir; duruma göre onu gerçekliğe ekleyebilir ya da gerçeklikten çıkarabilir. Bu yüzden idealizmin formülünün harfi harfine kabul edilebileceği bir doğal bölüm vardır: bu sosyal krallıktır. Burada fikirler başka her yerde olduğundan daha gerçekçidir. (s. 228)

Sosyal krallığa olan bu savlar izleyicilere sunulan anlatıların gücünün ve dahası Oyunların milliyetçilik ve Olimpizmin kuvvetini beraber kullanmasının gücünün daha detaylı açıklamasını sağlayarak Olimpiyat Oyunları'na da uygulanabilir. Addo (2009) belirli çevrelerin sosyal düşüncenin fikirlerini daha iyi ilettiğini ifade ederek benzer bir yaklaşımı benimser.

Söylem ya da eylemlerin ayinsel olarak etkileyici olabilmesi için, temsilcilerin onları bu şekilde algılamaları için gereken koşulları kurmalıdırlar. Gösterinin bu tarz bir tören olduğunu savunurum. İnsanlar onun toplumların heyecanlarının ve hiyerarşilerinin ortaya çıkması için, göze çarpan ve çekici etkilerini ummak ve yanıtlamak için sosyalleşirler. (Addo, 2009, s. 229)

Yaşadığımız gerçeklik bir gösteri olduğu için Seremoniler sırasında pozitif bir dönüş ile düzenli bir ambalaj içerisinde sunulabilir. Elbette ki, bu teorileri ve Seremonilerin manasını tamamıyla anlayabilmek için, spesifik bir örneği incelemek gereklidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MODERN SPORLARDA ŞİDDET

3.MODERN SPORLARDA ŞİDDET

Çok eski dövüş sporları modern profesyonel güreş, boks ve karma dövüş sporlarında hayat buluyor. Modern profesyonel güreş, alaycı, şiddetli, dramatik sahneleri ve pembe dizi hikâyeleri ile spordan daha çok bir sirkadır. Yine de, profesyonel güreş birçok ülkede ateşli bir hayran kitlesine sahiptir. WWE'nin ABD'deki cazibesine ve Lucha Libre'nin Meksika'daki kültürel önemine tanıklık edin. En ateşli WWE hayranları bile bunun müsabakadan daha çok bir tiyatro olduğunu kabul eder. Aksine, profesyonel ödül dövüşleri gerçek spor olarak görülür ama boks mücadelesi için talepler bir süredir giderek azalmaktadır.

Modern boks ve profesyonel güreşlerin karşılaştırılması, en azından Kuzey Amerika'da, sporun gerçek şiddetinden karikatürize şiddet tasvirlerine doğru değişme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Birisi böyle bir kaymaya uğramamış olduğunu görmek için MMA yarışmalarının popülaritesindeki son yükselişe bakmalıdır. MMA güreş, boks, jiu-jitsu ve kickboks disiplinlerini bir araya getirir. MMA'nın cazibelerinden birisi de, bu farklı disiplinlerden dövüşçülerin bir seviyede buluşmalarına izin vermektir. MMA'nın en büyük destekçisi olan Ultimate Fighting Championship, dövüşçüler arasında ham bir rekabet olan bir karşılaşma sergiliyor.

1993 yılında İlk MMA maçları gerçekleştiğinde, Arizona'daki Senatör John McCain, vahşeti nedeniyle bu sporu "insanların horoz dövüşü" olarak adlandırdı. Bu ifade aşırı ve açıkça yanlış olmasına rağmen, katılımcıların nadiren bir rakip tarafından öldürüldüğünü de göz önüne alarak, MMA'nın orijinal oluşumunun oldukça vahşice olduğu doğrudur. O zamanlar, oyunun kuralları göz oyma ve ısırma haricinde herhangi bir şey için izin verirdi ve kavga bir rakip nakavt olduğunda veya hakemin kararı ile sona ererdi. Buna karşılık, müsabakalar üç eyalet dışında tüm eyaletlerde yasaklandı. Bir maçı sona erdirmek için 31'den fazla faul ve 8 yolu tanıtip maçlarını düzenledikten sonra, UFC kamuoyunun tekrar ilgisini çekmenin yolunu buldu.2008 yılında, Forbes dergisi UFC promosyon şirketinin, herhangi bir standartla önemli bir sayı olan 1 milyar dolara yakın bir değere sahip olduğunu, ancak özellikle 2001'de şirket için ödenen fiyatının, 200 milyon dolara olduğunu bildirdi.

Bir top ve sopayla oynanan çeşitli eski oyunların modern kuzeni olan buz hokeyi, şiddet ve saldırganlığın önemli rol oynadığı başka bir modern spordur. Kuzey Amerika merkezli Ulusal Hokey Ligi, hokeydeki şiddetin kaçınılmaz olduğuna, ancak küçük travmalarda tedavi edici ve katartik olduğuna inanıyor. Buz hokeyi, kuralların dışında fiziksel korkutma alışkanlığına sahip bir taktik olarak teşvik edilen tek insanüstü spor olarak adlandırılmaktadır. Buz hokeyine bir kan sporu demek abartı olmasına rağmen, kanıtlar şiddetin oyunun ayrılmaz bir parçası olduğunu destekler. Akademik araştırmalar şiddetin artmasının, NHL katılımını artırma eğiliminde olduğunu ve böylece ligin ve takımların katılımı en üst düzeye çıkarmak için şiddeti oyunu oyunun bir parçası olarak tutma konusunda teşvik ettiğini gösteriyor. Ancak Stewart et al. Şiddetin daha fazla NHL katılımına yol açmasına rağmen kazanma ihtimalini de düşürdüğünü gösteriyor. Bu yüzden, NHL takımları şiddetli oyunu düşünürken, bundan vazgeçmeye zorlandılar. Özellikle, şiddet içeren ve agresif bir oyun katılımı doğrudan artırabilir, ancak katılım da olumlu bir şekilde kazanma ile ilişkiliyse dolaylı olarak katılımı azaltabilir.

Maalesef, NHL oyununun şiddetli ve agresif yapısı bazen oyuncular tarafından rakibine karşı sert şiddet eylemlerine yol açar.2004 yılının Mart ayında Vancouver Canucks'dan Todd Bertuzzi, Colorado Avalanche takımından Steve Moore'a ani bir yumruk attı ki bu da Bertuzzi'nin süresiz olarak uzaklaştırılmasına yol açtı.2005 yılının Ağustos ayına kadar eski haline geri gelemedi. NHL Kıdemli Başkan Yardımcısı Colin Campbell, Bertuzzi'nin cezalandırılması hakkında konuştu ancak bu tür bir davranışı önlemek için kuralları değiştirme konusunda açıklama yapmadı ve bu şiddetin oyunun bir parçası olduğunu etkili bir şekilde ima etti. Daha sonra NHL delegesi Gary Bettman, Campbell'in mesajını tekrarladı ve Campbell'in şiddetin hokeyin bir parçası olduğuna dair temel mesajını inkâr etmedi.

Chris Simon, oyunun şiddet alanını çok ileri götüren bir başka NHL oyuncusu örneğidir. 2007 yılının başlarında, New York Islanders'dan Simon, New York Rangers takımından Ryan Hollweg'in yüzüne vurmak için sopasını kullandı. Simon normal sezonun tümünü ve finalleri kapsayan 25 maçlık bir ceza aldı ve 2007-2008 sezonuna girdi. Geri geldikten hemen sonra, bu sefer Pittsburgh Penguins takımından Jarkko ile buz üzerine bir olay daha yaşadı. Simon Ruutu'nun bacaklarını arkadan çekti ve sağ dizinden atladı. Simon bir maç ceza aldı ve o maçtan atıldı. Tekrar eden suçlu olduğu için Simon, profesyonel kariyerinin sekizinci cezasını ve modern NHL tarihindeki en uzun ikinci uzaklaştırma olan

30 maçlık bir uzaklaştırma aldı. Simon, Minnesota Wild takımına transfer olmadan önce Islanders takımında son bir maç daha oynadı. Artık mesleğine Rus profesyonel liginde devam ediyor. Görünen o ki, NHL ve taraftarlarının hoşgörülü olacağı şiddetin sınırı var.

Modern sporların şiddetli ve agresif doğasının taraftarların tepki vereceği bir faktör olduğu tezini kabul edersek, o zaman hala iki önemli soruyla baş başa kalıyoruz.(1)Neden şiddet ve saldırganlık birçok popüler oyunun bir parçasıdır? (2)Ve neden taraftarlar izledikleri oyunlardaki şiddet ve saldırganlıktan bu kadar etkileniyor? Bir ekonomistin bakış açısıyla, ilk sorunun cevabı çok açıktır. Spor yarışmalarında şiddet, arz ve talep güçlerinin sonucudur ve şiddet ve saldırganlık vardır; çünkü taraftar onlara olumlu yanıt vermektedir. Eğer seyirciler şiddet ve saldırganlık talep ediyorsa ve böyle bir davranışı görmek için para ödemeye istekliyse, takımlar ve ligler bunu sağlayacaktır. İkinci soruya verilen ekonomi temelli bir cevap çok açık değildir ve geleneksel ekonomist bunu cevaplamayı pek dikkate almaz. Ekonomistler için, şiddet ve saldırganlık için ya da buna karşı tercihler barizdir ve tercihler tarafından yaratılan mekanizmaları anlamak, yeterli bilimsel ilgi yaratmaz. Bunun yerine, ekonomistler tercihlerin talep ilişkilerinde ifade edilmesine ve teşviklerin tercihlerin nasıl ifade edildiğini etkileme şekillerine ilgi duyar. İkinci sorunun cevabı normal olarak insan davranışının nedenleriyle daha fazla ilgilenen sosyoloji, antropoloji ve psikoloji gibi diğer sosyal bilimlerin alanına girer. NFL futbolunda ise bir sosyolog, şiddetin şiddeti ve saldırganlığı taraftarların neden talep ettiğini açıklamakla ilgilenebilirken ekonomist, oyundaki şiddetin bir takımın katılımını, gelirini veya sahadaki başarısını nasıl etkilediğini açıklamayla ilgilenir. Ayrıca, bir tarihçi, modern sporların gelişmesine, özellikle de şiddet içeren ve agresif spor gelişimine neden olan tarihi faktörleri ve sosyal süreçleri incelemekle ilgilenebilir.

Bu araştırma sporda talep veya başarıyla ve spor içindeki şiddetle olan ilişkileriyle ilgili konuların ekonomik analizi ile ilgilidir. Fakat bölümler, her belirli lig veya spor hakkında tarihi perspektifleri de içermektedir Bu bölüm, izleyici sporlarındaki şiddetin tarihine de kısa bir bakış sunuyor. Bu kısaca tarihi inceleme, en popüler izleyici sporlarının her zaman bir bileşen olarak şiddete sahip olduğunu ve George Orwell'in neredeyse 70 yıl önce ortaya koyduğu sonucu destekliyor. Bu kitaptaki çalışmalar için genel arka plan sağlamak için bu bölümde, şiddetin saldırgan bir oyuna olan talebini ve özellikle şiddetin ve saldırganlığın temyizinin davranışsal gerekçesini açıklamaya çalışan sosyal bilim araştırmalarına hızlı bir şekilde göz atıyor.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HAYRANLAR NEDEN SPORDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK TALEP EDİYOR?

4.HAYRANLAR NEDEN SPORDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK TALEP EDİYOR?

İnsanlar birçok farklı sebepten spor izlerler. Bazı seyirciler için, spor etkinlikleri basitçe anlatılmamış drama ve gerginlik şeklinde eğlence sağlar. Alternatif olarak, eğlence değeri, gösteri konusunda atletik yeteneğin değerlendirilmesiyle ilişkili olabilir. Bu yolla, spor, gerçeklik televizyonunun yazısız doğasına veya balenin güzelliği ve zarafetine benzer. Diğerleri için, spor izlemek, benzer kültürel veya milli geçmişi olan kişilerin topluluk deneyimine sahip olmak için toplandığı sosyal bir aktivitedir. Birçok antik spor, tanrıları, bir lideri veya ölen bir kişiyi onurlandırmak için ritüeller olarak başladı ve daha sonra şehirleri veya ülkeleri çevreleyen oyunlarla halka açık gösterilere dönüştü. İlginç bir şekilde, futbolun dünya kupasında ve saha futbolunun "Super Bowl" yani final karşılaşması gibi modern Olimpiyat oyunlarında da aynı spor ve kültürel festivalleri görüyoruz. Bazı tutucu spor tutkunları için, en sevdikleri spor ya da takımı izlemek dini bir olay gibidir. Sebebi ne olursa olsun, spor meraklıları için spor izlemek, kişinin yaşam kalitesini arttıran değerli bir eğlencedir.

Akademik çalışmalar, spor dallarındaki şiddetin ve agresifliğin bir spor etkinliğinin eğlence değerini arttırmaya hizmet edebileceğini göstermiştir. Agresif ve şiddetli bir oyun eğlence değerini attırabilir çünkü saldırgan ve şiddetli oyun, profesyonel futbolda şiddet oyununun izleyicinin eğlenmesine etkisini inceleyen bir drama ekliyor. Erkek katılımcılar için sertlik ve şiddet arttıkça zevk seviyesi artıyor. Sargent ve arkadaşları, 1996'da yayınlanan 25 spor etkinliğinin bir örneği için benzer sonuçlar buldu. Her bir spor şu 3 kategoriden birine yerleştirildi: Dövüş (boks gibi), stilistik (jimnastik gibi) veya mekanik (bowling gibi). Elde edilen sonuçlara göre erkek katılımcılar, en çok zevk aldıkları sporu dövüş sporları ve en az zevk aldıkları hiç riskli olmayan mekanik sporlar olduğunu bildirdiler. Öte yandan kadın katılımcılar, en çok zarif ve stilistik sporlardan keyif aldılar. Erkekler için, heyecan fiziksel şekillerde sergilendiğinde artmıştır. Bu sonuçlar gösteriyor ki temas gerektiren sporlar ve dövüş sporlarının özellikle erkek izleyicileri kısmen bu

sporlara doğru yöneliyor çünkü bu sporlar diğer sporların sağlayamadığı bir şeyi sağlıyor. Saldırgan ve şiddetli oyun.

Buna ek olarak, kanıt gösteriyor ki izleyiciler saldırganlık ve şiddet izlemekten zevk alıyorlar. En popüler Amerikan spor ligi olan NFL'e bir göz atalım.2010 yılında, en iyi 10 televizyon programlarından 8'i NFL maçlarıydı.2011 yılının Şubat ayında, Green Bay Packers takımıyla Pittsburgh Steelers takımının karşılaştığı 45.Super Bowl finali, Amerika tarihindeki en büyük televizyon izleyici sayısını getirmiştir. Hatta tüm zamanların en iyi 6 yayınlarından 5'i Super Bowl finalleriydi. NFL açıkça birçok sebepten dolayı popüler olmasına rağmen, bir nedeni de hayranların oyundaki saldırganlık ve agresiflik oyunun cazibesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Yorumcu George Will'in ünlü bir sözü vardır: "Futbol Amerika hakkındaki en kötü 2 şeyi bir araya getirir. Bu şiddetin kurul toplantılarıyla birleşmesidir." Evet şiddet toplumsal olarak kabul edilmeyebilir ama bu kesinlikle daha eğlenceli spor müsabakaları sunuyor ve kurul toplantıları 30 saniyeden kısa sürüyor.

Üstünlük teorisini savunmak, bazen spordaki şiddetin neden eğlenceli olduğunu açıklamak için kullanılıyor. Bu teorinin arkasındaki hipotez de şudur; izleyiciler sporcular vasıtasıyla o anı yaşar böylelikle bir oyuncu oyun kurucuyu düşürdüğünde, izleyici sanki kendisi yapmış gibi hisseder. Favori takım veya oyuncu üzerine bahis yapmak da spor müsabakalarına dolaylı yoldan dahi olmak demektir. Ve tüm hepsi oyunun eğlencesi olduğu için, izleyiciler diğer seyircileri kışkırtmanın zararsız olduğunu düşünür. Bu izleyiciler için, spor müsabakalarının heyecanı güvenli bir şekilde karşılıklıdır.

4.1. Şiddet

Türk Dil Kurumu sözlüğünde şiddet; karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma, kaba güç, duygu veya davranışta aşırılık anlamlarına gelmektedir. Saldırgandık ise bireyin kendi düşünce ve davranışların dıştaki direnmelere karşı, zorla karşısındakine benimsetme çabası, saldırgan bir biçimde davranma anlamlarına gelmektedir.

Şiddet kelime anlamı olarak insanın fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne yönelik her türlü maddi ve manevi olumsuzluğu dile getiren bir kavramdır. Kendisini çok farklı biçimlerde gösterebilen şiddet olgusu, günümüzde toplumsal ve bireysel boyutta sık sık karşımıza çıkmaktadır Bu olumsuzluğun temelinde ise düşünsel ve duygusal yığılma ile biriken öfke ile davranışa dönüşmüş haliyle saldırganlık bulunmaktadır (Ayan, 2006).

Şiddet özel olarak saldırgan davranışları, kaba kuvveti, beden gücünün kötüye kullanılmasını, yakan, yıkan, yok eden eylemleri taşlı, sopalı, silahlı, bıçaklı saldırıları, ferde ve topluma zarar eylemlerini kapsar (Çağlayan 2004).

Literatürde şiddete yönelik yapılmış farklı tanımlamalarda mevcuttur. Bu tanımlamalardan biri şiddeti; insanoğlunun doğasında bulunan içgüdüsel duyguların, içinde yaşanan koşulların da etkisi ile dışa vurumu olarak ifade ederken (Talimciler, 2003).

Şiddet unsurları sporun doğasında var olan ve kullanılan şeylerdir. Bu nedenle oyun alanındaki kurallı sert temasları, şiddet unsuru olarak göstermek terminolojik bir hata olarak kabul edilmelidir (Acet 2005).

Şiddet; bir grubun veya bireylerin başkalarının bedenlerine karşı yönelttiği fiziksel güç kullanımı olarak ele alınmıştır (Pinar 2006).

4.2 Sporda Şiddet

Türk Dil Kurumu sözlüğünde spor, bedeni veya zihni geliştirmek amacıyla kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen, bazı kurallara göre uygulanan hareketlerin tümü olarak ifade edilmektedir.

Şiddet, bir hareketin, bir gücün derecesini ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Sporda bu kavrama, karşıt görüş geliştirenleri ikna etme kontrol altına almak yerine, kaba kuvvet, güç ve zorbalık kullanarak neticenin değiştirilmesine olanak tanımaktır.

Bedeni ve zihni geliştirmek amacıyla sunulan spor aktivitelerini izlemek de bilhassa kişilerde olumlu etkiler bırakmalıdır. Fakat taraftarların gelişimlerine katkı sağlaması gerekirken bazı durumlarda beklentilerin tam zıttını yaşamak da sporda ancak şiddetin varlığıyla açıklanabilir.

Spor, amaçları ve belirli kuralları olan, birtakım teknik metotlara bağlı kalan, sporu gerçekleştirenlerde olduğu kadar izleyenlerde de keyif alma, hoşnut olma, haz duyma gibi ihtiyaçları karşılayan, sporcuları ve taraftarları bir araya getiren bir etkinlikler bütünüdür (Dervent 2007). Sporda amaç, doğal ve evrensel olan saldırganlık içgüdüsunü yüceltmek, daha güçlüye, hızlıya, yükseğe ulaşmak için savaştır (Köknel 2000).

Sporda saldırganlığın, genellikle engellenmeden, duyguların bastırılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu engellenme, güç kazanma, başarılı olma, tanınma, üstünlük

kurma ve hâkimiyet sağlama gibi güdülerin engellenmesi veya bastırılması sonucu meydana gelir. Spor taraftarlarının saldırgan tutum ve davranışlar sergilemesinde arzu ettiği birçok duygudan alıkonulmasının da payı oldukça büyüktür (Derwent 2007).

4.3. Sporda Şiddetin Nedenleri

Şiddetin spor ortamlarında ortaya çıkışını; sporcu, yönetici, hakem, amigo, medya v.b. faktörler teşvik etmektedir. Örneğin: Maçlardan önce kulüp başkanı ya da sözcülerin karşı kulüp ve taraftarına yönelik sözlü saldırı ve kışkırtıcı davranışları, maç sırasında taraftarların gösterileri ve tezahüratları, oyuncuların sert davranışları, amigoların kışkırtmaları, hakemlerin bilerek ya da bilmeyerek hatalı kararları, tartışmalı durumlar, spor yazar ve yorumcularının taraflı kırıcı, yanlış ve sert yorumları, özellikle televizyon kanallarının reyting uğruna federasyonu, hakemi, kulüpleri suçlayan yayınları, sporda saldırgan tutumlara, davranışlara ve şiddet eylemlerine sebep olmaktadır (Köknel 1996).

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki yaşanan sosyal değişimler, aile içi iletişim ve tutumlar, büyükşehirlerde yaşanan türlü zorluklar, köyden kente göçler, iletişim sorunları gibi pek çok neden sporda kendini şiddetin nedenleri olarak göstermiştir.

4.4. Saldırganlık

Saldırganlık; başka kişilere ya da nesnelere yönelmiş olan zararlı, yok edici (Köknel 1986), ya da karşısındakine üstün gelmek, onu yönetmek; bir işi bozmak, boşa çıkarmak için düşmanca, incitici, hırpalayıcı, acı/ağrı verici amaçlar taşıyan bir davranış biçimidir. Saldırgan davranışlar amaca yönelik davranışlardır ve bir kişiye, gruba ya da topluma yönelik olabilir. Bu tür davranışlarla karşılaşan kişilerde ya kaçınma davranışı, ya da benzer davranışlarla karşı koyma davranışı görülür(Tiryaki 2000).

Bir davranışın saldırgan olarak tanımlanabilmesi, içinde bulunulan duruma ya da kültürel ortama bağlı olarak değişebileceğinden, saldırgan davranışın kesin bir tanımı yapmak güçtür. Özer (1997) saldırgan nitelik taşıyan eylemlerin; tehdit etmek, hakaret etmek ve iğneleyici sözler söylemek gibi sözel ya da dayak gibi fiziksel biçimlerde görülebileceği belirtmektedir. O halde saldırganlık; tehdit edilme, aşağılanma ve engellenme durumlarına tepki olarak ortaya çıkan (Morgan 1980); başkalarını incitme niyeti ile girişilen her türlü davranış ve istek (Freedman ve ark. 1993); veya bireyin bilinçli veya bilinçsiz olarak

başkalarını önemsemeden aktif olarak gösterdiği zarar verme potansiyeline sahip şiddet olarak ifade edilebilir. (Mess 1990)

Spor müsabakaları ve rekabetin yaşandığı çalışmalar, saldırganlık gösterileri için uygun bir zemin oluşturur. Öncelikle rakibe zarar veren her davranış saldırganlık olarak nitelendirilemez. Spor faaliyetlerindeki saldırganlığın sınırlarını, ilgili spor dalının kurallarıyla yapılan hareketin taşıdığı niyet ve kasıt belirler. Aynı hareket, değişik spor dallarında farklı şekilde değerlendirilir. Güreşte yapılan bir “el ense çekme” hareketini, futbolda da uygulamak mümkün değildir. Bir boks müsabakasında rakibe atılan bir yumruğun başka bir spor dalında tekrarı cezayı gerektirir. Beden temasının sıklığının artmasıyla birlikte, saldırganlığın görülme ihtimali de artar (Tiryaki 1996).

4.5. Saldırganlık Türleri

Saldırganlığın bir başka sınıflaması ise fiziksel ve sözel saldırganlık şeklindedir. Tekmeleme, itme, vurma gibi fiziksel nitelikli davranışlar fiziksel saldırganlığa, tehdit etme, alay etme, olumsuz isimler takma gibi sözel ifadelerde sözel saldırganlığa işaret etmektedir. (Rivers ve Smith, 1994).

Sözel saldırganlık da en az fiziksel saldırganlık kadar etkilidir. Sözel saldırganlık, fiziksel saldırganlıktan daha yaygındır ve sözel saldırganlık, bireyin doğumundan itibaren en sık karşılaştığı saldırganlık türüdür. Bunun altında yatan ana sebep ise, kendisini ifade etmekte zorluk çeken bireylerin en basit şekilde ortaya koydukları davranış olmasıdır (Çiftpınar, 2003).

Buss (1973)’a göre fiziksel ya da sözel saldırganlık aktif veya pasif, doğrudan ya da dolaylı olarak kendini gösterebilir. Yazara göre, insanlar saldırganlığı her şekliyle sergileyebilirken, hayvanlar genelde aktif fiziksel ve doğrudan saldırgan davranışlarda bulunurlar.

Saldırganlıkta başkasını incitme niyetinin olması bu davranışın temel belirleyicisidir (Göksu, 2007). Bostan ve Kılıcıgil (2008) saldırganlığı yıkıcı saldırganlık, atılğanlık ve edilgen saldırganlık olmak üzere üç başlıkta incelenmektedir.

4.5.1. Atılganlık saldırganlık

Atılganlık, saldırgan olma anlamına gelmez. İnsanın kendini kolayca ifade edebiliyor olması da bir tür atılganlık olabilir. Atılganlık, başkalarının haklarını ihlal etmeden, kişinin kendi haklarını kabul edilebilir biçimde savunmasıdır. Atılganlık, dolaysız yollardan faydalanılarak kurulan dürüstçe, etkileyici ve açık bir iletişim çeşididir. Ancak çeşitli gereksinimlerinizi ve haklarınızı bu yolla savunurken, bu hakların sizin hakkınız olduğuna inanmanız gerekmektedir.

4.5.2. Edilgen saldırganlık

Edilgen saldırganlıkta amaç, karşısındaki kişinin öfkesini ve kızgınlığını kazanmadan, saldırganlık duygusunun tatmin edilmesidir. Burada, karşısındakini soyut olarak değil ama somut olarak incitme veya yaralama isteği baskındır.

4.5.3. Yıkıcı saldırganlık

İnsanlar beklentilerini gerçekleştiremediği zamanlarda hayal kırıklığı, üzümlük, korku gibi karmaşık duygular içerisine girebilirler. Bu duygu yoğunluğu içindeki kişi, toplumun kabul etmeyeceği saldırgan bir tutum sergileyebilir. Yıkıcı saldırganlıkta, kişi kendine zarar verdiğine inandığı kaynağa doğru hareketle, zarar verme amacını taşır.

4.6. Saldırganlığın Ortaya Çıkmasında Kuramsal Bakış

Brewer ve Crano (1994)'ya göre saldırganca davranışın nasıl meydana geldiğinin bilinmesine karşın, yazarlar temel bir tanım üzerinde anlaşmakta güçlük çekmektedirler. Bu sebepten ötürü saldırganlıkla ilgili yapılan araştırmalarda saldırganlığın meydana gelmesinde türlü sebeplerin kavramsal bakımından çok çeşitli olduğu görülmektedir

Kağıtçıbaşı (1999) saldırganlığı; birine ya da bir şeye zarar veya acı vermek amacıyla yapılan davranış şeklinde tanımlarken; Bilgin (1995) saldırganlığı, genel olarak diğerlerine zarar verme amacıyla bir kişi ya da grup tarafından gerçekleştirilen davranış olarak tanımlamaktadır.

Kişilerde saldırganlığı doğuran tutum ve davranışın birden çok sebebinin olması mümkündür. Knopf (1974), "insanı saldırgan davranışa iten nedir?" sorusuna karşılık bazı yanıtlar aranmıştır. Bu yanıtlar;

- (1) İnsan, doğası gereği saldırganıdır,
- (2) İnsan, stres nedeniyle saldırganca davranır,
- (3) İnsan, saldırgan olmayı öğrenir,
- (4) İnsan, engellenme nedeniyle saldırganca davranır,
- (5) İnsan, grup baskısı nedeniyle saldırganca davranır,
- (6) İnsan, kontrol gücü azaldığında veya olumsuz sonuçlarla karşılaştığında saldırganca davranır.” şeklinde açıklanabilir.

Cevaplar farklı kuramcılarının yaklaşımlarını dikkate alarak ortaya çıkmaktadır. Söz konusu cevapların kuramcılar tarafından her biri, tek tek kabul görülebileceği gibi, bir bütün olarak dikkate alıp da kabul görmek mümkündür.

Kağıtçıbaşı (1999)'ya göre, saldırgan davranışlar ikiye ayrılır; birincisi araçsal olarak ortaya çıkan saldırganlık, ikincisi düşmanca ortaya çıkan saldırganlık. Araçsal olarak ortaya çıkan saldırganlık, bir amaç için yapılmış olan diğerlerine zarar veren davranışlardır. Bu bağlamda saldırganlık kişi ya da kişilerin istedikleri bir sonuca ulaşmak kullandıkları yöntem sayılmaktadır. Niyet araçsal saldırganlığın odak noktasıdır (Brewer ve Crano 1994).

Saldırgan davranışın temelindeki niyet düşmanlık içermiyorsa bu davranış da araçsal saldırganlık sayılmaktadır. Bu bilgilerin ışığında çocuğunu eve erken gelmesi konusunda her zaman uyarmasına rağmen bunu yapmadığı için çocuğunu azarlayan babanın davranışı, araçsal saldırganlıktır.

Kağıtçıbaşı (1999)'ya göre, düşmanca saldırganlıkta zarar vermek başlı başına amaçtır. Özellikle insanların duygusal olarak fazlaca uyarıldıkları zaman, düşmanca saldırganlık ortaya çıkar. Büyük kardeşin sebepsiz yere küçük kardeşini dövmesi, düşmanca saldırganlık davranışıdır.

4.6.1. İçgüdü kuramı

İçgüdü kuramının savunucuları saldırganlığın doğasında içgüdü ve dürtüyü görmektedir. Onlara göre saldırgan davranışlar, doğuştan var olan ve biyolojik kökenli dürtülerin içsel bir uyarılma sonucu ortaya çıkar. İçgüdü kuramının savunucularına göre saldırganlık, sürekli olarak organizmada biriken birtakım enerjiden ibarettir (Fromm 1982).

4.6.2. Biyolojik kuramlar

İnsan saldırganlığının bir kısmı, insanın biyolojik yapısından kaynaklanmaktadır (Montagu 1973). O nedenle bu kuramın savunucuları saldırganlığın açıklanmasında biyolojik yapıyı irdelemektedir. Biyolojik kuramcılar, organizmalardaki biyolojik bir mekanizmanın saldırganlık ve şiddet içerikli davranışlara yol açtığını varsaymaktadırlar. Bu kuramcılar, beynin ve merkezi sinir sisteminin öfke anında saldırgan davranışlara yol açan bir mekanizmaya sahip olduğunu, saldırganlıkta kimyasal, hormonal ve genetik bir sürecin olduğunu ileri sürmektedirler (Bilgin 1995).

Hormonların saldırgan tutum ve davranışlarımıza etkisi yadsınamaz derecede büyüktür. Hormonlardan cinsiyete göre değişkenlik kazandığını biliyoruz. Erkeklerde var olan hormonlara testosteron adı verilmektedir.

Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda saldırganlıkta testosteron hormonunu rolünün yüksek olduğunu bildirmektedir. Klinik psikoloji çalışmaları, antisosyal şiddet suçlularında testosteron oranının artış gösterdiğini bildirmektedir (Abay ve Tuğlu 2000).

Yapılan araştırmalara göre erkeklik hormonu olan testosteron miktarının yüksek seviyelerde olması saldırgan davranışlar ile doğru orantılıyken; kadınlık hormonu olan östrojenin saldırganlık düzeyi üzerindeki etkisi yok denilecek kadar azdır. Ayrıca kısırlaştırılmış erkek maymunların, kadınlık hormonu verildikten sonra sakinleştikleri görülmüştür. Kadınlık hormonu olan ve annelik dürtülerini harekete geçiren prolaktin de saldırgan davranışı azaltan bir hormondur (Scott 1975).

4.6.3. Psikanalitik kuram

Psikanalitik yaklaşımın öncülerinden S.Freud'a göre insanın her davranışının, kendi kişiliğinden kaynaklanan nedenleri vardır. Bireyin kişiliğinin oluşması bebeklik, çocukluk, gençlik çağlarının toplamından oluşur. Deneyimler davranış modellerini bilinç dışı düzeyde dizayn eder. Nitekim Freud'a göre insanın doğuştan gelen iki temel dürtüsü vardır; saldırganlık ve cinsellik... Bu iki temel eğilim sosyal bir varlık olan insanın toplumda içinde yaşamasını zorlaştırdığı için baskı altına tutulur ve bilinçaltına atılır. Bilinçaltı her insanda bulunan doğuştan gelen cinsellik ve saldırganlık gibi eğilimlerle bastırılmış duyguların coşkuların ve bunlarla sıkı sıkıya bağlı düşüncelerin alanıdır. Psikodinamik yaklaşım dil sürçmesi, unutmalar, hatalar ve buna benzer davranışları bilinçaltındaki isteklerin ifadesi

olarak kabul eder. Tepkilere bilinçaltı ve üstü anlamlar yükler. Yani Freud'a göre sergilenen her davranış modeli aslından yaşadığımız deneyimlerin davranışlarımızdaki yansımasıdır. Bilinçli veya bilinçsiz hepsi...

Freud, dürtü kuramını geliştirme sürecindeki ilk yazılarında, insanın tüm davranışlarının kökeninde var olan cinsel enerjinin(libido) yaşama gücünü ve yaşamın devamını sağladığını, saldırganlığın ise, libidinal dürtülerin engellenmesine bir tepki olarak ortaya çıktığını savunmuştur. (Başoğlu 1998)

S.Freud, içgüdüleri içsel ve biyolojik uyarılmanın bir karşılığı olarak görmektedir. İçgüdü, ruhsal enerjiyi tamamlayıcı niteliğe sahiptir. Freud, içgüdüleri Eros (yaşam içgüdü) ve Thanatos (ölüm içgüdü) olarak iki ayrı kısımda değerlendirmiştir. Yaşam içgüdüleri libidonal enerji ile bireysel yaşamın ve insan türünün sürekliliğini sağlar. Mevcut içgüdüler gerçekleşmek üzere bir yol bulamaz ise, enerjileri yön değiştirerek nevrotik rahatsızlıklara dönüşebilir (Geçtan 1996).

Saldırganlık konusunda Freud'un görüşlerini benimsemeyen ve psikoanalitik görüşten ayrılan psikologlar bulunmaktadır. Bunlar Jung ve Adler'dir. Adler'in saldırganlıkla ilgili görüşleri Freud'un görüşlerinden oldukça farklıdır. Buss (1961), Adler'in başlangıçta saldırganlığı Freud'da olduğu gibi bir dürtü olarak ele aldığından bahseder. Ancak, Freud'la arasında bazı temel farklılıklar bulunmaktadır. Adler'e göre saldırganlık, bireyin organ sisteminden kaynaklanan bir dürtü değil, kendi ihtiyaçlarını karşılama isteğinden kaynaklanan bir dürtüdür. Adler, uyumlu bir insanda gelişmesi gereken en önemli gizil gücün "toplumsal ilgi" olduğunu belirtir. Bu ilginin eksikliği sonucu bireyler çeşitli nevrotik tepkiler geliştirirler. Bu tepkileri Adler, nevrotik koruyucular olarak adlandırmıştır.

4.6.4. Etiyolojik kuram

Saldırgan davranışların kökenini biyolojik yapıya bağlayanlar yalnızca biyolojik kuramcılar ve psikanalistler olmamıştır. Saldırganlığı hayvan davranışlarını gözlemleyerek inceleyen etologlar, saldırganlığın evrim süreci içinde önemli bir işlevi olduğunu öne sürmüşlerdir.

Saldırganlığın içgüdülerle açıklanması K. Lorenz'in 1966'da yayınlanan "On Aggression" adlı kitabıyla yeniden güncellik kazanmıştır. Saldırganlığın dış uyaranlardan bağımsız, kendi içgüdüsel enerji kaynağına sahip bir davranış olduğunu savunan Lorenz, bu

kavga dürtüsünün uygun bir çıkış noktası bulana kadar yoğunlaştığını öne sürmüştür. Bu görüşe göre, saldırganlığın yöneldiği hedef, saldırganlığın gerçek nedeni olmayabilir. Örneğin, Lorenz insanların baskı, haksızlık ve savaşlar nedeniyle saldırgan davranmadıklarını; saldırgan oldukları için bu tür mekanizmaları geliştirdiklerini öne sürmüştür (Michaud, 1991).

Lorenz'e göre saldırganlık eylemi, bireyin diğer insanlarla arasındaki mücadele içgüdüsünden kaynaklanmaktadır. Saldırganlık, mücadele içgüdü ile birlikte olan enerjinin ve saldırganlığı tetikleyen uyarıların gücüne bağlıdır (Mcguire, 1989:273).

Lorenz (1996), hayvanlarda görülen saldırganlıkla insanlarda görülen saldırganlığın aynı olduğunu vurgulayarak saldırgan davranışlarda içgüdülerin oynadığı role değinmektedir. Birçok hayvanın türdeşlerine karşı gösterdiği saldırganlığın, türün aleyhine olmadığını, tam tersine, türün korunmasına yönelik olduğunu belirtmiştir (Lorenz, 1996:67).

4.6.5. Bilişsel-davranışçı kuramlar

4.6.5.1. Engellenme-saldırganlık kuramı

Engellenme-saldırganlık hipotezi olarak bilinen kuram Henry, Short, Dollard, Doob, Miller, Mowrer ve Sears (1939) tarafından ortaya atılmış olup bu kurama göre saldırgan hareketler çevredeki engellenmelere tepki olarak yapılmaktadır (Morgan, 1991).

Engellenme-saldırganlık kuramı bağlamında düşündüğümüzde taraftarların kişisel, çevresel ve sosyal koşullar bakımından birçok engelle karşılaşması durumunda bağırıp çağırması gerilmesinden, sıkıntı duymasından kaynaklanır. Biriken gerginlik ve sıkıntı duygusu saldırganlığa yol açar. Saldırganlık sonrasında taraftar ya pişmanlık duygusunu yaşar ya da halen başkasını suçlama eğiliminde olabilir (Kağıtçıbaşı 1988).

Henry ve Short (1954)' un Engellenme-Saldırganlık Kuramı Şeması

Şekil 4.1. Henry ve Short (1954)'un engelleme ve saldırganlık kuramı şeması

(Kağıtçıbaşı,1988'den alınmıştır.)

Spor taraftarlarının karşılaştığı engele karşılık ortaya koydukları saldırganlık davranışı sorgulanır. Bilişsel davranışçılara göre düşünebilen bir varlık olan insan engellendiğinde düşünsel olarak öfkelenebilir, davranışsal olarak saldırgan olabilir ve şiddete başvurabilir.

Engellenme duygusu sonucu ortaya çıkan dürtü, saldırganlık davranışının temelini oluşturmaktadır.

Engellenme-saldırganlık kuramına göre; kişilerin belirledikleri hedeflere erişmekte zorlanması, başarıya ulaşmaları önünde engellerin olması kişilerde kızgınlık, öfke, gerginlik yaratarak saldırganlığa dair davranışlara yöneltebilir (Myers 1996).

4.6.5.2. Sosyal öğrenme kuramı

Sosyal öğrenme yaklaşımına göre öfke davranışları, model alma, taklit, özdeşleşme ve pekiştirmeler ile öğrenilen tepkilerdir. Çocuklar, küçüklükten itibaren anne ve babasını gözlemleyerek, onlardan davranışlarıyla ilgili geribildirimler alarak toplumca doğru bulunan davranışları tekrar etmeyi ve benimsemeyi öğrenirler. Toplumca onay gören davranışları özümseyen çocuk, öfkesini sağlıklı bir biçimde ifade etmeyi başaramazsa, yoğun öfke duygularını hep taşır ve içsel çatışmalarını çözmek için saldırgan davranışlara yönelebilir (Köknel, 2000).

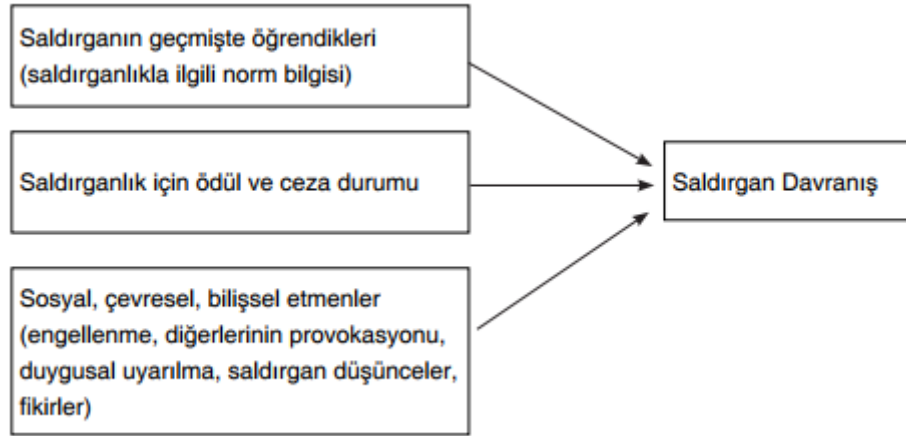
Sosyal öğrenme kuramcıları, saldırganlığın nedenlerini diğer kuramlar gibi içgüdü ve dürtülerde aramak yerine, doğal gözlem metodunu kullanarak sosyal çevrede saldırgan tutum ve davranışlara yol açan uyarıcılar üzerinde yoğunlaştırmaktadırlar. Sosyal öğrenme

kuramında insan davranışları sürekli olarak çevre koşullarıyla etkileşim halinde bulunmaktadır.

Davranışlar çevreyi etkileyip değiştirdiği gibi çevre de davranışları etkileyip değiştirmektedir (Kozcu, 1985).

Farrington (1991) mahkûmlarla yapılan bir çalışmada, ebeveynin fiziksel cezayı sıklıkla kullanması ya da çok sert bir disiplin uygulamasının suça yönelimi arttırdığını ortaya koymaktadır. Sosyal öğrenme bakış açısından saldırganlık öğrenilen sosyal bir davranış olarak ele alınır. Saldırganlığa etkide bulunan farklı etmenler; saldırganın geçmişte öğrendikleri, saldırganlık için mevcut olan ödül ve cezalar ve sosyal, çevresel, bilişsel etmenler olarak belirtilmektedir. Şekil1.2.'de sosyal öğrenme bakış açısından saldırgan davranışın etmenleri verilmektedir.

Baron ve Byrne'nin Saldırgan Davranış Kuramı Şeması

Şekil 4.2. Baron ve Byrne'nin saldırgan davranış kuramı şeması (Baron ve Byrne, 1987'den alınmıştır.)

Brewer ve Crono (1994)'ya göre, sosyal öğrenme kuramının temel ilkesi, sosyal davranışların öğrenildiğidir. Saldırganlık da diğer sosyal davranışlar gibi öğrenilmektedir. Sosyal öğrenme kuramına göre saldırganlığı anlamak için üç önemli nokta bulunmaktadır. Bunlar:

1. Saldırgan davranışın ortaya çıktığı koşullar,
2. Saldırgan davranışın gelişmesini sağlayan çevresel koşullar,

3. Saldırgan davranışın sürdürülmesini ya da tekrarlanmasını destekleyen koşullardır.

4.6.5.3. Bilişsel kuram

Bilişsel kuram, düşüncenin duygu ve davranışlar üzerindeki etkisini inceleyen bir kuramdır. Bilişsel olarak insanlar, bir durumda yapılması ya da yapılmaması doğru olan şey hakkında düşünürler, akıl yürütürler ve kavramlar, değerler, tutumlar oluştururlar (Gander ve Gardiner 1993).

Bilişsel kuramın esas amacı saldırganlığı doğuran bilişsel süreçleri ve şemaları açıklamaktır. Bilişsel kuram, bizi etkileyen uyarıcılara karşı duygusal tepki ve davranışlarımız arasında bilişsel sistemin bir aracı olduğunu, tepkilerimizi şekillendirmede belirleyici rol üstlendiğini savunur.

Bilişsel sistemi oluşturan bölge, duygu ve davranışlarımızı doğrudan yönlendiren, etkileyen bir mekanizmadır adeta (Beck 1999).

4.6.5.4 Davranışçı kuram

Davranışçı kuram öfkeyi engellenme ve saldırganlık ile birlikte ele alır. Bu yaklaşıma göre saldırganlık her zaman engellenme durumuna bağlı olarak ortaya çıkar. Engellenme “Bireyin doyum sağlayıcı, amaçlı davranışlarına ulaşmasının bölünmesi şeklinde tanımlanır (Franzoi 2000).

4.7. Katarsis

Bazı sosyal araştırmacılar spor müsabakalarının hem insanlar hem de sporcular için insan saldırganlığını gözler önüne sermenin bir yolunu sağladığını varsayarlar. Katarsis teorisi, başka bir deyişle duyguların temizlenmesi teorisi, Avusturyalı etolojist Konrad Lorenz'in çalışmalarına dayalıdır. Teorisinin destekleyici birkaç varsayımı vardır.

A- Bu yıkıcı enerji organizmanın içinde kendiliğinden oluşur,

B- Agresif davranışların gösterisi böyle bir enerjiyi tolere edilebilir seviyelere indirir ki bu da rahatlıkla tecrübe edilebilecek bir süreçtir,

C- Rekabetçi eylemlerin gösterimi de bu hoş çıkış fonksiyonuna hizmet eder,

D- Rekabetçi faaliyetlere tanık olmak bile bu işlevi görüyorsa, birisi sporu yapmanın ve izlemenin popülerliğinden sorumlu olması gerekiyor gibi görünüyor.

Spor izleyiciliği açısından, bir spor müsabakası izlemek hem yıkıcı enerjiyi arttırıp hem de hafifletir. Başka bir teori de şudur ki spor ne kadar şiddetli olursa, hem izleyici hem de katılımcılar için alınan zevk o kadar büyük olur.

Eğer katarsis teorisi spor taraftarları için işe yarıyorsa, şiddet ve saldırganlığın bulunmadığı spor müsabakalarında, sahanın dışında daha az şiddet görmeyi bekleyebiliriz. Taraftarlar tarafından işlenen şiddet eylemleri, doğasında inkâr edilemez derecede şiddet içeren spor olaylarının yarı sabit bir özelliğidir. Rees and Schnepel, üniversite futbol oyunlarının ev sahipliği yapan toplulukların, oyun gününde, stadyumlar alkol yasağı bile olsa saldırılar ve diğer suçlarda artış yaşadığını fark etti. Katarsis teorisinin yeniden yorumlanması şu şekilde olabilir: Spor taraftarlarının belli bir alt grubu için şiddet içeren sporları izlemek böyle bir enerjiyi tolere edilebilir bir seviyeye indirmek için yeterli değil ve sadece kişisel olan saldırgan davranışsal heyecanlı bir spor etkinliğinden önce, esnasında ve sonrasında gerginliği azaltır. Ya da, bazı spor taraftarları sadece insanlara zarar verip eşyaları kırıp dökmekten zevk de alıyor olabilir.

Modern sporlarda taraftarların şiddet davranışlarıyla ilgili tartışmalar, normalde "holiganizm" olarak adlandırılan futbol takımı taraftarlarının şiddet davranışları ile ilgilidir. Taraftarların şiddet içeren davranışlarının arkasındaki asıl sebepler dünyada çapında sosyologlar tarafında araştırılmıştır. Bu şiddetin çoğu yoksulluk ve sınıf farkı gibi sosyoekonomik nedenlerle alakalı gibi görünüyor ama dinsel ve bölgesel olaylar yüzünden de meydana gelebiliyor.1970 ve 1980'li yıllarda holiganizm İngiltere'de hat safhadaydı. 1980'li yılların son yarısında İngiliz holiganlarını içeren 2 belirleyici olay meydana geldi.1985 yılında, Heysel Stadı Faciası 39 taraftarının ölümüne ve İngiliz kulüplerinin Avrupa karşılaşmalarından 1990 yılına kadar uzaklaştırılmasına yol açtı.1989 Hillsborough Faciası ise İngiltere'de holiganizmi azaltan Futbol Seyircileri Yasası'nın ortaya çıkmasını sağladı. Ancak bu kitabın 10.bölümünde de belirtildiği gibi holiganizm hala var olmakta. Şaşırtıcı bir şekilde, son zamanlardaki şiddet olayları holigan davranışlarının tarihiyle birlikte, Londra'da Millwall ve West Ham United takımları taraftarları arasında ve Arjantin'de gerçekleştiği belirtilmiştir. Fakat taraftar şiddeti Vietnam gibi şaşırtıcı yerlerde de gerçekleştiği bildirilmiştir.

Futbol holiganları en rezil taraftarlar olmalarına rağmen, taraftarlar arasındaki şiddet eğilimi birçok spor aktivitesinde normal bir parçası olmaya başlıyor. 2004 Yılında Boston'daki 2 üniversite öğrencisinin ölümünü göz önüne alalım: Taraftarlar New England Patriots takımının Süper Bowl finalini kazanmasını "kutlarken", bir üniversite öğrencisi bir araç tarafından ezildi ve bir diğer öğrenci de Red Sox takımı New York Yankees takımını o yılın dünya serisine ilerlemek için yendikten sonra, polis tarafından atılan ölümcül olmayan mermiyle yüzünden vurulduğu için oluşan yaralar sonucu hayatını kaybetti. 2004 yılı Amerika'da kötü taraftar davranışları için bir istisna yılı olabilir. Yine 2004 yılının Kasım ayında, NBA'de Indiana Pacers ve Detroit Pistons takımlarının oyuncularını arasında bir olay patlak verdi. Bu anlaşmazlık sürerken, bir taraftar içeceğini Pacers takımından Ron Artest'in kafasına attı ve Ron Artest de intikam almak için tribünlere atladı ve böylelikle arena sınırları içinde bir ayaklanma yaratmış oldu.9 oyuncu ceza aldı ve Ron Artest sezon sonuna kadar maçlardan uzaklaştırıldı.

4.8. Antik Sporlardaki Şiddet ve Saldırganlık

Eski zamanlardaki şiddet ve spor arasındaki ilişkinin büyük kısmı antik sporlarla savaş arasındaki bağlantıdan kaynaklanmaktadır. Spor, askeri hazırlık için bir teknik olarak değere sahipti ve aynı zamanda doğrudan askeri çatışmanın yerini alacak bir değere sahipti. Savaş taktikleri, askerlerin mükemmel durumda olmasını gerektirirdi ve dövüş sporlarından kazanılan dövüş yetenekleri savaş zamanlarında paha biçilemezdi. Yunanlılar, gerçekleştirilen elle kavga sonucunda Maraton Savaşı'ndan sonra dövüş sporunun kullanımını keşfettiler. Modern sporlardaki şiddet, şiddetin kaçınılmaz bir sonuç olduğu antik sporlara kadar takip edilebilir. Antik sporların bile bazı kısıtlamaları vardı ama bu kurallar var olmasına rağmen daima uygulamaya koyulmazdı. Bu sporların çoğu, taraflardan birinin diğerinin üstün gücüne karşı yenik düşmesiyle sonuçlanırdı.

Bilim adamları savaş, şiddet ve spor arasındaki ilişki hakkında tartışmaya devam ediyorlar. Ortada 2 genel sonuç var. İlki, araştırmacılar insanların içindeki doğal saldırganlığı atması gerektiğine inanıyor ki bu da bir savaşta ya da savaşın yerini tutabilecek şiddet içeren sporlarda olabiliyor. Bu teoride, savaş ve sporlar saldırganlığın salınması için birer aracı gibidir. Katarsis teorisine benzer olarak, izleyiciler saldırganlık ve şiddeti izlemeyi, saldırganlık seviyelerini düşürmek için kullanmış oluyorlar. Bu teoriyi savunanlar, antik sporlardaki şiddetin, insanın saldırganlığını daha kapsamlı ve lokalize bir şiddet biçimine çevirme yönündeki bir yol olarak geliştirdiğini düşünüyor. İkincisi, bazı

araştırmacılar spor alanındaki şiddetin yalnızca toplumun saldırgan eğilimlerini yansıtır olduğuna inanmakta; kültürel desen teorisi, bir toplumun savaş hali ne kadar çok olursa o toplumda daha olası savaşçı sporlar bulma ihtimalini ortaya koymaktadır. Bu teorinin savunucuları, antik dünyadaki şiddet sporlarının, saldırganlığı boşaltmak için nispeten güvenli bir araç olmaktan ziyade belirli bir toplumun şiddet doğasının bir yansıması olduğunu ileri sürüyor.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANTİK OLİMPİYAT OYUNLARI

5. ANTİK OLİMPİYAT OYUNLARI

En iyi bilinen antik spor etkinliği antik Olimpiyat Oyunlarıdır. Dini bir festival olarak başlayan antik oyunlar, koşu yarışı ve disk fırlatma gibi atletik, boks, pankreas ve güreş gibi dövüş, iki tekerlekli araba yarışı gibi binicilik yarışmalarından oluşuyordu. Bu sporların çoğunun günümüzde de modern bir karşılığı var. Koşu yarışı ve disk fırlatma, boks ve güreş gibi sporlar hala modern Olimpiyat Oyunlarında da yerini almaktadır. Antik pankreas sporu modern MMA müsabakalarının öncüsüdür. Binicilik yarışmaları modern Olimpiyat Oyunlarında bulunmasına rağmen, iki tekerli araba yarışı tam olarak bugünkü motor yarışlarında hayat buluyor. En çok olası şiddet içeren yarışmalar dövüş ve iki tekerli araba yarışıydı ve bu etkinlikler zamanla daha da şiddetli olmuş gibi görünüyor. Kesin olan şudur ki Romalılar Yunanlıları fethettikten sonra antik oyunlar daha vahşi ve barbarca oldu. Gladyatör dövüşleri ve boğa güreşleri Romalıları eğlendiriyordu ama bu oyunlardan, bir dövüşçünün cesaretini ve gücünü göstermesinden daha çok dövüşçünün rakibine ne kadar çok acı çektirdiğinden keyif alıyorlardı. M.Ö 393'de İmparator 1.Theodosius müsabakaları bitirene kadar, oyunlar Bizans İmparatorluğu zamanına kadar devam etti.

Yunanlıların bakış açısına göre en çok şiddet içeren Olimpik dövüş sporu etkinliği boks idi. Modern bir gözlemci için, Olimpik boks maçı kesinlikle çok vahşi görünüyor. Dövüşçüler genellikle ellerinin üzerine deri kayışlar giyerdi ama bu aslında bir tarafın pes etmesine dayanan bir çıplak elle yapılan yumruk dövüşüydü. Olimpik boksa kıyasla Modern boks kesinlikle daha kibar bir dövüş gibi görünüyor. Antik bir Olimpik müsabaka roundlardan oluşmuyor bunun yerine, maçlar boksörlerden biri parmağını havaya kaldırıp yenilgiyi kabul ettiğinde veya nakavt olduğunda sona ererdi. Genellikle maçların çoğu teslim olunması yerine nakavt ile biterdi. Pamukla doldurulmuş eldivenler Romalılar ve Yunanlılar tarafından antrenman yapmak için kullanılırdı. M.Ö 4.yüzyılda, dövüşçüler daha çok hasar veren daha sert eldivenler kullanmaya başladı.

Boksun aksine, Yunanlılar güreşi şiddetin en az bulunduğu dövüş sporu olarak nitelendirirdi. Bir maç azami beş turdan oluşurdu ve bir güreşçi kazanabilmek için rakibini 3 kez yere düşürerek puan almalıydı. Modern kuzenlerine benzer olarak, Antik olimpik

güreşlerde bir düşüş sırtın veya omzun bir kısmının yere değmesi olarak tanımlanırdı. Yunanlılar güreşi çok aşırı şiddet içermeyen bir oyun olarak nitelendirmesine rağmen, katılımcılar kazanmak için, boğma, parmak kırma veya rakibin belini ya da kaburgalarını kırmak gibi sert taktikleri kullanmaktan çekinmezlerdi. Bir rakibe vurmak yasak olan birkaç taktikten birisiydi. Daha sonraki müsabakalarda, rakibin parmağını kırmak yasaklandı ama maçın kaybedilmesiyle sonuçlanmasına rağmen hala sıradan bir şey gibi yapılırdı.

Tamamen güç veya tam zafer anlamına gelen pankreas sporu, güreşin ve boksun birleşiminden oluşurdu. M.Ö 648 yılında Antik Olimpiyatlara eklenen son spordu. Yarışmacılar hem boksun hem de güreşin tekniklerini kullanırlardı ve eller ve ayaklarla darbeler bu sporun ana bileşenleriydi. Günümüzün gözlemcileri, pankreası günümüzün son derece popüler olan karma dövüş sanatları yarışmalarının öncüsü olarak tanımlarlardı, zira modern sporcuları yaralanma veya ölümden korumak için kurallar bulunduğundan MMA daha az barbarca görünürdü. Şaşırtıcıdır ki, Yunanlılar güreşten alınan “daha az şiddet” içeren teknikler sayesinde, pankreası boks gibi şiddet içeren bir spor olarak görmezlerdi. Tıpkı boks gibi, her bir pankreas maçında tek bir round olurdu ve müsabaka, dövüşçülerden biri daha fazla devam edemeyeceğine dair bir işaret gönderdiğinde bitirdi.

Bir başka kargaşa ve şiddet potansiyeli yüksek spor etkinliği olan at arabası yarışı antik Olimpik Oyunlara M.Ö 680 yılında eklendi. Yarışlar, her 2 tarafta da keskin dönüşlere sahip bir parkurun etrafında 12 turdan oluşuyordu. Parkur etrafındaki dönüşler yarışın en heyecanlı ve en tehlikeli parçasıydı. Eğlencenin çoğu seyirciler için ve tüm tehlike de katılımcılara aitti. Kasıtlı olarak başka bir at arabasına çarpmak yasaktı ama bunun yapılmasına yönelik cezalar nadiren uygulanmaktaydı. Roma döneminde, pistin iç tarafına, daha büyük bir tehlike ve heyecana olanak sağlayan sert bir medyan yerleştirildi. Bu meydan, bir yarışçının rakibini bariyerlere çarpmaya zorlayarak önüne geçmesini denemesine olanak sağlıyordu. Yunan yarışçılar genellikle dizginleri elinde tutarken, Romalı yarışçılar için gelenek dizginleri beline sarmaktı. Eğer bir Romalı yarış arabasından düşerse, pistin etrafında sürüklenmeye devam ederdi ve bu da şüphesiz ki, gösteriyi çok daha heyecanlı bir hale getiriyordu.

Olimpik Oyunların bir parçası olmamasına rağmen, gladyatör savaşı Roma İmparatorluğu zamanında geliştirilen bir şiddet sporuydu. Gladyatör müsabakalarının bir cenaze töreninin bir parçası olarak başladığı düşünülüyor. Müsabakalar, 2 gladyatör arasındaki savaştan, bir gladyatör ve bir hayvan arasında bir savaştan, birkaç gladyatör ve

birkaç hayvan arasındaki savaştan veya bir grup gladyatör arasındaki savaştan oluşuyordu. Antik Olimpiyat katılımcılarının aksine, gladyatörler Romalı vatandaşlardan oluşmuyordu bunun yerine, katılımcılar tutsaklar, köleler veya fakir yabancılardan oluşuyordu. Arenaya çıkmaya veya gladyatör okuluna mahkûm edilen birisi serbest bırakılmadıkça oyunlarda ölene kadar savaşıyordu. En başlardaki gladyatör müsabakalarında, ölüm bir maçı bitirmenin uygun bir yolu olarak nitelendiriliyordu. Bu ölümcül sonuç gösteri olarak daha az görülmeye başlandı ve gladyatörler daha popüler oldular. Russell Crowe'un oynadığı 2000 yılı "Gladyatör" filmi gören herhangi biri, kaderi topluluk tarafından verildikten sonra, bir gladyatörün daha güçlü bir rakibe karşı yenilgiyi kabul ettiğini bilir.

5.1. Kanlı Sporlar

Kanlı bir spor, bir hayvanı öldürme veya kanını dökmeyi içeren herhangi bir spor olarak tanımlanır. Bu tarz sporlar uzun zamandır insan toplumunun bir parçası olmuştur. Günümüzün izleyici sporlarından olan kanlı sporlar köpek dövüşü, horoz dövüşü ve boğa güreşini içerir. Bu sporların toplumsal kabulü ülkeler ve kültürler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Örneğin boğa güreşinin İspanya ve Meksika kültüründe özel bir yeri vardır ve Peru, Kolombiya, Venezuela ve Ekvador gibi yerlerde de yapılmaktadır ama bu gösteri birçok diğer ülkede yasaklanmıştır. Boğa güreşi, Portekiz'de de tam olarak kanlı bir spor olarak yapılmamaktadır çünkü genellikle boğalar en azından arena içinde öldürülmez. Birisi böyle bir sporun arkasındaki etiklerin ne olduğunu düşünürse düşünsün, şiddetin bu etkinliğin doğasında şiddet olduğu tartışılmazdır. Boğa güreşi boğanın ölümüyle ve köpek ve horoz dövüşleri de genellikle bir ya da her iki hayvanın ölümü ya da ölüyor olmasıyla sonuçlanır. Bu tür sporların varlığının, insanlara şiddet içeren bir gösteri keyfini yaşattığına dair gerçek kanıt olduğu iddia edilebilirken, birçok ülkede bu sporların yasaklanması, şiddet olaylarına yönelik talebin ülke ve kültüre göre değiştiğini gösteriyor.

Amerika'da, bu tarz sporlar genellikle yasaklanmıştır ve bu tarz sporlara dâhil olmanın sonuçları çok ağır olabilmektedir. Bu sporlardan birisi, M.Ö 5.yüzyıla dayanan organize edilmiş bir gösteri olan köpek dövüşüdür. Cezaları yerlere göre değişmesine rağmen, köpek dövüşü 50 Amerika eyaletinde de yasadışıdır. Birisi köpek dövüşüyle suçlandığında, cezası 3 yıl hapis ve her bir dövüş için 250.000 dolardır. Buna rağmen, köpek dövüşü Amerika'da vardır ve bu kanlı spor kabul edilip bazı bölgelerde de belli bir sosyal saygıya sahiptir. Günümüz köpek dövüşü mücadelesi 2 eğitilmiş ve dövüşebilen köpekten oluşur. Bu hayvanlar kapalı bir alanda birbirlerine yakın bir şekilde yerleştirilir ve köpeklerden birisi

devam edemeyecek kadar yaralanana kadar dövüş devam eder. Köpek dövüşü hayranları saldırgan dövüşten zevk alırlar ve köpek dövüşünü insanların savaş sporlarından daha acımasız olarak görüyorlar. Köpek dövüşünün bilinen acımasızlığı üzerine halkı öfkeliendiren bir soruyu ESPN'ye yanıtlayan isimsiz bir kaynak: ‘‘Bu kadar üzölmelerine ve sinirlenmelerine gerek yok... Çünkü onlar sadece hayvan.’’ Demiştir.

2007 yılında, köpek dövüşünün dünyası ile profesyonel sporlar birleşti. Kamuya açık olan bir davada, NFL'in Atlanta Falcons takımından Michael Vick köpek dövüşüne karışmaktan yargılandı ve 23 ay hapis cezasına çarptırıldı. Cezasının çoğunu çekti ve 2009 yılının yaz ayında serbest bırakıldı. Vick yasal sorunları nedeniyle NFL tarafından askıya alındı, ama 2009 yılında tekrar alındı ve şu an Philadelphia Eagles takımı için oynuyor.2009 yılı normal sezonunun ardından, takım arkadaşları Vick'e, sporcu ve cesaret ilkelerine bağlılıklarını gösteren NFL oyuncularına verilen, ‘‘Ed Block Courage Award’’ ödölünü verdiler. Bu ödölü alan oyuncu profesyonelliği, büyük gücü ve bağlılığı sembolize eder. Vick aynı zamanda bir toplumun rol modeliydi. Vick'in eski haline geri döndürölmesini ve özellikle cezasının verilmesinden sonra NFL oyuncularını tarafından daha sonra kabul edilmesinin, bağışlamanın öneminin bir kanıtı olduğu söylenebilir. Ancak, aynı zamanda NFL gibi şiddet ve mücadele içeren bir sporda, hayvanlara karşı bu kötü davranışın çok da önemli olmadığını gösteriyor olabilir.

Yine antik ve vahşî olan bir diğerkan sporu da, tavukların evcilleştirildiği M.Ö 3000 yılından beri var olan horoz dövüşüdür. Horozların ayak bileklerine metal çubuklar veya sivri çubuklar takılır ve bahisler yapılırken birbirleriyle dövüşmeleri için bir çukura koyulurlar. Köpek dövüşünde de olduğu gibi, bir horoz dövüşü genellikle bir hayvanın ölmesiyle sonuçlanır ve her iki hayvanında ölümüne dövüşmesi gayet normaldir. Horoz dövüşü dünyanın bazı yerlerinde bir takıntı haline gelmiştir. Horoz dövüşü 50 eyaletin hepsinde yasak olmasına ve izleyici olmanın bile yasak olduğu birçok eyalet bulunmasına rağmen, Amerika'da bu milyonlarca dolarlık bir endüstridir. Köpek dövüşüne benzer olarak, mücadele eden horozlar, bazı çevrelerde azim ve cesaretleri nedeniyle saygı görürler. Hatta South Carolina Üniversitesi maskot olarak bir dövüşçü horozu sahiptir.

5.2. Boğa Güreşî

Boğa güreşî birçok şekilde köpek ve horoz dövüşünden farklıdır. En önemli olanı ise, köpek ve horoz dövüşü çoğunlukla yeraltında gerçekleşirken, boğa güreşî büyük batı

lkelerinde açık bir Şekilde uygulanan büyük bir iŐtir. Tur Őirketleri ve ticaret odaları, boğa greŐlerinin yapıldığı ülkelerdeki turistik yerler arasında boğa greŐinin reklamını yapmaktadır. Köpek ve horoz dövüşünün aksine, boğa güreşi batı kültüründe romantikleŐtirilmiŐtir. rnek olarak, Ernest Hemingway'in "Death in the Afternoon" isimli romanına göz atın. Ama en önemlisi, bu 3 tanesi içinde, bir insanın bir hayvanla dvŐtĖ tek mücadeledir. Bu sebeple, boğa güreşi bu bölümde diğer kanlı sporlara kıyasla biraz daha fazla ilgiyi hak ediyor.

İspanyolca' da bilinen adı "corrida de toros" olan boğa güreşi, Yeni Dünya'nın İspanya ve Portekiz smrgesiyle İber yarımadasından Latin Amerika'ya kadar yayılmıŐtır. İspanya'da ve Amerika'daki eski sömürgelerde uygulanan versiyonlar, Portekiz'de baskın olanlardan farklıdır ve eskiden sahada boğa ölürken, daha sonra ölen taraf boğa değildir. Yaygın olarak bilinen, pelerin ve bir kılıçla kendisine hücum eden bir boğanın yanında duran "matador" görüntüsü İspanya'dan gelmektedir. İspanya ve Portekiz boğa güreşleri arasındaki temel benzerlik, boğayla ve boğa greŐinin ortak bir soyundan bir taraf, tüm katılımcıların geçit töreni ile başlayan olayın görkemli ve gösterişli bir organizasyonudur. Hem Portekiz hem de İspanyol boğa greŐinde, atlar ve biniciler bir rol oynar. Portekiz'de bu biniciler yıldızlardır. Ve atları da pahalı ve eğitimlilerdir. İspanyol boğa greŐinde ise, atlar genellikle mızrakının boğayı boynunun arka tarafından mızraklayarak omuz kaslarını zayıflatması için hareketli platformlardır. Böylelikle boğanın kafası aŐaĖıya iner ki bu da Őovun yıldızı olan matadora gösterinin son hareketi olan boğayı kılıçla öldürmesi için çok daha iyi bir aı sağlamaktadır.

İspanyol boğa greŐinde, matadorlar mesleklerinin zirvesindedir. Onların bir seviye altı olan "novilleros" yani eğitimde olan matadorlar genellikle genç boğalarla dvŐtrlr. "Rejoneadores" Portekiz'dekine benzeyen ata binen boğa greŐileridir. "Banderilleros" boğanın boynuna süslü ve kısa ögeler koyar ve elle tutulan boğayla koŐarlar, mızrakları aşağı doğru iter ve boğa kendisini savunmaya çalıŐırken kaar. "Picadores", görevleri bir mızrağı boğanın boyun ve omuz kaslarını zayıflatacak Şekilde saplayan ata binen mızraklılardır. Aynı zamanda "toreros comicos" denilen, boğayla çeşitli yollarla oynayarak seyircinin gülmesini sağlayan palyaço kostümü veya elbisesi giymiŐ kişiler vardır. Ve son olarak, "mosos de espada", matadorlar boğayla meŐgulken, onların pelerinlerini ve kılıçlarını sağlayan matador asistanlarıdır.

İlgili Araştırmalar

Ceylan (2012), “Besyo Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi” adlı çalışmada beden eğitimi ve spor yüksekokulunda ki öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin cinsiyetlerine, bölümlerine, sınıflara göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Bu çalışmada Ceylan, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinden oluşan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünden 50 kişi, Antrenörlük Eğitimi bölümünden 50 kişi, Spor Yöneticiliği bölümünden 50 kişi olmak üzere toplam 150 kişi katılmıştır. Çalışma sonucunda antrenörlük bölümü daha saldırgan, cinsiyetler açısından erkekler daha saldırgan, sınıflar açısından ise dördüncü sınıfların daha saldırgan olduğu belirlenmiştir.

Duyar (2011), yaptığı “Futbol Seyircisinde Saldırganlık Davranışlarının İncelenmesi” çalışmasında, Adana ilinde futbolla yakından ilgilenen, futbol seyircisinin saldırganlık düzeyini araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2010–2011 sezonunda Adana ilinde ikamet eden futbol ile ilgilenen 328 futbol seyircisi oluşturmuştur. Araştırmanın sonucuna göre; Adana ilinde ikamet eden futbol seyircisi ile anne-baba eğitim seviyelerinin saldırganlık açısından anlamlı farklılık olmadığı ($P>0,05$), anne-baba meslek grubunda ise atılgan saldırganlıkta anne mesleğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($P<0,05$). Anne baba eğitim seviyesinin düşük veya yüksek olması seyircinin saldırgan davranışta bulunmasında etken değildir fakat atılganlıkta ise anne mesleği işçi, memur ve ev hanımı olanların atılgan davranışlarda bulunabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Sülün (2013), “Futbol Hakemlerinin Öfke Ve Kızgınlık Düzeyleri İle Empatik Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırması” adlı çalışmasında Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde İstanbul Bölgesi olarak görev alan futbol hakemlerinin Öfke ve Kızgınlık düzeyleri ile Empatik Eğilim Düzeylerinin karşılaştırılması, özelliklerini saptamak ve çeşitli değişkenlere göre aralarındaki farklılıkları belirlemek amacıyla yapmıştır. Araştırmaya 2011-2012 futbol sezonunda İstanbul Bölgesine kayıtlı 2 Bayan ve 80 Erkek olmak üzere 82 futbol klasman hakemi katılmıştır. Araştırma sonucunda hakemlerin hakemlik seviyesi, kaç yıl hakemlik yaptığı, hakemlerin eğitim düzeylerine, hakemlerin sahip oldukları mesleklerine, hakemlik kariyerlerine göre, Sürekli Öfke ve Öfke ile Empatik Eğilim Düzeyleri açısından anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır. ($p>0,05$)

Topal (2016), “Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Tenise Başlama Nedenleri Ve Beklentileri” adlı çalışmada üniversite öğrencilerinin tenis sporuna başlama nedenleri ve tenis sporundan beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Uşak Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesinde tenis sporuyla uğraşan kadın ve erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu evren içerisinde tesadüfî örneklem yolu ile seçilmiş 414 öğrenciden meydana gelmiştir. Araştırmanın sonunda öğrencilerin tenise başlamalarında sırasıyla beden eğitimi öğretmeni, arkadaş ve akran grubu, yaşanan çevrenin etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin spor yaparak sağlıklı olma, spor yaparak boş zamanlarını iyi değerlendirme, tenis sporunu sevme ve sporun olumlu katkılarından haberdar olma gibi amaçlarla tenis oynadıkları bulunmuştur. Tenisten beklentilerinin başında sağlıklı olmak ve sağlığı korumak, iyi bir fiziki görünüme sahip olmak ve beden eğitimi öğretmeni olmanın geldiği bulunmuştur. Kadın öğrenciler ile kıyaslandığı zaman erkek öğrencilerin yakın çevredeki bir antrenörün spora başlamalarında daha fazla etkili olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Tenis ile profesyonel uğraşma amaçlarının cinsiyete göre incelenmesi sonucunda sporun olumlu katkılarından haberdar olmak, spor yaparak boş zamanlarını olumlu değerlendirme, spor yaparak sağlıklı olmak, sporcu olarak arkadaşlarla tanınıp, sevmek ve sayılmak gibi amaçlara erkek öğrenciler ile kıyaslandığı zaman kadın öğrencilerin daha fazla önemstedikleri tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Fındık (2016), “Takım Spor Yapanlarla Bireysel Spor Yapanların Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması” adlı çalışmada Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunun ’da öğrenim gören, takım sporu yapanlar bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Takım sporu ve bireysel sporla uğraşmanın sosyal beceri düzeylerine etkilerinin farklı olabileceği düşüncesi çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Ayrıca cinsiyetin ve sınıf düzeylerinin sosyal beceri düzeylerine etkisinin araştırılması da alt amaçlar olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, Çalışma grubuna Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’nda öğrenim gören, aynı zamanda bireysel ve takım sporlarında mücadele eden 47 kadın ve 65 erkek olmak üzere toplam 112 öğrenci-sporcu katılmıştır. Veriler, Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1998) tarafından Türkçeye uyarlanan “Sosyal Beceri Envanteri” ile toplanmıştır. Envanter; 90 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 6 alt boyutu bulunmaktadır. Her bir alt ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten toplanan veriler SPSS paket istatistik programında analiz edilmiştir. Karşılaştırmalarda 0.05 değeri anlamlılık düzeyi ele alınmıştır. Elde edilen verilerin analizinde bağımsız gruplar için t-testi, Kruskal Wallis ve Çift Yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Çalışmaya katılan sporcu öğrencilerin Sosyal Beceri Envanteri alt boyut ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp

farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analiz sonuçları, sosyal kontrol ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaştığını ve kadın sporcuların sosyal kontrol alt boyut ortalama puanlarının erkek sporculara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Sporcu-öğrencilerin alt ölçek ortalama puanlarının spor türüne göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t testi sonuçları; sosyal beceri envanterinin altı alt boyutunda da spor türü açısından anlamlı bir fark olmadığını ortaya çıkarmıştır. Sporcu-öğrencilerin alt ölçek ortalama puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları duygusal anlatımcılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol alt ölçek puanlarında anlamlı bir fark olduğunu ($p < .05$); sadece duyuşsal duyarlık alt ölçeğinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Sonuçlar incelendiğinde ise duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol alt boyutlarında 1. Sınıf öğrencilerinin en yüksek ortalama puana sahip oldukları gözlenmiştir. Çalışmaya katılan sporcu öğrencilerin sosyal beceri envanteri alt ölçek ortalama puanlarının cinsiyete ve spor türüne göre değişip değişmediğini gösteren iki yönlü ANOVA analiz sonuçları incelendiğinde yalnızca duyuşsal kontrol alt ölçeğinde cinsiyet ve spor türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, cinsiyet değişkeninin ve spor türü değişkeninin ayrı ayrı duyuşsal kontrol puanları üzerinde etkisi olmasa da cinsiyet ve spor türü değişkeni etkileşiminin duyuşsal kontrol puanları üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir.

Spaaij (2013), “The Olympic Movement and the Sport of Peacemaking” isimli kaynaktan olimpiyat oyunları, olimpizm değerleri, olimpik hareketin kuruluşu, olimpik ateşkes, olimpik meşale rölesi, küreselleşme ve olimpik hareket, oyunların tarihi, sporcu, taraftar ve yöneticilerin spordaki yeri hakkında gerekli bilgilere erişilmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

6. GEREÇ VE YÖNTEM

6.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın yöntemi açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmada kullanılan araştırma modeli, veri kaynakları, verilerin toplanması ve analizi ile sınırlılıklara dair bilgiler açıklanmıştır.

6.2. Araştırma Modeli

Araştırma modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005).

Araştırmamızın hazırlanıp sunulmasında nitel araştırma yönteminden istifade edilmiştir. Araştırmanın konusu ve kapsamı gereği veri spor psikolojisine dair dokümanlardan yararlanılmıştır. Araştırmamızın bilimsel tabanını oluşturmak amacıyla nitel araştırma üzerinden doküman analizi tekniğinden yararlanılmıştır.

Doküman analizi, araştırmacının çalıştığı konuyla ilgili kişi veya kurumlara doğrudan ulaşamayacağı durumlarda önemli bir bilgi toplama yöntemi olarak karşımıza çıkar. Tarihsel olay, olgu, kültür veya gelenekleri ilişkin dokümanlar kadar, yaşadığımız zamana ait dokümanlar, kaynağı belli olmayan anonim dokümanlar veya kaynağı belli olan ilgili dokümanlar bir veri kaynağı oluşturur (Baily,1982).

Araştırmamızın güvenilirlik geçerliliğini sağlamak amacıyla kullandığımız dokümanlar; kitaplar, dergiler, makaleler, internet sitesi ve gazete gibi yayınlardır. Bu araştırmada yerli ve yabancı kitaplardan ve dergilerden, yüksek lisans ve doktora tezlerinden ile internet sitesinden istifade edilerek istenilen araştırmalara erişilmiş ve doküman analizi yapılmıştır.

6.3. Veri Kaynakları, Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada belirlenen amaçlara ulaşabilmek için gerekli olan veriler tarama modelinde planlanmıştır. Konu ile ilgili bilgiler kaynakların taranması ile elde edilmiştir.

Araştırmada veri kaynakları; spor psikolojisine dair yerli ve yabancı kitaplar, daha önce spor psikolojisine dair yazılmış olan tez ve doktora örnekleri, bilimsel makaleler, sağlık, spor, psikoloji dergileridir. Kaynaklara; Dicle Üniversitesi Kütüphanesinden, Mersin Üniversitesi Kütüphanesi ile internet aracıyla erişilen uluslararası sağlık, spor ve psikoloji siteleri üzerinden ulaşılmıştır.

Verilerin araştırılıp çözümlenmesinde nitel veri analizi tekniklerinden olan içerik analizinden istifade edilmiştir. İçerik analizi veriden onun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff 1980: 25).

İçerik analizinde esas hedef; toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmaktır. İçerik analizi ile verileri tamamlamaya, verilerin içerisinde saklı olabilecek temaları ortaya çıkarmaya çalışılır. İçerik analizi ile yapılan araştırma, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamayı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

6.4. Sınırlılıklar

Çalışma esnasında sadece ikincil verilerin yer alması düşünölmektedir. İkincil veri çalışmanın konusuyla ilişkili olarak daha önce yapılan çalışmalar tarafından meydana getirilmiş verilerdir (örn; kitap, makale, dergi vb.). Başka bir deyişle ile odak grupları, anket ve bire bir görüşmelerde kullanılan birincil veri toplama teknikleri yer almayacaktır. Bu noktada, bu çalışmanın sonuçlarının ikincil veri sınırlı olduğunu söyleyebiliriz.

YEDİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

7.1. Sonuç

Bilindiği üzere tüm dünyada spor vazgeçilmez etkinlikler arasında yer almaktadır. Taraftar, sunulan bu etkinliklerin vazgeçilmez bir parçası sayılmaktadır. Mevcut etkinlik sürdürülürken sporcu, taraftar ve yöneticiler meşgul olduğu spor dalına yoğun duygular aşılabilmektedir. Bu duygular kiminde kendini iyi hissetme, heyecan duyma ve haz alma, mutlu olma iken kimilerinde ise üzüntü, öfkeye, şiddet ve saldırganlığa dönüşebilmektedir. Mevcut duygu modern ve antik sporlarda da görmemiz mümkündür.

Birçok spor türünde taraftar propagandalarında öfkeyle, umutsuzluk, tükenmişlik, yenilmişlik gibi durumlardan beslenmiş şiddet ve saldırganlığın etkisinden söz edebiliriz.

Sporların fiziksel doğasından hem günümüz modern izleyicileri hem de antik spor seyircileri zevk almıştır. Modern takım ve liglerin sahipleri, şiddet ve saldırganlığın taraftarların hoşuna gittiğini anlamış gibi görünüyorlar.

Bir takımın veya ligin sahibinin amacı oyunlarda olabildiğince fazla ilgili yaratmak olduğu için, liglerin başlıca varlıkları korunduğu sürece, takımlar ve ligler saldırgan ve şiddet içeren oyunları oynayacaktır. Bazı spor dallarının taraftarlara duygu ve düşüncelerini açığa çıkarmak, biriken olumsuz duygulardan arınmak için hizmet sunduğunu söyleyebiliriz.

Eşinden, patronundan, arkadaşlarından azar işitip, uğradığı haksızlık karşısında tepkisiz kalan bir taraftar sahada yanlış kararlar aldığı düşünüşü bir hakeme müsabaka boyunca öfkeyle bağırıp çağırabilir, sahanın fiziki koşullarına zararlar verebilir, rakip takımın oyuncu ve taraftarlarına saldırı girişiminde bulunabilir. İzleyicilerin kendi duygularını tuttuğu takım veya takım oyuncularını ile eş değerde görmesi yenilgi sonrasında şiddeti çok ileri seviyeye taşıyor.

Sosyolojik bir perspektiften, izleyici sporlarındaki şiddet talebi hayranların "buhar üfleme"(katarsis) ihtiyacının bir sonucu veya hayranların rakipler üzerindeki baskınlığına dair bir girişimin sonucu olabilir. Sebep ne olursa olsun, modern sporların taraftarları olan biz, oyuncuların müsabakada en üst düzeyde performans sergilemelerine tanık olmak istiyoruz.

Taraftarların spordan ne beklediklerine dair bilgi sahibi olmak günümüzün modern sporlarının gelişimine büyük katkılar sunacaktır. Taraftarları çevresel, düşünsel ve duygusal koşullar bakımından engellemek yerine onların duygu ve düşüncelerini aktarabilecekleri uygun koşullar yaratmak saldırganlık ve şiddet davranışlarını azaltmada etkili çözümler sunacaktır.

Taraftarların duygularına tercüman olmak, onların kendilerini iyi hissedebileceği gelişmelere açık olmak, taraftarı koşulsuz kabul görmek sporda öfke, şiddet ve saldırganlığın meydana gelme durumunu en aza indirgeyecektir.

7.2.Öneriler

- 1.Sporla şiddet ve saldırganlığın önlenmesine yönelik yapılacak çalışmalar belirli kentler ile sınırlı kalmamalı; yapılması planlanan çalışmalar Türkiye geneline yayılmalıdır.
- 2.Sporcu, taraftar ya da yöneticilere saldırganlık ve şiddeti aradan kaldırmaya yönelik sunulacak olan çalışmalarda duygularını engellemeye, bastırmaya çalışmak yerine; onların duygularını yaşamasına olanak tanınmalı.
3. Sporda şiddet ve saldırganlığı sergileyenlerin saldırganlık düzeyleri diğer psikolojik ihtiyaçları açısından incelenebilir.
- 4.Sporla şiddet ve saldırganlığın etkisini minimize etmek adına yapılacak sporcu ve yöneticilere psikolojik destek sunulmalıdır. Sunulacak hizmetten sağlıklı sonuç elde etmek için psikolojik destek hizmetini düzenli olarak alınmalıdır.
5. Taraftarın öfke, şiddet ve saldırganlık eğilimini azaltmak adına sporcu, antrenör ve yöneticilerin de öfke kontrolü sağlanmalıdır.
- 6.Ülkemizde her spor kulübünün spor psikologlarından yararlanması sporun sporcu, antrenör, yönetici ve taraftar gibi tüm bileşenlerine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Abay, E. ve Tuğlu, C (2000). *Ŗiddet ve Agresyonun Nörobiyolojisi*. Klinik Psikiyatri Dergisi, 3:21-26

A Brief History of Violence and Aggression in Spectator Sports

Adler A (1927) *Practice and Theory of Individual Psychology*. Harcourt, Brace, and World: New York, NY.

Amoros A (2011) *Nace Canal Plus Toros*. ABC TV España,. Erişim tarihi, 4 Mart 2017. Erişim adresi, <http://www.abc.es>

Aranson, Elliot. *The Social Animal*, U.S.A, W.H. Freeman Company, 1965

Associated Press (AP) (2004a) *Violence Mars Celebrations as Fans Cheer Win*. Sports Illustrated SI.com, Erişim tarihi, 13 Mart 2017. Erişim adresi, <http://www.sportsillustrated.cnn.com>.

Associated Press (AP) (2004b) *College Student, 21, Dies from Head Injury*. Sports Illustrated SI. com, Erişim tarihi, 18 Mart 2017. Erişim adresi, <http://www.sportsillustrated.cnn.com>.

Associated Press (AP) (2004c) *NBA Suspends Artest for Rest of Season*.NBCSports.com, Erişim tarihi, 7 Nisan 2017. Erişim adresi, <http://www.nbcsports.msnbc.com>.

Associated Press (AP) (2009) *Vick Released from Federal Custody*. ESPN.com, Erişim tarihi, 19 Nisan 2017. Erişim adresi, <http://www.sports.espn.go.com>.

Aytan, G. K. (2010). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmelerinde Sporun Etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankrara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Baykal, S. (1988) *Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerleriyle İlgili Kalıp Yargularının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi,

BBC News (2000) *The Heysel Disaster*. BBC News Online, Erişim tarihi, 24 Nisan 2017. Erişim adresi, <http://www.news.bbc.co.uk>.

BBC News (2009) *Violence a Disgrace to Football*. BBC News Online, Erişim tarihi, 25 Nisan 2017. Erişim adresi, <http://www.news.bbc.co.uk>.

Beck A. (1999). *Prisoners of hate: The cognitive basis of anger, hostility, and violence*. New York: Perennial.

Bilgin, Nuri. *Sosyal Psikolojiye Giriş, İzmir*, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1989.

Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojiye Giriş İzmir*: İzmir Kitaplığı Yayınları.

Brewer, M. B. ve CRANO, W. D. (1994). *Social psychology*. Minneapolis/ St. Paul: West Publishing Company

Bryant J, Comisky P, Zillmann D (1981) *The Appeal of Rough-and-Tumble Play in Televised Professional Football*. *Communication Quarterly* 29(4):256–262

Buss, A.H. (1961). *The Psychology Of Aggression*. New York, Wiley

Ceylan, D. (2012), *Besyo Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Mezuniyet Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale

Cüceloğlu, D.(1994). *İnsan ve Davranışı*. Remzi Kitapevi. Ankara.

Chase C (2009). *Eagles Players Honor Michael Vick with Award for Courage*. Yahoo Sports, posted December Erişim tarihi, 3 Mayıs 2017. Erişim adresi, <http://www.sports.yahoo.com>.

CNN (2007) *Dogfighting a Booming Business, Experts Say*. CNN US, Erişim tarihi, 8 Mayıs 2017. Erişim adresi, <http://www.articles.cnn.com>.

Comisky P, Bryant J, Zillman D (1977) *Commentary as a Substitute for Action*. *Journal of Communication* 27(3):150–153.

Çiftınar, B. (2003). *Dil ve Sözel Şiddet*. Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, 5, ss. 45- 56.

Dever, A.(2010). *Spor Psikolojisi*. İstanbul: Başlık Yayınları.

Dottl, S. L. ve Greenley, J. L. (1997). *Rural- Urban Differences in Psychiatric Status and Functioning Among Clients With Severe Mental İllness*. Community Mental Health Journal, 33 (4), ss. 311- 321.

Duke V (1991) *The Sociology of Football: A Research Agenda for the 1990s*. Sociological Review 39:627–645.

Durkin, K. (1995). *Developmental Sosyal Psychology: From Infancyto Old Age*. Cambridge: Blackwel Publishers Inc.

Dursun, S., Lagece, D., İzmir, M. ve Turgut, T. (2006). *Assesment Of Violence And Aggression In Psychiatric Settings: Descriptive Aproaches*. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni, 16 (3), ss. 179194.

Duyar, D. (2011). *Futbol Seyircisinde Saldırganlık Davranışlarının İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya

Economist (1975) *Hockey Sticks and the Law*. The Economist, July 26.

Eitzen DS (1985) *Violence in Professional Sport and Public Policy*. In Government and Sports. The Public Policy Issues, ed. A.T. Johnson AT, Frey JH, pp. 99–114. Rowan and Allanheld: Totowa, NJ.

Eron, L. D. (1994). *Theories Of Aggression: From Drives to Cognitions*. L. Rowel Huesmann (Ed.), Agresif Behavior: Current Perspectives. New York: Plenum Press.

Eryılmaz, G. (2001). *Aile İçi Şiddet, Kadın Sağlığı ve Hemşirelik*. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 5 (2), ss. 19-26

Farrington, D.P. (1991) *Childhood aggression and adult violence: Early precursors and later-life outcomes*. In D.J. Pepler, & K. H. Rubin (Eds.), The Development And Treatment Of Childhood Aggression (5-29).Hillsdale,NJ: Erlbaum

Fındık, M. (2016), *Takım Sporü Yapanlarla Bireysel Spor Yapanların Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Freedman, J.L., D.O. Sears Ve J.M. Carlsmith. *Sosyal Psikoloji*, (1970) (Çev. Ali Dönmez), İstanbul: Ara Yayıncılık, 199

Freedman, J. L., Sears, D. O. ve Carlsmith, j. M. (2003). *Sosyal psikoloji*. (A. Dönmez, Çev.). Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

Fromm, Eric. *Sevgi ve Şiddetin Kaynağı*, (1968) (Çev. Yurdanur Salman, Nalan İçten), İstanbul, Payel Yayınevi, 1982

Frosdick S, Marsh P (2005) *Football Hooliganism*. Willan Publishing: London, UK.

Geçtan, *Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1996a

Guttman A (1998) *The Appeal of Violent Sports*. In *Why We Watch: The Attractions of Violent Entertainment*, ed. Goldstein JH. Oxford University: New York, NY.

Hamlin WA Jr (2007) *Deviations from Equity and Parity in the National Football League*. *Journal of Sports Economics* 8(6):596–615.

Hussman, L.R., Moise- Titus J., Podolski, C. L. ve Eron, L. D. (2003). Longitudinal Relations Between Children's Exposure To Tv Violence and Their Aggressive and Violent Behaviour in Young Adulthood: 1977- 1992. *Developmental Psychology*, 39 (2), ss. 201-221

Ideal Spain (2011) *Culture of Spain -- Bullfighting in Spain*. Ideal Spain web site, last viewed April 1. Erişim tarihi, 28 Mayıs 2017. Erişim adresi, <http://www.idealspain.com>.

Jones JCH, Ferguson DG, Stewart KG (1993) *Blood Sports and Cherry Pie: Some Economics of Violence in the National Hockey League*. *American Journal of Economics and Sociology*, 52(1):63–78.

Jones, JCH, Stewart KG, Sunderman R (1996) *From the Arena into the Streets: Hockey Violence, Economic Incentives, and Public Policy*. *American Journal of Economics and Sociology* 55(2):231–243

Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi, 10. Baskı

Kılıçgil, E. (1998). *Sosyal Çevre-Spor İlişkileri*, Bağırğan Yayınevi, Ankara

Kiper, İ. *Saldırganlık Türlerinin Çeşitli Ekonomik, Sosyal ve Akademik Değişkenlerle İlişkisi*, Yüksek Lisans, Ankara, 1984

- Koç, M. (2004). *Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17, ss. 225- 230.
- Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Köknel, Ö. *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*, sh.233, Altın Kitaplar, 2.basım İstanbul,2000
- Lagerspetz, K. M. J. ve Kaukiainen, A. (1992). *Do Girls Manipulate and Boys Fight? Aggressive Behavior*, 18, ss. 117- 127
- Lorenz, K (1996). *Ecco Homo (İşte İnsan)*, (Çev. Mustafa Tüzel), Cogito-Üç Aylık Düşünce Dergisi, (6-7), 65-77.
- Mess, Ulrich. “*Constitutive Elements of The Concept of Human Aggression.*” *Aggressive Behaviour*, XV:1990: 285-29
- Michaud, Y. (1991). *Şiddet*, (Çev. Cem Muhtaroglu). İstanbul: İletişim yayınları.
- Montagu, A. (1973). *Man and Aggression*, Oxford University Press.
- Mueller, Charles. W. “*Environmental Stressors and Aggressive Behavior*”, R.G. Geen, E.I. Donnerstein (Ed.) *Aggression: Theoretical and Emprical Rewiews*, V: II, New York: Academic Press. 1983: 51-69.
- Orwell, G. (1945). *The Sporting Spirit*. Tribune,
<http://psikoanalitik.blogcu.com/psikanaliz/13820736> Erişim tarihi, 09.05.2017.
- Rivers, I. ve Smith, P. K. (1994). *Types of Bullying Behaviour and Their Correlates*. *Aggressive Behavior*, 20, ss. 359- 368.
- Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Özsen Matbaası LTD. STi.
- Sülün, Ö. (2013). *Futbol Hakemlerinin Öfke Ve Kızgınlık Düzeyleri İle Empatik Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Spaaaj, R. (2013). *The Olympic Movement and the Sport of Peacemaking*. New York, NY.
- Şahin, H. M. (2003). *Sporda Şiddet ve Saldırganlık*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,1.Baskı.

Şenyüzlü, E. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Spora Katılımın Saldırgan Davranışlar Üzerine Etkilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?opti on=com_gts&arama=gts&guid- Erişim tarihi, 06.05.2017.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?opti on=com_gts&arama=gts&guid- Erişim tarihi, 07.05.2017.

Topal, D. (2016). *Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Tenise Başlama Nedenleri Ve Beklentileri*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

Vahip, I. (2002). *Evdeki Şiddet ve Gelişimsel Boyutu: Farklı Bir Açıdan Bakış*. Türk Psikiyatri Dergisi, 13(4), ss. 312-319

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : SÖNMEZ Cevher
Uyruğu : T.C
Doğum tarihiveyeri : 11.11.1986
Medeni hali : BÊKAR
Telefon : +90 539 432 97 81
e-posta : psikologcevhersonmez@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yükseklisans	Toros Üniv. Sos. Bil. Ens. Psikoloji Tezli YL.	-
Lisans	Bakü Devlet Üniversitesi, Psikoloji Fakültesi	2013
Lise	Şht. Emn. Müd. Ali Gaffar OKKAN Lisesi	2004

İş Deneyimi

Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2017- devam ediyor	Yediiklim Okulları	Kurum Psikoloğu

Yabancı Dili

İngilizce, Rusça, Azerice

Yayımlar

1. İçimizdeki Saklı Cevher / Psikoloji Serisi – 2015

İlgi Alanları

Spor, Gezi, Kitap,

T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 64046081-302.14/8
Konu : Tez Başlığı Değişikliği

09/01/2018

Psikoloji Ana Bilim Dalı Başkanlığına

Ana bilim dalınız Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencileri Serdar Onur KOLUKISA ile Cevher SÖNMEZ'in tez başlığının değişikliği, aşağıdaki yönetim kurulumuzun 04.01.2018 tarih ve 01/07 sayılı kararı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Haluk KORKMAZYÜREK
Enstitü Müdürü

Enstitümüz Psikoloji Ana Bilim Dalı Başkanlığının 03.01.2018 tarihli ve 01-02 sayılı Serdar Onur KOLUKISA ile Cevher SÖNMEZ'in, tez başlığı değişikliği konulu yazıları görüşüldü.

Enstitümüz Psikoloji Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 149040013 numaralı öğrencisi Serdar Onur KOLUKISA ile 159040002 numaralı öğrencisi Cevher SÖNMEZ'in, 27.12.2017 tarihinde yapılan tez savunma sınavında, tez başlıklarının savunma sınavı jüri üyelerinin önerisi üzerine, yapılan değişikliğin aşağıdaki şekli ile kabulüne, danışmanına duyurulmak üzere konunun Ana Bilim Dalı Başkanlığına ve adı geçen öğrencinin e-posta adresine bildirilmesine oy birliğiyle karar verildi.

Öğrencinin Adı Soyadı	Danışmanın Adı Soyadı	Eski Tez Başlığı	Yeni Tez Başlığı
Serdar Onur KOLUKISA	Doç. Dr. Turhan TOROS	Antrenörlerde Zihinsel Sağlık Modeli	Antrenörlerde Zihinsel Sağlık Üzerine Yapılan Çalışmaların İncelenmesi
Cevher SÖNMEZ	Doç. Dr. Turhan TOROS	Spor Taraftarlarının Psikolojik Analizi	Olimpiyatlardan Günümüze Spor Müsabakalarında Saldırganlığın ve Şiddetin İncelenmesi

T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNTİHAL PROGRAMI RAPORU

PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 07.12.2017

Tez Başlığı: Spor Taraftarlarının Psikolojik Analizi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın;

- a) Giriş,
- b) Ana bölümler ve
- c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 84 sayfalık kısmına ilişkin, 07.12.2017 tarihinde enstitü arafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 7 dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç
- 3- Benzer kelime sayısı 10 adet yapıldığında en fazla %10,

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dahil
- 3- Benzer kelime sayısı 10 adet yapıldığında en fazla %30'u geçmemelidir.

Tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Yukarıda belirtilen başlıkta danışmanımla birlikte tamamlamış olduğum tezimin fikir/araştırma sorusu, yöntem, bulgular ve tartışma kısımları özgün olup kısmen veya tamamen diğer çalışmalardan alınan kısımlar olduğu durumlarda kaynak belirtilmesine dikkat edilmiştir. Tezimin, tez yazım kurallarına uygun olarak ve intihal olmaksızın hazırladığımı taahhüt eder; intihal olması durumunda tez çalışmamın başarısız sayılacağını ve mezuniyetimin iptalini kabul ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı : Cevher SÖNMEZ

İmzası : Tarih: 07.12.2017

Yukarıda kişisel ve tez bilgileri verilen öğrencimin belirtilen başlıkta birlikte tamamlamış olduğumuz tez çalışması Turnitin intihal yazılım programında kontrol edilmiş ve etik bir ihlale rastlanmamıştır. İntihal yazılım programının rapor çıktısı ektedir. Ayrıca tezin fikir/araştırma sorusu, yöntem, bulgular ve tartışma kısımları özgün olup kısmen veya tamamen diğer çalışmalardan alınan kısımlar olduğu durumlarda kaynak belirtilmesine dikkat edilmiştir.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı Doç.Dr.Turhan TOROS

İmzası : Tarih: 07.12.2017

Ek: İntihal yazılım programının rapor çıktısı (...3....sayfa)

SPOR TARAFTARLARININ PSİKOLOJİK ANALİZİ

Yazar Cevher Sönmez

DOSYA CEVHER_S_NMEZ.DOC (123K)

GÖNDERİLDİĞİ ZAMAN 01-HAZ-2017 11:23AM

KELİME SAYISI

2866

GÖNDERİM NUMARASI 820944736

KARAKTER SAYISI

19499

SPOR TARAFTARLARININ PSİKOLOJİK ANALİZİ

ORIJINALLIK RAPORU

%6

BENZERLİK ENDEKSİ

%2

İNTERNET
KAYNAKLARI

%0

YAYINLAR

%6

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BIRINCIL KAYNAKLAR

1

Submitted to Toros Üniversitesi

Öğrenci Ödevi

%6

ALINTILARI ÇIKART

KAPAT

EŞLEŞMELERİ ÇIKAR < %1

BİBLİYOGRAFYAYI
ÇIKART

ÜZERİNDE

